

Serie nouă
NOIEMBRIE 2024

11
(CCLXXX)
48 pagini
ISSN 1220-742X

ACTUALITATEA MUZICALĂ

REVISTĂ LUNARĂ A UNIUNII COMPOZITORILOR ȘI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA

Photo © Virgil Oprina

Din s u m a r:

- ✓ Universitatea Națională de Muzică din București - 160 de ani
- ✓ „Fabbrica Illuminata” 2024
- ✓ Festivaluri - Iași, Brăila, Timișoara
- ✓ Simpozion „Café – Concert”
- ✓ Comemorare - Dan Spătaru
- ✓ Mereu tânărul Ionel Tudor

În imagine:
Ansamblul „Clarino”
Foto: Virgil Oprina

Lauri și laureați

De 33 de ani (ce cifră simbolică!) muzicienii care performează în România beneficiază și de o formă elegantă, prestigioasă, de recunoaștere a valorii lor, prin Premiile oferite de revista noastră. Chiar dacă nu vine însoțită și de o răsplătă materială, această recunoaștere este foarte prețioasă, căci vine din partea breslei, din partea profesioniștilor; ba mai mult, vine din partea criticilor care, se știe, nu sunt printre cei mai darnici cu laudele și observă toate nodurile din papură, fiind, pe de altă parte, la curent cu „tot ce mișcă” în lumea muzicală, având privilegiul comparațiilor bine informate.

Prin urmare, Premiile revistei „Actualitatea muzicală” (a nu se confunda cu Premiile Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor) s-au impus în peisajul cultural românesc datorită seriozității și criteriilor din procedura de nominalizare și de acordare, datorită unei bune vizibilități a Galelor de decernare, derulate în mod tradițional în Aula Palatului Cantacuzino (iar de când Palatul este în renovare în alte locații culturale superbe, cum ar fi Opera Națională București ori Ateneul Român) și, până la urmă, și prin prisma celebrității artiștilor recompensați cu aceste premii, vedete și valori ale muzicii românești sau internaționale.

Ne putem aduce aminte că pe lista laureaților au figurat și staruri planetare (Michael Jackson), simboluri ale artei interpretative vocale (Angela Gheorghiu, Ruxandra Donose, Corneliu Murgu) ori instrumentale (Valentin Gheorghiu, Radu Aldulescu, Alexandru Tomescu), maeștri de maximă anvergură ai creației naționale (Pascal Bentoiu), prestigioși muzicologi străini (americanul David H. Williams), promotori ai imaginii muzicale a României în lume (japoneza Kazuko Shimada), dirijori de primă mărime (Erich Bergel, Ludovic Bacs, Mihai Brediceanu, Cristian Mandeal, Horia Andreescu etc.), unii dintre cei mai respectați critici muzicali (Iosif Sava, Ada Brumar, Viorel Cosma, Alfred Hoffman), muzicologi de înaltă ținută științifică (academicianul Octavian Lazăr Cosma), unii dintre cei mai promițători și talentați tineri interpreți și tineri compozitori, vedete ale muzicii ușoare (Gică Petrescu, Margareta Pâslaru, Dan Spătaru, Corina Chiriac, Angela Similea, Mirabela Dauer, Monica Anghel, Loredana, Mădălina Manole, Marcel Pavel, Ștefan Bănică jr., Horia Brenciu etc.), reputați slujitori ai jazz-ului (Johnny Răducanu, Jáncsi Kőrössi, Marius Popp), formații îndrăgite (Phoenix, Iris, Direcția 5, Holograf, 3 Sud-est, Vama veche etc.), maeștri ai șlagărelor (Temistocle Popa, George Grigoriu, Horia Moculescu, Marius Țeicu, Marcel Dragomir, Laurențiu Profeta, Anton Șuteu etc.), folkiști (Nicu Alifantis, Mircea Vintilă, Victor Socaciu), muzicieni plurivalenți care au și transmis mai departe tinerei generații priceperea și energiile lor creatoare (Marin Cazacu, Ionuț Ștefănescu), ansambluri-fanion ale României (Orchestra Națională de Tineret, Archaeus, Game, Violoncellissimo), regizori, coregrafi, festivaluri, oameni providențiali care și-au pus amprenta pe proiecte de unică rezonanță (Mariana Nicolesco - Concursul Internațional „Hariclea Darclee”, Mihai Constantinescu - Festivalul și Concursul Internațional „George Enescu”) și, uneori, acordarea titlului de „Spectacolul anului” unor producții scenice cu totul deosebite, care au făcut istorie (opere, musicaluri) ș.a.m.d.

Uimitoare panoplie de personalități care, dacă este să panoramăm istoria excelenței în cultura muzicală românească recentă, atinge cu consecvență aproape toate vârfurile semețe ale artei sunetelor, în toate ipostazele ei.

În numărul nostru viitor veți putea citi reportaje și interviuri de la ediția din acest an a Galei Premiilor revistei noastre, care adună din nou reprezentanți ai elitei muzicale în fața unui public nerăbdător să-i aplaude, de data aceasta la Ateneul Român.

Mihai COSMA

DIN SUMAR

UNMB la 160 de ani.....	2-3
Pe scena Ateneului.....	4-10
Pe scena Studiului „Mihai Jora”.....	11-14
„Fabbrica Illuminata” 2024.....	14-15
„Festivalul Muzicii Românești”, Iași.....	18-20
Festivalul „Subito” - Brăila.....	24-27
Festivalul „Remus Georgescu”, Timișoara..	27-29
De trei ori <i>Manon</i> , la Torino.....	30-32
Punctul pe j... azz.....	36
Simpozion „Café – Concert, încotro?”....	38-39
Mereu tânărul Ionel Tudor.....	46-47

Universitatea Națională de Muzică din București la 160 de ani

S-au împlinit în octombrie anul acesta 160 de ani de când Universitatea Națională de Muzică din București (UNMB) educă fără întreruperi profesioniști ai muzicii în România. Acest lucru s-a văzut și se vede în recolta de personalități de talie internațională pe care această instituție de învățământ muzical superior le-a dat lumii, practicieni și teoreticieni ai artei sunetelor. Mai mult, se continuă – și asta e esențial – procesul predării și învățării muzicii la cel mai înalt nivel. Generații de profesori și studenți se perindă prin sălile de studiu și de concert ale fostului Conservator de muzică și declamațiune din București, își predau ștabela profesionalismului și învață tainele acestei unice și bogate arte. Dar UNMB nu ar fi reușit singură să facă acest lucru. Ea face parte dintr-o constelație fastă de instituții muzicale și culturale, care i-au potențat calitățile și au ajutat-o să crească încet, dar sigur. Astele acestei constelații din care UNMB face parte sunt Ministerul Educației, Radio România, Filarmonica „George Enescu” din București, Opera Națională București, Festivalul și Concursul Internațional „George Enescu”, Muzeul Național „George Enescu”, Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor, precum și uniunile de interpreți – UNIMIR și UCIMR.

Ca președinte al Senatului universitar, ca rector în două mandate între 2008-2016, dar și ca fost student și profesor al acestei instituții pot să spun că bilanțul realizărilor UNMB la împlinirea a 160 de existență e unul mai degrabă pozitiv și o motivează să fie și mai bună pe viitor. Știm cu toții că în muzică o iei întotdeauna de la zero: fie când interpretezi, fie când compui sau scrii. Așadar, munca sisifică e secretul acestei longevități. Fără ea, nimic nu se construiește și nici nu durează. Chiar și ascultarea atentă ne învață că muzica nu doar gădilă urechile în mod plăcut, ci e și *una cosa mentale*. Dar ar mai fi ceva.

Pe lângă educația muzicală superioară pe care o furnizează, UNMB face multe alte lucruri. Sunt lucruri cu care ne-am obișnuit și pe care le considerăm normale, de la sine înțelese. Dar ele nu sunt așa. Ele s-au făcut și se fac în continuare cu multă trudă, mult suflet și entuziasm. Aici intră proiectele de anvergură și de viziune privind întemeierea unor arhive muzicale de mare importanță pentru muzica românească (atât sub formă de manuscrise, partituri, înregistrări, fotografii, filme), implicarea în mediul preuniversitar, ghidarea și susținerea multor tineri muzicieni din țară, elevi la școli și licee, achiziții de instrumente, cărți și baze de date electronice, sprijinirea logistică a inițiativelor studențești, editarea de carte și partitură muzicală, organizarea unor festivaluri de prestigiu, parteneriate multiple cu instituții de cultură și de spectacole, iar mai nou participarea la prima alianță europeană a universităților de muzică, *InTune*, împreună

cu prestigioase instituții de educație muzicală superioară din Paris, Viena, Haga, Oslo, Helsinki, Barcelona și Belgrad.

În semn de apreciere a întregii activități desfășurate pe parcursul timpului, a rezultatelor obținute și a palmaresului artistic impresionant, precum și ca recunoaștere a importanței naționale a instituției, președintele României Klaus Iohannis și ministrul educației Ligia Deca au ales ca deschiderea (i-am spune chiar „uvertura”, cu un termen muzical consacrat) anului universitar 2024-2025 în România să se desfășoare la UNMB. Primiți cum se cuvine de rectorul instituției, prof. univ. dr. Diana Moș, președintele țării și ministrul educației

Dan Dediu, Ligia Deca, Diana Moș, Emanuela Ioniță, Klaus Iohannis

Foto: Virgil Oprina

au ținut să dea un semnal clar că educația artistică beneficiază de o preocupare permanentă din partea statului român și a forurilor decidente. Ceremonia a fost flancată sonor de corul UNMB dirijat de Florian Costea, muzica adăugând discursurilor o atmosferă emoționantă și impresionantă.

Se cuvine să spunem încă o dată Universității Naționale de Muzică din București: *vivat, crescat, floreat!*

Dan DEDIU

Concert aniversar: diversitate în timbralități monocrome

Istoria României se reflectă în microistoria unei instituții: nu mult după unirea celor două Principate, în 1864, Conservatorul bucureștean începe timid și modest să adapteze modele occidentale, să creeze o bază profesională pentru viitorii muzicieni. Va mai dura până când nivelul va ajunge cu adevărat european. Și această instituție, ca multe altele în România mare de după 1918, se va consolida pe un drum al sincronismului așa de bine definit de Eugen Lovinescu. Provocările secolului XX sunt dure și multiple: două războaie mondiale, schimbări dramatice în structura, sediilor și ideologiilor tinerei instituții. Mă gândesc la exemple precum crearea unor clase performante precum cea de pian și de compoziție în prima jumătate a secolului XX, la transformarea Conservatorului în Academie Regală de Muzică, apoi la încercările provocate de naționalism și antisemitism în timpul dictaturilor anilor '40. Cât de importantă era privirea către vest o arată de pildă primul

profesor de compoziție, Alfonso Castaldi, italianul stabilit la București, sau celebrele pianiste-profesoare școlite la Leipzig, Paris și Viena – Florica Musicescu, Constanța Erbiceanu, Aurelia Cionca, Muza Ghermani-Ciomac, Cella Delavrancea.

Tradițiile abia consolidate sunt din nou bulversate de venirea și instaurarea regimului comunist, iar Conservatorul „Ciprian Porumbescu” va cunoaște și el, la fel ca întreaga societate românească, momente de înflorire (prin anii '60) și de criză (accentuată în anii '80). Le cunosc pe ultimele: am devenit studentă în 1986, atunci când coridoarele instituției păreau pustii. Eram cu toții cam 100 de studenți și cam tot atâția profesori. Educația era temeinică, iar refugiul nostru (eram cinci studenți în tot

anul la compoziție și muzicologie) în analiza de partituri și în exercițiile de scriitură însemna un soi de izolare față de „afară” (adică România privațiunilor din timpul lui Ceaușescu). Încă de atunci, tradiția de a include muzicologia în Conservator, spre deosebire de alipirea sa la Universitate (cum și azi se întâmplă în centrele occidentale), avea anumite beneficii: noi lucram cot la cot cu compozitorii, înțelegând în profunzime tehnicile muzicale, iar instituția avea pe de altă parte potențial de a dezvolta cercetare muzicologică.

După 1990, am asistat la istoria recentă: alinierea cu procesul Bologna (altă sincronizare!), noi construcții și renovări, tot felul de hopuri financiare, dar și la creșterea unor tineri excepționali, instrumentiști, cântăreți, compozitori, muzicologi, profesori. Suntem într-unul din momentele aniversare când ne aducem aminte să punem într-adevăr lupa pe istorie: până la urmă, **profesorii noștri** sunt cei ce compun această istorie, la ei ne gândim cu toții în asemenea momente aniversare. Așa a reieșit din cuvintele introductive ale rectorului UNMB, Diana Moș, și ale președintelui senatului universitar, Dan Dediș, sau din mărturiile înregistrate video de câțiva profesori actuali – de la Cristian Mandeal la Marin Cazacu, de la Ion Bogdan Ștefănescu la subsemnata –, declarații care au contrapunctat concertul aniversar de la Ateneu din 19 octombrie, în tranzițiile (scenice) de la un moment muzical la altul.

Gândit să pună în valoare ansamblurile instituției în sonorități accesibile, programul seriei a fost traversat de ideea timbralității monocrome într-o diversitate a ipostazelor: voci corale, percuție, clarinete, flaute,

violoncele. Cu muzică românească a debutat prima apariție scenică, a corului „Ricerca” dirijat de Florian Costea, în piese de Alexandru Pașcanu (*Doina de oraș*, *Sârba pe scaun*) și Adrian Pop (*Vine hulpe di la munte*), iar inflexiuni folclorice s-au auzit și spre sfârșit, în montajul realizat de Radu Sinaci pentru „Violoncellissimo”, intitulat *Bachanale în stil românesc*. Altminteri, ansamblul de percuție *Game* – înființat de Alexandru Matei și coordonat acum de Sorin Rotaru – a preferat curgerea minimalistă a piesei lui Marc Mellits (*Gravity*), urmată de un dinamism mai contrastant în *Catching Shadows* de Ivan Trevino. În egală măsură profesioniști și fermecători, membrii din „Game”, apoi din „Clarino” – coordonat și dirijat de Emil Vișenescu – și din „Flaut Power” – sub bagheta lui Ion Bogdan Ștefănescu – au propus lucrări transcrise, aranjate pentru asemenea formații cărora încă nu li s-a cristalizat un repertoriu original. *Dansuri medievale* de Ferenc Farkas și *Dizzy fingers* de Zez Confrey au pus în valoare sunetul cald și atrăgător al întregului registru de clarinete, iar flautele de toate mărimile au răsunat în prelucrări ale *Passacagliei* de Händel, *Uverturii* la opera *Così fan tutte* de Mozart și în *Bamburia* de Will Offermans. Chiar dacă toate aceste ansambluri sunt menite a coagula studenții UNMB pentru a-i învăța să

se asculte către plăcerea cântatului împreună, ele apelează și la alumni, fie ei la rândul lor profesori astăzi, așa cum se întâmplă și cu „Violoncellissimo”: în tango-uri de Astor Piazzolla și prelucrările lui Radu Sinaci (la menționata *Bachanală* se adaugă *Alla Turca Jazz/Rock* după Mozart), sau în *The final countdown* (Europe/Joey Tempest), ansamblul

de violoncele știe să „lucreze” scena și publicul care a răsplătit cu mult entuziasm pe toți cei șapte percuționiști, 13 clarinetiști, 28 de flautiști, 18 violonceliști (și, alături de cei din urmă, pe percuționista Iulia Bitta și pianistul Cătălin Răducanu).

Școala pe scenă, școala și scena sunt de nedezlegat în profesiunea artistică. Momentul 2024 din istoria UNMB a arătat câteva fragmente din laboratorul intern al claselor de măiestrie, cu accentul pus pe colaborarea în ansamblu a muzicienilor, din care s-au desprins deja și se vor mai desprinde cu siguranță mulți soliști.

Valentina SANDU-DEDIU

Valori înalte ale cântului cameral

În adevăr, valori înalte ale colaborării muzical-camerale, vioară-pian, au fost revelate în acest recital susținut de duo-ul Martha Argerich - Géza Hosszu-Legocky. Aspecte ale experienței artistice ale unui mare maestru au întâlnit elanul unui talent de excepție care parcurge de o manieră spectaculoasă treptele uimitoare – în acest caz! - ale măiestriei.

Cu totul interesantă, în acest caz, îmi apare alegerea programului! Am în vedere acest „calup”, acest tipar de lucrări aparținând aceluiași gen. Deși extra-muzical, termenul este sugestiv!

Mă refer la genul sonatei clasico-romantice, la trecerea de la tipul de sonată în patru părți, de la sonata-concert, marea *Sonata nr. 9, în la major, pentru pian și vioară* beethoveniană supranumită *Kreutzer*, de la prima *Sonată în la minor* de Robert Schumann, iar de aici, către modelul impus ulterior de César Franck, anume sonata, dar și simfonia în trei părți. În plus, întâmplător sau nu, întregul program a fost axat din punct de vedere armonic-funcțional pe axa tonală la major – la minor!

În cazul recitalului din 2 octombrie este de menționat în primul rând coeziunea ansamblului, felul în care echilibrul timbral-dinamic al celor două instrumente definește coeziu-

Mituri și anotimpuri

Acum câteva luni media anunța punerea în vânzare a unor abonamente pentru concertele stagiunii 2024-25 în care se prezenta o faimoasă listă cu nume de rezonanță mondială, unele foarte cunoscute publicului bucureștean de la festivalurile „George Enescu”, care vor evolua în calitate de soliști sau dirijori pe scena Ateneului Român. Iată că stagiunea de toamnă a anului curent s-a deschis la 3 octombrie cu un concert dirijat de Mihail Pletnev, fabulosul pianist pe care l-am aplaudat de-a lungul timpului și care acum a apărut în calitate de șef de orchestră. Seara a beneficiat de o prezentare făcută de însuși directorul general, violoncelistul Marin Cazacu, care a anunțat câteva dintre noutățile stagiunii: solista serii în cauză, violonista Ioana Cristina Goicea a fost numită *artist in residence* pentru stagiunea în curs și că programul serii va cuprinde lucrări care vor fi receptate sub genericul „Mituri și anotimpuri”, pentru conformitate toamna și iarna în principal. În același timp s-a făcut precizarea că marea lucrare simfonică din partea a doua, *Anotimpurile op. 67* (muzica pentru un balet alegoric, comandată de legendarul coregraf Marius Petipa, patru scene într-un act - de Alexandr Glazunov scrisă în 1899) este o primă audiție pentru publicul românesc. Seara s-a deschis cu o binecunoscută și faimoasă deja piesă scrisă la numai 17 ani de către reputatul compozitor și personalitate artistică a timpului, Alfred Alessandrescu - *Amurg de toamnă pentru orchestră de coarde*. Dintru început s-a remarcat faptul că Mihail Pletnev este un dirijor a cărui știință și sobrietate sunt cât se poate de constructive. Desfășurările unei cvasi unice teme s-au înlănțuit într-o mare varietate de culori timbrale, cu o evoluție rafinat arcuită urmărind modulațiile neașteptate, toate susținute și de solo-urile de violoncel deosebit de expresive din mica secțiune mediană. Ele au pregătit nostalgic o trecere către universul înghețat al nordului care este atât de bine ilustrat în *Concertul pentru vioară și orchestră op. 47 în re* de Jan Sibelius. Această lucrare se bucură în general de un succes deosebit din cauza unei scriituri deosebit de eficiente (care este rezultatul benefic al unei bine cunoscute psihologii cu rezultate – paradoxal - cât se poate de pozitive de *violoniste raté* - vezi biografia și revizuirile făcute de autor precum și mărturisirile unor muzicieni care au studiat la început vioara: Antoine Goléa, Th. Grigoriu, Pascal Bentoiu etc.) Ea oferă multă libertate violonistului prin multiplele cadențe interioare, dificile ce-i drept, dar care permit adoptarea unor strategii inteligente, cum a fost în cazul de față. Violonista Ioana Goicea s-a folosit extraordinar de bine și cu mult simț artistic de aceste „oaze

Géza Hosszu-Legocky, Martha Argerich

nea structurală a operei muzicale. Am în vedere marea sonată beethoveniană în primul rând, lucrare complexă, atent structurată în cazul recitalului la care mă refer. În final a fost oferit însuși modelul către care a evoluat genul sonatei clasico-romantice, anume celebra *Sonată în la major* de Franck.

Nu am cercetat dacă cei doi evoluează în mod curent în ansamblu. Dar, cum notam, coerența adresării cordiale pe direcția unei construcții în egală măsură coerentă, în egală măsură viabilă, de autentică sensibilitate, dezvăluie drumul unei bune cunoașteri reciproce de remarcabil parcurs. Voi menționa aici vibrația de autentică claritate a timbrului pianistic, cea care întâlnește sensibilitatea conductului tematic susținut de evoluția violonistică.

Diferența evidentă de vârstă dintre cei doi muzicieni nu a contat în ceea ce privește actul muzical-artistic. Trebuie menționat, întâlnirea dintre pianista Martha Argerich și violonistul Géza Hosszu-Legocky a fost una de autentică atracțiozitate artistică.

Dumitru AVAKIAN

de liberate" ca să-și etaleze fantezia și tehnica solidă. Culoarea „peisajului” evoluează din punct de vedere al "luminozității" dintr-un re minor mai static spre învolburări puternice susținute de comentariile orchestrei imaginând valurile care se izbesc de stâncile fiordurilor. Dirijorul a construit lucrarea cu mult sens în ce privește adoptarea tempo-urilor, în partea I mai tradițional, permițând solistei să insiste asupra detaliilor care au generat o nobilă expresie. Violonista, prin emisa sonoră cu totul excepțională a susținut cu brio acele arcuri imense pe care s-a desfășurat mișcarea mediană, ca pe urmă să se dezlănțuie în finalul frenetic. Bisul

(cel din 3 octombrie) a fost acela pe care violoniștii de origine română îl oferă cu predilecție: *Lăutarul* – vioară solo - din Suita *Impresii din copilărie* de George Enescu. Partea a doua a adus în formă „fizică”, mai precis sonoră, lucrarea *Anotimpurile* de Glazunov. Acest opus este deseori transmis pe posturile Radio România Muzical și Cultural, astfel că pentru melomani surpriza a fost doar pe jumătate. Deși există nenumărate piese scrise în diverse stiluri și epoci care fac referire la anotimp – primăvara este deja un clișeu - ciclurile sezoniere sunt destul de rare mai ales în canonul clasic. Răsfoind marea literatură care a urmat ne-egalatului ciclu vivaldian găsim câteva asemenea alcătuirii deoarece muzica are o capacitate remarcabilă de a evoca lucruri dincolo de ea însăși, sentimente, stări sufletești, gesturi sau fenomene fizice (manifestări ale naturii în tonuri/sunete). În general muzica cu program (o idee, o scenă, o poveste extramuzicală) a devenit o preocupare mai ales începând cu epoca romantică, dar nu lipsesc nici cele din clasicism (Haydn, G.J Werner ș.a.). Astfel, întâlnim lucrări instrumentale scrise de Ceaikovski (pentru pian), Louis Spohr (*Simfonia a VIII-a*), Joachim Raff (*Simfoniile 8-11, Patru Anotimpuri*), dar mai cunoscute sunt simfonia *Le Poème de la forêt* de Albert Roussel, *North Country Sketches* de Frederick Delius și, intrând adânc în secolul XX, *The Four Seasons* de John Cage, *Concertul pentru vioară nr.2 „The American Four Seasons”* de Philip Glass, ciclul *Concertino-urilor* conceput de Darius Milhaud, ca să nu mai vorbim decât despre ultra cunoscutele

Patru anotimpuri din Buenos Aires scrise de Piazzola. În literatura muzicală românească se găsește o replică vivaldiană extraordinar de bine conturată în concepție și frumusețe, cunoscută sub titlul de *Anotimpurile românești* de Theodor Grigoriu. Revenind la Glazunov și ținând cont de actuala experiență sonoră prin care a trecut publicul meloman, scrierea lui Glazunov a adus un aer din altă epocă, glorioasă la timpul ei, care amintește de tradiția baletului de pe marile scene ale Sankt Petersburg-ului și ale Moscovei. Construcția lucrării pe „numere”, ca pentru balet, niște relativ scurte desfășurări cu programul lor scenic specific, aduce o lume tainică, a mitului, în care evoluează spirite ale pădurii și câmpiei, bine caracterizate prin ritm, prin mai mari sau mai mici frânturi sonore, care în partea finală, *Apothéose* – *La Révélation des étoiles*, se reunesc alcătuiind un tablou astral. Ideea de ireal se regăsește și în *Trittico botticelliano* de Respighi unde apariția progresivă a Primăverii este ilustrată de un grup de figuri mitologice clasice reprezentative. Ar fi posibil ca inserarea celor 4 numere (12, 13, 15, și 16, actul I) care aduc/e pe scenă zânele celor patru anotimpuri din baletul *Zoluşka* de Prokofiev să-și fi avut sursa în acest opus elaborat de Glazunov. Desigur, sala a fost entuziasmată să asiste la prezentarea unei muzici atât de sugestive, cu orchestrație strălucitoare, pusă în valoare atât prin un aranjament mai altfel (tradițional oare cândva) al orchestrei, care a reușit să omogenizeze sonoritatea cât și prin desfășurările elegante, într-o bună tradiție simfonică, inducând confort și bună dispoziție. Prin bagheta artistului complex care este Mihail Pletnev s-a deschis o nișă spre un trecut plin de încântare.

Corina BURA

Ucenicul vrăjitor la Ateneu

Joi, 10 octombrie 2024, Filarmonica „George Enescu”, dirijată de Gabriel Bebeșelea, a prezentat unui public numeros un program atrăgător, alcătuit pe o axă romantică: până și *Poemul extazului*, lucrare de maturitate a lui Scriabin, este născut din năzuințele unui romantic care a îmbrățișat simbolismul, cu tot misticismul, fatalismul și trepidația începutului secolului XX, care a adus atâtea schimbări majore în artă și viață. Programul a început cu *Pastorale-Fantaisie* de Enescu, piesă scrisă la 17 ani, descoperită, editată și dirijată în primă audiție de Gabriel Bebeșelea în 2017. De la începutul lucrării a impresionat plăcut sonoritatea catifelată a orchestrei, în contrast cu efectele aspre din acompaniamentele finalei Concursului „Enescu”, secția pian. Gabriel Bebeșelea gândește forma pe porțiuni mari, fără să neglijeze detaliile, e atent la schimbările coloristice și se implică autentic în comunicarea cu orchestra și cu publicul. Astfel, trecerile de la prima secțiune, bucolică, visătoare, la cea de a doua, furtunoasă în anticipație sau în descătușare, au fost realizate lin, cu dozări rafinate ale sonorităților. Lucrarea s-a perceput ca o formă tripentapartită, cu o culminație mare în al doilea B (care a anticipat vijeliile din *Ucenicul vrăjitor*) și cu a treia reluare a A-ului cu rol de coda.

La începutul *Concertului nr.1 în mi minor* de Chopin, orchestra a sunat gros, cu bașii prea consistenți în raport cu linia melodică, dar dezechilibrul s-a reglat rapid, încă în introducere. Pianistul Bruce Liu, câștigător în 2021 al Concursului „Chopin”, așezat, în maniera lui Radu Lupu, pe un scaun cu spetează – ceea ce a contribuit la impresia de stăpânire olimpică a claviaturii – a etalat, din primele

măsurile ale temei I din prima parte, un rubato făcut de două ori exact la fel, pe un motiv și secvența lui, ceea ce a trezit instantaneu îngrijorarea criticului cărcotaș față de imaginația și gustul interpretului. Din fericire, situația nu s-a repetat în repriza părții I și pianistica elegantă, fără eforturi „spectaculoase”, rafinamentul coloristic, conștiința armonică ale lui Bruce Liu au compensat unele afectări și rubato-uri vetuste, mai ales în episodul în do major din dezvoltare. Tema a II-a din prima parte a avut pianissimo-uri splendide, nostalgice, dar și un crescendo nejustificat în coborârea frazei, pe „expirație”, care s-a repetat întocmai și în repriză și al cărui scop muzical a fost greu de înțeles, căci intrarea-comentariu a orchestrei nu avea nevoie de pregătire. Anumite intonații cu caracter rugător ale temei a II-a în repriză au sunat prea insistent, dar ideea sensibilității maladive chopiniene transpusă în sunete n-a umbrit, în ansamblu, buna proporție dintre lirism și vigoare. În partea a doua, *Larghetto*, auzul armonic al pianistului s-a manifestat din plin, cu evidențierea

Bruce Liu

Foto: Bartek Barczyk

subtilă a unor funcții armonice la mâna stângă și la trecerea meditativă lisztiană de la tema în sol diez major la ultima revenire a mi majorului. În partea a III-a, *Rondo vivace*, scurta introducere a orchestrei a fost foarte bine sincronizată și totodată diferențiată timbral. Caracterul dansant, în ritm de Krakowiak, și-a găsit în Bruce Liu un excelent interpret; cupletul cu tema cântată la octavă de ambele mâini, bazat pe secvențarea motivului în arpeggiu în răsturnarea I a sunat splendid, cu respirație liberă și cu varierea coloritului în asentiment cu schimbările tonale; revenirea temei refrenului în mi bemol major a fost capricioasă și îngândurată, iar coda veloce a încheiat concertul de Chopin în glorie deplină. Succesul a fost mare și meritat. În bis, Bruce Liu a oferit publicului *Fantazia-Improptu* de Chopin, cu o primă secțiune de mare viteză, care a revenit extrem de subtil, ca din nimic, după B-ul cu rubato foarte capricios. A urmat *Nocturna în do diez minor*, pe un ton intim în contrast ideal cu solemnitatea scurtei introduceri și cu o linie a mâinii stângi expresivă și flexibilă sub pasajele rapide ale dreptei, la sfârșitul piesei. Rafinamentul lui Bruce Liu s-a manifestat și în alegerea unor bisuri înrudite tonal cu *Concertul nr. 1* (de la mi minor, cu toate modulațiile neașteptate, inovatoare ale lui Chopin în concert, la do diez minor, relativa omonimei majore).

Ucenicul vrăjitor de Paul Dukas a început cu o sonoritate prea prezentă, prea plină; ritmul înmuat –

treizeciedoimile temei „magiei” lungite – a contribuit și el la atenuarea contrastului dintre reverie și prima izbucnire (*Vif*). Din păcate, prima mare creștere nu a avut suficientă tensiune, iar tema mărșăluită începută de fagot a sunat cam static, școlărește. Motivul terței coborătoare, la trompete și corni, aidoma unui strigăt de ajutor, nu a dat fiori. Deși orchestra și-a dat toată silința, întregului poem simfonic – de fapt, *scherzo*-ului simfonic – i-au lipsit ascuțimea, suspansul, paroxismele și misterul. Aceeași tendință de rotunjire a muchiiilor și domolire a contrastelor s-a simțit și în *Poemul extazului* de Scriabin. Cele opt teme ale poemului – temele langorii, visării, zborului, creației născânde, angoasei, voinței, autoafirmării și protestului, așa cum le-a definit însuși Scriabin – au fost cu siguranță deslușite de Gabriel Bebeșelea, dar nu toate au fost suficient de pregnante: temei zborului i-a lipsit freacă, tema afirmării (în cvarte ascendente) nu a avut suficientă direcție, a stagnat; acumulările care ar fi trebuit să țină ascultătorul cu sufletul la gură nu au avut efectul dorit. În schimb, languoarea, visarea i se potrivesc mult mai bine dirijorului, cum s-a văzut și în *Pastorale-Fantaisie* de Enescu. Panteismul și hiperestezia lui Scriabin s-au complăcut în teluric, în sonorități păstoase, materiale; mângâierile au rămas în senzorial, uitate de conotația eterică, spiritualizată; elanurile au fost greoaie, făcându-se simțită dificultatea decolării, în ciuda gesticii mereu ascendente, monotone a dirijorului. Înțelegerea partiturii și eforturile fizice nu s-au materializat de fiecare dată în sonorități adecvate trăirilor intuite. A lipsit incisivitatea care, în treacă fie spus, poate fi transmisă și cu un minimum de agitație. Așa că prima parte a concertului, unde suplețea și precizia acompaniamentului și subtilitățile enesciene l-au arătat din nou pe Gabriel Bebeșelea ca pe un foarte bun muzician, a eclipsat partea a doua, unde miza era de maxim interes. A transmite aparatului orchestral intențiile cele mai subtile cere nu numai trăire, ci și un arsenal de mijloace mai divers și mai cizelat. Publicul, pentru care Scriabin e încă o „pasăre exotică”, a aplaudat cu entuziasm și concertul s-a terminat în satisfacție generală. Chiar și criticul cărcotaș s-a lăsat vrăjtit de magia muzicii lui Scriabin, cu toate că și-ar fi dorit ca vrăjitorul să-și ascute bagheta.

Lena Vieru CONTA

La mulți ani, armeni!

Pe data de 15 octombrie sala mare a Ateneului Român a găzduit un eveniment cu ocazia zilei limbii, alfabetului și culturii armene, eveniment organizat în colaborare cu Arhiepiscopia Armeană și Uniunea Armenilor din România. Potrivit Agerpres, data oficială a acestei sărbători este 12 octombrie, proiectul de lege fiind aprobat în 2019.

Evenimentul a constat într-un recital de pian susținut de Ilinca Dumitrescu – fiica compozitorului Ion Dumitrescu – un artist desăvârșit, cu un palmares de premii și distincții importante, atât în țară, cât și în străinătate. Un cuvânt de început a avut de spus Varujan Vosganian – președintele Uniunii Armene din România – după care jurnalista și traducătoarea Madeleine Karacașian a intrat în scenă, pentru a prezenta un mic portret al pianistei. Programul a cuprins exclusiv creații ale mai multor compozitori armeni emblematici: Arno Babageanian, Komitas, Gayane Cebotarian, Suren Zakarian, Aram Satian, Karen Ananian, Aram Haciaturian.

Recitalul a debutat cu trei piese scrise de Arno Babageanian, un compozitor cu lucrări profund înrădăcinate în folclorul armean, pe care îl utilizează în stilul virtuos al lui Rahmaninov și Haciaturian. Un astfel de exemplu este *Capriccio*, lucrare ce prin prezența continuă a disonanțelor, mai ales a secunde mărite, conturează peisajul Orientului Mijlociu, pasajele de virtuositate fiind plasate sub formă de broderii și mersuri pe diverse scări. N-am putut să nu remarc eleganța din tușeul pianistei, care a evidențiat aceste episoade printr-o articulare foarte precisă a fiecărui sunet, reliefând formulele de șaisprezecimi printr-o paletă bogată de nuanțe, conferind, astfel, o interpretare rafinată și plină de șarm.

Primele două lucrări au avut un caracter mult mai melancolic, aproape tragic. De pildă *Elegie (in memoriam Aram Haciaturian)* - scrisă la momentul trecerii în neființă a regretatului compozitor Haciaturian și, totodată, a profesorului autorului lucrării de față și, care este un

Ilinca Dumitrescu

aranjament la *Qani Vur Jan Im*, cântec ce-i aparține poetului și muzicianului armean, Sayat-Nova - dezvăluie o emoție aparte, prin înlănțuiri de acorduri ce coboară cromatic, subliniind alternarea major-minor, care conferă stări de apăsare și tumult sufletesc. Ilinca Dumitrescu a transmis aceste simțăminte printr-o interpretare foarte subtilă și sensibilă, aducând în prim-plan tema de la mâna stângă, trilurile de la dreapta devenind un acompaniament aerat, interpretate cu multă lejeritate și fără să deranjeze parcursul melodic din bas.

A urmat *Nocturna*, o lucrare dominată de sentimente de disperare, mai întâi prin concretizarea unui si minor pregnant, expus pe o temă elegiacă, iar mai apoi prin repetarea continuă a acesteia, de fiecare dată mai copleșitoare și, transpusă într-o altă tonalitate, care să-i păstreze caracterul dramatic, poate chiar dus la extrem - do minor. Solista a evidențiat ideile muzicale prin frazări cursive, legând motivele dezinvolt, cât să pregătească culminația și trecerea către un do impunător.

Contrastul dintre piesele alese a constat în dinamismul fiecăreia, optând pentru lucrări într-un tempo mai lent, dar și într-unul mai vivace, una dintre ele fiind *Humoresca* de Suren Zakarian. Instrumentistul este din start supus unei provocări datorită limbajului contemporan complex, pe parcurs trecând printr-o multitudine de salturi alternate cu pasaje de virtuositate; provocare pe care pianista a acceptat-o și pe care a onorat-o cu multă naturalețe,

aproape ajungând să „zboare” cu mâinile pe deasupra claviaturii, interpretând până la final cu măiestrie.

Foarte mult mi-a plăcut și interpretarea lucrărilor ce aparțin lui Aram Haciaturian. De pildă, am remarcat expresivitatea pe care a propus-o *Adagio*-ului din baletul *Gayaneh*, la care a adus serenitate discursului muzical printr-o dinamică foarte delicată. *Galop*, a cincea mișcare din suita *Bal mascat* a venit ca un contrast, fiind mult mai viguroasă și jovială. Solista s-a jucat cu piesa și a transmis o energie imediată, conferind importanță fiecărui sunet, astfel încât să-i păstreze melodiei suplețea și claritatea. Lucrării *În stil popular* i-a evidențiat elementele folclorice, alegând un tempo accelerat, care să accentueze caracterul șugubăț al discursului.

La finalul recitalului oaspeții s-au putut bucura de o expoziție cu diverse ilustrații ale mai multor instituții religioase din țară precum Biserica Armeană „Sfânta Maria” din Brăila, Catedrala Armeano-Catolică „Sfânta Elisabeta” din Constanța, Catedrala Arhiepiscopală „Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil” din București etc.

Sarah RIZESCU

Luminile Nordului - un alt sezon

Unul dintre cei mai nonconformiști mânăuitori ai baghetei, cu o atitudine stilistică mereu surprinzătoare, inedită chiar, în apariții variate ca muzician și, mai ales, în zone sonore diferite ca exprimare artistică, dirijorul Kristjan Järvi a fost invitat la București, să conducă, pe scena Ateneului Român, Orchestra Filarmonicii „George Enescu”, în două evenimente ale actualei Stagiuni, joi, 17 octombrie, și respectiv, vineri, 18 octombrie, opțiunile sale repertoriale fiind îndreptate către o creație proprie, în primă audiție românească, *Aurora*, inclusă pe un album discografic al lui, lansat în 2021, „Nordic Escapes”, și *Simfonia nr. 2 op. 43* de Jean Sibelius, compozitor ce l-a influențat foarte mult pe amintitul autor contemporan, atunci când scria piesa intitulată *Aurora*, dar și către inconfundabilul *Concert în mi minor pentru vioară și orchestră, op. 64* de Felix Mendelssohn, cu solistul Vlad Stănculeasa, care cântă pe un instrument „Lorenzo Storioni” din Cremona - 1775.

Kristjan Järvi

Astfel, colaborarea celor doi oaspeți ai Filarmonicii bucureștene, în celebra întruchipare sonoră romantică, s-a impus mereu atenției publicului, prin comunicarea lor artistică profundă, prin dialogurile timbrale cu ansamblul, pregnante, expresive și pline de o vitalitate molipsitoare,

când spectaculoase, fără nicio ostentație, când învăluite într-o formă de rostire instrumentală unică, așa cum și-ar fi dorit, probabil, marele compozitor german, în 1844, când și-a desăvârșit respectiva partitură, intrată definitiv în zestrea repertorială a violoniștilor din întreaga lume. Atât în prima secțiune, *Allegro molto appassionato*, cât și în mișcarea finală, *Allegro molto vivace*, „personajul principal” Vlad Stănculeasa a strălucit, pur și simplu, printr-o întreagă claviatură de nuanțe și o frazare impecabilă, în tonuri personalizate și cu o înlănțuire plină de sens estetic a liniilor melodice, iar la surprinzătoarea *Cadență, Ad libitum* (după cum se știe,

Vlad Stănculeasa

inovator plasată înainte de repriza primei părți), și în secvența mediană, *Andante - Allegretto non troppo*, solistul s-a dezvăluit drept un interpret complex, înzestrat cu o nebănuită sensibilitate, dincolo de niște abilități tehnice, cu totul remarcabile, de numeroasele lui experiențe scenice și de studio, individuale ori camerale și, în egală măsură, de ipostazele de concert-maestru, în renumite orchestre, nu doar pe bătrânul continent, ci și pe alte meridiane, în Asia și America de Sud, abordările sale vizând, în special sub aspect discografic, inclusiv creația contemporană, în general, și românească, în special.

Un alt tip de romantism, adus chiar de la începutul veacului trecut, mai precis, din 1902, ne-a fost oferit prin restituirea, de către Orchestra Filarmonicii „George Enescu”, sub bagheta muzicianului Kristjan Järvi, a *Simfoniei a II-a în re major* de Jean Sibelius, concepută tradițional, ca tipare arhitecturale (*Allegretto; Tempo andante, ma rubato; Vivacissimo; Finale: Allegro moderato*), însă original, ca structură motivică, și izvorâtă dintr-un flux emoțional continuu, foarte intens, cu tente programatice și virtuți ale unei creații impunătoare, despre care autorul ei spunea că o simte precum „o confesiune de suflet”. Și, pentru că acest important compozitor nordic, reprezentant al Școlii Naționale Finlandeze, se regăsește printre preferații invitatului de atunci, la pupitrul Filarmonicii bucureștene, s-au făcut simțite, din plin, puterea de sugestie a gesticii sale dirijorale și pasiunea reală, în evoluția lui pe podiumul Ateneului, ferm conturată, reflectând, la tot pasul, un stil foarte dinamic și bine echilibrat, nu de puține ori expansiv, provocat de un permanent dialog cu orchestra, o concepție „interactivă” de exprimare estetică, proprie celor cu statut de *leader-band*, căci artistul Kristjan Järvi a fondat, acum trei decenii, la New York, un grup de hip-hop-jazz, Absolute Ensemble, iar cu un deceniu și jumătate în urmă, a înființat Baltic Sea Philharmonic (Orchestra Filarmonică a Mării Baltice), apoi, a

întemeiat o altă formulă scenică, numită Nordic Pulse, prin care experimentează *performance*-ul multi-senzorial. Dar nu numai dirijorul inițiator de proiecte sonore, ci și compozitorul Kristjan Järvi apare ca o voce interesantă în peisajul internațional din zilele noastre, survolând anumite zone de expresie, precum ambientul de tip cinematografic, în abordări clasice și moderne, cu o reală încărcătură emoțională și vădită plasticitate, în succesiunea imaginilor muzicale, generos configurate, într-o lume a contrastelor. Și, fără îndoială, piesa orchestrală *Aurora* poate fi, oriunde și oricând, un asemenea exemplu evocator, al fascinantelor *Lumini ale Nordului...*

Mirela STOENESCU-TOLLEA

In memoriam Valentin Gheorghiu

În 27 octombrie 2024, pe scena Ateneului Român a fost organizat un concert în memoria Maestrului **Valentin Gheorghiu**, inegalabil pianist și compozitor, plecat dintre noi în vara anului trecut. La evenimentul cu excepționale conotații estetice și afective au participat interpreți de marcă ai vieții muzicale românești: pianistele Roxana și Valentina Gheorghiu, împreună cu colaboratorii și prietenii devotați ai maestrului: violoniștii Gabriel și Simina Croitoru și violonceliștii Marin și Ștefan Cazacu; a fost invitat de asemenea pianistul Mihai Ritivoiu (fost discipol al maestrului). Sala Ateneului a fost aleasă pentru a omagia prestațiile excepționale – cu valoare de unicat –, realizate timp de 8 decenii de marele interpret, dar și pentru a face cunoscute o parte din compozițiile sale inspirate. Programul a fost prezentat de maestrul Marin Cazacu, managerul Filarmonicii „George Enescu”; domnia sa a evocat cu admirație personalitatea interpretului legendar, care a fost un compozitor cu har și un prieten devotat al muzicienilor.

Valentin Gheorghiu rămâne un model de conștiință, de exigență și probitate profesională, de modestie și de dăruire de sine. Întreaga sa viață a fost guvernată de aspirația către perfecțiune, către o existență pleneră, modulată de

Valentin Gheorghiu

legile frumosului și adevărului. Ceea ce a impresionat de-a lungul anilor, pe lângă inegalabila sa artă pianistică, a fost bucuria pe care maestrul o găsea într-o frază muzicală cântată de sute de ori și modul de a se dăruie unei lucrări pe care o cunoștea pe dinafară – cu prospețimea și exuberanța unui tânăr care o parcurge pentru prima dată. Departe de dorința de a epata prin bravură sau exagerări de ordin

dinamic ori agogic, pianistul a abordat repertoriul cu un subtil simț poetic și o cu muzicalitate elevată, făcând dovada talentului, experienței și exigenței sale profesionale. Îmbinând armonios harul cu sinceritatea și virtuozitatea, vigoarea și eleganța, artistul a fascinat publicul, care l-a ovaționat la fiecare apariție de pe podium. Un muzician complet și un om generos, un artist fermecător, cuprins de flacăra geniului. Așa l-am perceput pe Maestrul Gheorghiu pe parcursul strălucitei sale cariere.

Concertul din 27 octombrie a debutat cu o pagină emoționantă scrisă de compozitorul Valentin Gheorghiu: *Andante din Trio-ul pentru pian, vioară și violoncel*. În cadrul creației sale camerale, acest trio ocupă un loc privilegiat prin bogăția inspirației, prin lirismul cuceritor și prin profunzimea semantică. Pe scena Ateneului, lucrarea a fost prezentată de pianista Roxana Gheorghiu, de violonistul Gabriel Croitoru și violoncelistul Marin Cazacu. În aceeași atmosferă evocatoare s-a desfășurat *Adagio din Trio nr. 4 op. 11* de Ludwig van Beethoven. Pe parcursul mișcării lente, interpreții Valentina Gheorghiu, Gabriel Croitoru și Marin

concerte susținute de maestrul Valentin Gheorghiu împreună cu violonistul Gabriel Croitoru și violoncelistul Marin Cazacu (pe scenele Ateneului și ale Sălii Radio). În 27 octombrie 2024, violonista Simina Croitoru, violoncelistul Ștefan Cazacu și pianistul Mihai Ritivoiu au selectat patru părți din lucrarea care le-a oferit ocazia de a-și manifesta plin talentul, experiența camerală și creativitatea, de a realiza o variantă interpretativă de excepție, plină de elan și fantezie. Muzica lui Dvořák dezvăluie o varietate impresionantă de tablouri muzicale contrastante ce întruchipează exuberanța și gravitatea melancolică, grația sublimă, elanul sentimental, optimismul și tristețea, verva și bucuria explozivă. Finalul, remarcabil prin ideile sclipitoare derulate generos, prin ineditul și impetuzitatea discursului muzical, a încununat o prestație de excepție care a entuziasmat publicul.

Cazacu au realizat un emoționant crescendo emoțional, au creat o atmosferă de contemplare meditativă, care a îngemănat original imagini muzicale de factură poetică de o rară frumusețe, momente de patos și de generozitate fără egal. Prezentarea creației beethoveniene a constituit nu doar o etalare a calităților muzicale și a colaborării lor artistice de excepție, dar și o demonstrație de cel mai înalt nivel a ceea ce presupune actul interpretativ: sinceritate în exprimare, elevație spirituală, echilibru lăuntric.

Programul a continuat cu *Burlesca pentru vioară și pian* de Valentin Gheorghiu, creație fascinantă, plină de fantezie și umor, pe care compozitorul i-a dedicat-o prietenului și colaboratorului său Gabriel Croitoru. În cadrul concertului de la Ateneu, lucrarea a fost interpretată cu măiestrie și dezinvoltură de Gabriel Croitoru și Roxana Gheorghiu. Am admirat în egală măsură violonistica strălucitoare și incandescența vibrato-ului violonistului și arta pianistică plină de rafinament și aplomb a partenerei sale. Programul a continuat cu *Două piese pentru pian la patru mâini din Suita „Imagini din copilărie”* scrisă de Valentin Gheorghiu, redată cu multă sensibilitate de pianistele Valentina și Roxana Gheorghiu. Am admirat și cu această ocazie arta interpretativă plină de rafinament, tușul dozat cu măiestrie, precum și colaborarea excelentă la nivel artistic și ideatic a minunatelor interprete.

Din creația lui Antonín Dvořák, pianistele Roxana și Valentina Gheorghiu au oferit publicului *Dansul slav în mi minor, op. 72, nr. 2*. A fost un moment emoționant, în care publicul a rememorat recitalurile susținute de maestrul Valentin Gheorghiu, împreună cu distinsa sa soție și cu fiica lor, în care au cântat ciclurile de *Dansuri slave* scrise de Dvořák. În concertul din 27 octombrie, publicul a admirat frumusețea muzicii precum și expresivitatea și noblețea imaginilor – situate între poezie, lirism ardent și exuberanță –, evocate de cele două interprete.

A urmat *Sonata pentru violoncel și pian* (partea a III-a), creație excepțională a compozitorului Valentin Gheorghiu care i-a adus în prim plan pe violoncelistul Ștefan Cazacu și pe pianistul Mihai Ritivoiu, doi tineri muzicieni valoroși, cu activitate artistică apreciată în țară și în străinătate. Am admirat calitățile de excepție ale fiecărui interpret în parte, precum și colaborarea fructuoasă în cadrul duo-ului cameral.

Așa cum era de așteptat, în program a figurat și celebrul *Trio „Dumky”, op. 90* de Antonín Dvořák, creație camerală fascinantă, care a făcut parte din programul multor

concerte susținute de maestrul Valentin Gheorghiu împreună cu violonistul Gabriel Croitoru și violoncelistul Marin Cazacu (pe scenele Ateneului și ale Sălii Radio). În 27 octombrie 2024, violonista Simina Croitoru, violoncelistul Ștefan Cazacu și pianistul Mihai Ritivoiu au selectat patru părți din lucrarea care le-a oferit ocazia de a-și manifesta plin talentul, experiența camerală și creativitatea, de a realiza o variantă interpretativă de excepție, plină de elan și fantezie. Muzica lui Dvořák dezvăluie o varietate impresionantă de tablouri muzicale contrastante ce întruchipează exuberanța și gravitatea melancolică, grația sublimă, elanul sentimental, optimismul și tristețea, verva și bucuria explozivă. Finalul, remarcabil prin ideile sclipitoare derulate generos, prin ineditul și impetuzitatea discursului muzical, a încununat o prestație de excepție care a entuziasmat publicul.

Concertul de pe scena Ateneului Român s-a încheiat cu *Romanța* de Serghei Rahmaninov, lucrare emoționantă, care a fost interpretată în mai multe ocazii de familia pianistului Valentin Gheorghiu. Organizatorii evenimentului artistic au optat pentru transcripția realizată de personalitatea omagiată în acea seară, în care celor trei pianiști, Roxana Gheorghiu, Valentina Gheorghiu și Mihai Ritivoiu, li s-au alăturat violoniștii Simina și Gabriel Croitoru și violonceliștii Ștefan și Marin Cazacu. Interpreții au făcut o reverență inegalabilului maestru, ale cărui prestații artistice unice îngemănau armonios frumusețea materială și puritate spirituală. Magia interpretărilor lui Valentin Gheorghiu s-a datorat artei sale pianistice situate la cele mai înalte culmi, precum și sentimentelor sale profunde și integrității sale morale exemplare. Omagiindu-l pe Maestru, interpreții din cadrul evenimentului memorabil de la Ateneu au realizat o prestație artistică excepțională, în care publicul a reținut senzația de întreg, de emoție covârșitoare, de retrăire a unor realități și situații eterne, care își găsesc echivalentul în permanență.

Carmen MANEA

Surâsul unei taine, cu Mozart și Bruckner

La Ateneul Român, joi, 31 octombrie, am ascultat-vizualizând și vizualizat-ascultând concepția violonistului și dirijorului francez Renaud Capuçon asupra muzicii lui Mozart și Bruckner, doi compozitori care au marcat definitiv istoria muzicii universale. Două personalități perfect diferite, atât ca stil, curente, abordări, parcurs muzical, mijloace/procedee folosite în discursul melodic, armonic și orchestral, viață (plină de succes, strălucire, faimă încă din copilărie a primului și modestă, ternă, lipsită de bucurii notabile, cu o târzie expunere creatoare presărată de critici și dezaprobări a celui de-al doilea). Personalități legate, totuși, prin naționalitate – ambii fiind austrieci – și esența spusei prietenului meu în spirit, Bernard Shaw, conform căreia „în artă, succesul cel mare este să fii ultimul din seminția ta și nu primul. Aproape oricine poate să înceapă ceva, mai greu e să sfârșească, să realizeze ceva ce nu mai poate fi îmbunătățit”, spusă definitiv pentru amândoi. Întrucât Mozart a apărut la sfârșitul unei perioade de dezvoltare a clasicismului, perfecționându-l și Bruckner a încheiat cercul secolelor de acumulare „cu ultima și sublima expresie modelată de un spirit în aceeași măsură profund religios și ancorat în mijloacele tehnice ale timpului său” (Mihai Cojocaru).

Așa că, iubindu-l pe primul și fiind iremediabil îndrăgostită de al doilea (*Simfonia a 7-a* fiind una dintre cele două preferate ale mele din marea istorie), am ascultat cu atenție, emoție, curiozitate și așteptări – poate prea multe – concertul, spectacol ca prezentare pentru unii, dat fiind faptul că solistul a fost și dirijorul seriei, baghetându-se și pe sine la prima lucrare.

Despre *Concertul nr. 3 în sol major pentru vioară și orchestră* de Wolfgang Amadeus Mozart, cu care a început programul, scris ca și celelalte patru dedicate aceluiași instrument când avea doar 19 ani, pot spune că, fără să mă impresioneze în mod deosebit în tălmăcire (eliptică de sensibilitate) și sunet (prea deschis, pe alocuri chiar spart), Renaud Capuçon l-a cântat corect, cu oarece finețe, respectând în mare parte indicațiile din partitură și redând specificul mozartian în care se reflectă gândirea sa originală, prin prisma unor profiluri ritmico-melodice clare și calibrate: cantabilitate în *Allegro*, acompaniamentul *pizzicato* în surdină (bravo orchestrei!) pentru delicata melopee din *Adagio* și accentele *Gavotei*, cu melodia de origine alsaciană din *Rondo*. Zic în mare parte, deoarece adagio-ul din partea a doua l-a interpretat atât de lent încât suna mai mult a cântec de leagăn. Ori astfel, tânărul solist – de altfel foarte apreciat prin lume – a omis faptul că nu poți produce efecte cu Mozart, pentru că la el frazele și intențiile sunt atât de limpezi și distincte, încât și cea mai mică abatere se aude și deranjează. Cu toate astea, i-am apreciat abilitatea tehnică (tușeu elastic, arcuș sigur și sunet cald în registrul grav) ca și lejeritatea cu care, împreună cu vioara lui, dădea intrările și indicațiile ansamblului, asigurându-și un parcurs orchestral care a depășit condiția de simplu acompaniator.

După pauză a urmat *Simfonia nr. 7, în mi major* de Anton Bruckner, scrisă în anul 1883, la 52 de ani și care, alături de celelalte creații ale sale, reprezintă o vastă meditație sonoră de tip romantic asupra existenței. În puternic contrast cu traiul fără strălucire al muzicianului, ea emană atâtea frumusețe, atâtea sentimente și frământări cu

rezolvări neobișnuit de luminoase, atâtea bucurie și religiozitate, toate realizate printr-o bogăție orchestrală – în care vigoarea atinge colosul iar diafanul, candoarea – îmbrățișate în final de o beție a ritmurilor. Această simfonie mai relevă, pe lângă năucitor de frumoase teme principale – aici în număr de trei, compozitorul contribuind astfel fundamental la dezvoltarea formei tradiționale – și o felurime de procedee prin care primele două, de un rar romantism dramatic, sunt ingenios plimbate la toate partidele de instrumente, repetabilitatea lor în tempo-uri și culori timbrale diferite, suplețea dansantă a celei de-a treia, împletită cu o sarabandă de ritmuri și armonii, fascinantele vârtejuri din finalurile părților I și IV – când limpezi, când vibrante – trecute cursiv de la coarde la suflători și invers, înfrisonantele pizzicato-uri, nemaivorbind de inspirata împletire a temelor, devăluind astfel grandoarea substanței muzicale și a sentimentelor adânci, de o uimitoare sinceritate.

Renaud Capuçon

Aș menționa și faptul că această lucrare mai cuprinde un omagiu adus lui Wagner (pe care fără nici o exagerare îl diviniza) după aflarea veștii trecerii lui în neființă, omagiu aflat în finalul părții a doua, la care lucra atunci. Totodată, ea a generat și o premieră absolută în viața lui, respectiv primirea deosebit de călduroasă, respectuoasă și apreciativă a publicului și criticii, aceștia recunoscându-i astfel, în fine, valoarea. El rămâne în istorie ca unul dintre cei mai mari simfoniști, ca și ultimul romantic și adevăratul maestru al desăvârșirii culturii muzicale germane.

Toată aceasta splendoare a fost evocată cu gravitate dar și gentilețe, cu profunzime dar și oarece suplețe, cu măsurată emoție (puțin prea măsurată) de dirijorul Capuçon, care, prin experiența sa de până acum și prin talent, a reușit să evidențieze fiecare temă, fiecare contrast, tonalitate și armonie, dezvăluind ascultătorilor plenitudinea orchestrală și remarcabilele calități ale Filarmonicii „George Enescu”: omogenitate, sunet amplu sau angelic (mai ales la coarde), expresivitate cu notabile treceri prin nuanțe extreme. Toate partidele au fost la înălțime, mai puțin alăturările grave, care în prima parte n-au reușit să se pună de acord și în acord cu orchestra. Dar... nu? Nimic nu putea estompa vigoarea prin care omul simplu, în aparență șters, își arată în simfonie statura înaltă în plan moral și profesional.

Cu toate imperfecțiunile, concertul m-a bucurat, deoarece în cele două ore ale lui m-am simțit mângâiată de surâsul unei taine.

Doina MOGA

Bucuriile Imperfecțiunii

Stagiunea de concerte a Orchestrei Naționale și a Corului Academic Radio a pornit spectaculos și decis, cu *Simfonia a IX-a* de Beethoven. Organizatorii au adunat un mănunchi de nume tinere și consistente, artiști cu cariere impresionante, bine consolidate deja, precum soliștii Luiza Fatyol, Ramona Zaharia, Remus Alăzăroae și Adrian Sâmpetean. L-aș include printre tineri și pe dirijorul austriac Sascha Goetzel, chiar dacă vârsta sa m-ar contrazice, un pic. Însă temperamentul, energia și viziunea lui asupra muzicii îmi permit asta.

Sunt sigur că toți cititorii noștri sunt foarte familiari cu această magnifică simfonie. E întotdeauna o bucurie să asști la ea, mai ales în sala de concerte. E o capodoperă uluitoare, o lucrare din care țâșnesc și azi înțelesuri și interpretări noi, după exact 200 de ani de la premiera ei (iată o aniversare care le-a scăpat celor de la birouri, la fel și ideea că premiera absolută a fost dirijată atunci tot de un austriac).

Mi-aș permite totuși să vă spun cum este să fii pe scenă, cântând *Simfonia a IX-a*. E un sentiment unic. Și nu, nu e un clișeu, e ceva înăuntru nostru, ceva în fundația noastră care exultă în fața acestei lucrări. Geniul ilustrului Beethoven nu stă doar în a reda prin muzica sa sentimente și idei. E mult mai mult. Om pasional, exuberant și trăirist, toate lucrările sale sunt prelungiri ale unui suflet chinuit, dar luptător. Să fii muzician și să devii surd în culmea gloriei... Și să lupți cu boala, să fii deasupra ei și să compui o asemenea capodoperă. O capodoperă în care să simți durerea sfâșietoare, trecută apoi spre resemnare și dusă până la o bucurie extatică, copleșitoare și a-tot-învingătoare. O simfonie a bucuriei atât de mare încât ai nevoie de cor, de uniunea tuturor muzicienilor spre a o striga. Și, bineînțeles, ai nevoie de un geniu, un creator de același calibru și simțire, să poți dimensiona muzica pe versurile lui. Exuberantele versuri ale „Odeii Bucuriei” a lui Friedrich Schiller captează în ele un idealism universal, speranța infinită și bucuria totală a vieții: „Bucurie, scânteie strălucitoare a lui Dumnezeu,/ Și fiică a Câmpiilor Elizee,/ Cu extaz arzător, zeiță,/ Ne apropiem de altarul tău!/ Magia ta reunește pe cei/ Pe care viața dură i-a despărțit;/ Toți oamenii vor deveni frați/ Sub aripa ta grijulie.”

Chiar dacă nu toată lumea de pe scenă sau din sala de concerte știe versurile, nici nu contează prea mult; acea exuberanță de care vorbesc trece peste orice barieră. Și asta pentru că un creator ca Ludwig van Beethoven, cu spiritul său genial, cu darul ceresc, poate transmite zăcământul său sufletesc prin muzica sa. Cum? Nu știm. Și nici nu ne trebuie explicație.

Nu e de mirare că *Oda Bucuriei* a devenit imnul Europei. Ea însumează perfect pretențiile noastre idealiste, ale europenilor uniți, într-o viață mai bună, cu trăiri frățești și aspirând către bucuria unui mediu pacific și prietenesc.

Exuberanța aceasta s-a simțit și vineri, 11 octombrie, în sala destul de tristă și întunecată a Radiodifuziunii. A venit multă lume, firește. Un asemenea concert nu se

ratează de către melomani. Și toți s-au contaminat de bucurie. Cel mai mult însă, s-au contaminat interpreții.

Basul Adrian Sâmpetean are o voce consistentă și cărnoasă, dar cântă un pic neglijent, fără multă grijă la intonație și alunecând un pic printre sunete. Nu a deranjat totuși, dar nici nu a convins. Mie mi-a plăcut însă plăcerea cu care s-a integrat muzicii și pasiunea cu care a redat soloul de la începutul părții a patra.

Tenorul timișorean Remus Alăzăroae a încercat, s-a străduit și a muncit. Dar glasul său curat și onest nu e calibrat pe țesătura dramatică sugerată de partitură. Nu cred că are forța necesară. Dar cred că este un excelent tenor liric, mult mai adaptabil pe partituri mai suple.

Doamnele au fost din altă „divizie”. Mezzo-soprana Ramona Zaharia nu a avut mult de cântat, dar s-a remarcat, chiar și așa, printr-un timbru fabulos, colorând impecabil cvartetul soliștilor. O voce minunată și o prezență impunătoare. Luiza Fatyol, la rândul ei, ne-a delectat cu o voce stenică, controlată perfect, sclipitoare și foarte puternică. A părut că nu face niciun efort, deși poate ne-ar fi plăcut să vedem de la dânsa mai mult entuziasm. Asta pentru că noi, cei din sală, eram entuziaști. Dar, ce să mai caut nod în papură, a cântat minunat.

Corul, în schimb, ține greu cadența. Sunt din ce în ce mai puțini numeric și le este foarte greu să balanseze

sonoritatea amplă a orchestrei. Dar sunt profesioniști exemplari și au înzestrarea și știința să facă cumva să iasă bine, și asta pentru că i-a ajutat și bucuria de care spuneam mai sus. Au cântat cu toată inima.

Orchestra a avut momente în care nu urmăreau cu precizie dirijorul și s-au creat momente de decalaj. Un dirijor ca argintul viu, cum este Sascha Goetzel, nu-ți dă niciun moment de respiro. Trebuie să-l ai mereu în raza vizuală și să anticipezi în fiecare secundă ce are de gând să facă. Am mai scris că e foarte îmbucurător să văd împrăștierea acestei legendare orchestre. Sunt mulți tineri și maestrul Goetzel pare să fie exact dirijorul care să îi pună în valoare. Am remarcat solourile minunate ale suflătorilor, omogenitatea lor și, în general, sound-ul cărnos și consistent, în toate nuanțele. Dar decalaje au fost, din păcate, de parcă nu toți au aceeași viteză de reacție la gestul dirijoral.

Și că veni vorba despre el, mie-mi place acest dirijor foarte mult. Place și muzicienilor de pe scenă, în mod sigur.

El găsește noi accente, face contraste puternice, decupează clar frazele și nu zace pe locurile mai lirice, ca să le numesc așa. Apoi „tăietura” sa dă bine în sală și ajută și orchestra. E amplă, deși lejeră, se ajută mult de corp, face tot timpul gesturi largi și clare. E spectaculos. Și poate că e un pic cam mult pentru actuala orchestră Radio, mai ales că orele de repetiție pentru un concert sunt și ele din ce în ce mai reduse.

Alte mici detalii (importante, cred) țin de ceea ce se întâmplă de mult timp în Radio. Am observat că membrii corului au intrat pe scenă cu banderole de protest. Nu și orchestra. Asta e un pic ciudat. De asemenea, foarte neplăcut a fost faptul că maestrul Ciprian Țuțu, dirijorul corului, nu a ieșit la aplauze. Acesta este un ritual care ține de respectul față de spectatori, muzicieni și, bineînțeles, muzică. Pe cine dintre cei menționați a fost Ciprian Țuțu supărat că a ales să nu primească aplauzele binemeritate? E ciudat, nu-i așa? Dar, mai presus de atât, e trist că aceste războaie nesfârșite nu cedează și nu ajung la niciun armistițiu, măcar în fața unei lucrări atât de iubite, de monumentale, atât de umane.

Încerc totuși ca toate acestea să nu-mi altereze opinia despre muzică și, rezumând, aș putea spune că, în ciuda momentelor de imperfecțiune, muzica ne-a unit inimile tuturor și a făcut ca bucuria să ne lumineze spiritul. La final, îmi pun întrebarea dacă acest concert este fonotecabil. Și mi-e greu să răspund. Așa că nu o fac.

Dar publicul a explodat în urale, iar aceasta este, probabil, cea mai importantă concluzie. Beethoven a reușit din nou!

Răzvan GEORGESCU

Orchestra de cameră Radio cu David Grimal

Anunț important: violonistul și dirijorul David Grimal va fi pentru trei ani *artist in residence* al Orchestrei de Cameră Radio. De fapt, David Grimal, prin îndelungatele-i peregrinări de-a lungul țării noastre, a mai concertat în compania acestei formații, cea mai recentă fiind colaborarea de la sfârșitul stagiunii trecute când a interpretat cele trei *Concerte pentru vioară și orchestră* de Mozart, K 216, 218 și 219 evoluând și în calitate de dirijor. Acțiunea pare a fi performanța unei orchestre fără dirijor... doar pare, fiindcă David Grimal instruește foarte bine ansamblurile instrumentale.

Experiența sa este vastă în acest sector deoarece în 2004 a înființat ceea ce avea să devină binecunoscuta orchestră „Les Dissonances” care interpretează un repertoriu fără dirijor, David Grimal fiind în același timp solist sau concert maestru după caz. Anul acesta, un concert aniversar a avut loc la 7 octombrie 2024 la sala Pierre Boulez (Cité de la Musique – Philharmonie de Paris) unde au fost prezentate *Concertul pentru vioară* de Alban Berg și

Simfonia a VII de Anton Bruckner. Seara de 16 octombrie s-a desfășurat în același format, avându-l ca solist în *Concertului de Bach în re BWV 1052R* și în postura de concert maestru la celelalte două opusuri simfonice, Șostakovici și Beethoven. Un program admirabil pentru miercuri seara, când cei care mai desfășoară activități pot să se relaxeze, să intre în rezonanță sau să se recunoască/descătușeze sufletește în armoniile unui asemenea complex sonor. Și, am începe cu Șostakovici, *Simfonia de cameră pentru orchestră de coarde op. 110a în do minor* (transcripția *Cvartetului nr.8 op. 110* realizată de Rudolf Barshai). Împrejurările în care a fost scrisă această capodoperă sunt bine cunoscute, dar faptul că acest opus a fost elaborat în doar trei zile și cuprinde referiri iconice din alte creații ale autorului arată un prea plin al trăirilor sale, în marea lor majoritate întunecate, care s-au revărsat pur și simplu în această scriere. De aici, cea încărcătură extraordinară care este transmisă nealterată publicului la fiecare reluare și a interesului arătat pentru valorificare prin orchestrare. Rudolf Barshai nu este singurul, deși varianta lui este cel mai des cântată, ci mai există și cea a lui Abram Stasevici, Lucas Drew și cea a lui Boris Giltburg pentru pian. Este o muzică directă, care aproape se cântă singură, iar orchestra a impresionat prin dăruirea cu care s-a lansat în această execuție, cu tempo-uri demoniace și desfășurări lente, fantomatice. Adevărul este că publicul era deja „încălzit” de dramatismul *Concertului în re de Bach BWV 1052* cu care s-a deschis seara, acum în varianta pentru vioară, aceasta din urmă fiind ceva mai puțin cunoscută. Acest concert intră cu precădere în marele repertoriu pianistic, uneori în viziunea îmbogățită a lui Busoni. Există multe argumente aduse pro și contra în ce privește „întăietatea” instrumentului pentru care a fost scris: orgă, clavecin/pian sau vioară. Pentru aceasta din urmă se arată a fi o lucrare foarte dificilă deoarece anumite figurații (nu degeaba supranumite *perfidia*) și salturi, care sunt firești pentru taste devin foarte „peste mână” cum se spune, pentru coarde, dar desigur, un solist, posesor al unei înalte virtuozități le depășește acum cu seninătate, mai ales în contextul actual când tempo-urile de desfășurare sonoră au crescut semnificativ. Varianta propusă aparține lui Jun Tamura, un violonist japonez, care prezintă și un studiu foarte amănunțit și bine argumentat asupra demersului său. Mișcările extreme I și III, în care solistul cântă

Foto: Barcău Photography

îndelungi și neîntrerupte formulări complicate, cu acele salturi de care se pomenea, articulate și cu o complexă tehnică a corzilor libere, dau aspectul unor toccate care pot fi asimilate cu mai modernul moto perpetuo. David Grimal, atât de experimentat și posesorul unui vast repertoriu, foarte divers din punct de vedere stilistic, a susținut această partitură cu mare brio. În mișcarea mediană, *Adagio*, foarte meditativă la bassul pe care este clădită, solistul susține o linie melodică extrem de ornamentată (cu note și formulări ritmice care sunt scrise chiar de Bach). Aici posibilitățile interpretului se diversifică în funcție de ceea ce se dorește a fi pus în valoare. David Grimal a preferat o cursivitate mai pronunțată a celor 4 lungi episoade, pentru a fi în același spirit cu viziunea sa asupra celorlalte părți. Natural că sala a ovaționat această performanță, iar entuziasmul s-a manifestat în continuare și pentru realizarea foarte bună a *Simfoniei a II-a op. 36 în re* de Beethoven. Conducând orchestra, ca și la Șostakovici de altfel, de pe locul concert maestrului, David Grimal a oferit o interpretare foarte „curată” stilistic din punct de vedere al trăsăturilor clasic-romantice care se desprind din această creație. O execuție perfectă în ce privește intensitatea contrastelor, a accentelor de o deosebită expresivitate, fluidității circulației temelor la diversele compartimente, (cu precădere la suflătorii de la flaut, oboi, clarinet și fagot, foarte calitativi, omogeni și bine acordați). Ipostazele lirice superbe, în linii melodice foarte frumos arcuite s-au evidențiat mai ales în amplul *Larghetto*, una dintre cele mai lungi mișcări lente din creația simfonică beethoveniană, toate foarte legat/e, cu delicatele elemente variaționale care apar pe parcurs și cu aerul specific serenadelor mozartiene. Au urmat celelalte două scurte părți, 3 și 4 într-un tempo animat și plin de umor mai ales în *Scherzo*, exact cât să pregătească publicul pentru a-și lua rămas bun de la artiști, după aplauzele îndelungate. Se pare că această strânsă colaborare a și început să dea roade și așteptăm deja cu nerăbdare următoarele programe în acest foarte reușit format.

Corina BURA

Aaron Copland din nou la București

În seara lui 18 octombrie 2024, Orchestra Națională Radio, dirijată de Rumon Gamba, a sunat ca în vremurile ei cele mai glorioase: omogen, frumos, variat. Uvertura *Hebridele* de Felix Mendelssohn a fost inspirată de o vizită a compozitorului, în august 1829, pe insula Staffa din arhipelagul Hebridelor, lângă țărmul de vest al Scoției. Vizita în Scoția, la 20 de ani, a dus și la compunerea *Simfoniei a III-a*, „*Scoțiană*”. Conform muzicologului, criticului și profesorului Nathan Platte din Iowa, Mendelssohn i-ar fi trimis familiei o ilustrată din Scoția cu prima frază a uverturii cu o zi înainte de a vizita peștera lui Fingal, ca o formă de premoniție a contactului cu peisajul

romantic care a inspirat câțiva artiști importanți: Goethe a scris „*Die Gesänge der Geister über den Wassern*” („*Cântecul spiritelor deasupra apelor*”), iar J.M.W. Turner a creat o pictură celebră înfățișând peștera cu coloane de bazalt, intitulată „*Staffa, Fingal's Cave*”, în 1832, anul premierei uverturii lui Mendelssohn. Fingal, eroul unei epopei gaelice din secolul III, a intrat în atenția artiștilor după traducerea poemului de către James Macpherson, în 1761. Începutul uverturii, alcătuit în formă de sonată, a sunat misterios, sugerând agitația valurilor mării; crescendo-urile lui Rumon Gamba au fost subite, făcute cu consum de energie vizibil; tema a doua, un fel de marș, când eroid, când jucăuș, a sunat precis, incisiv. Orchestra, cu Virgil Zvorișteanu la pupitrul concertmaistrului, l-a urmărit admirabil pe dirijor: corzile și suflătorii au fost impecabili.

Pianistul Teo Gheorghiu, născut în 1992 în Elveția, școlit, printre altele, la Curtis Institute of Music din Philadelphia, longilin, cu coafura și barba amintind de reprezentările hristice renaștiste, a prezentat publicului o variantă curată, de bun gust, a *Concertului pentru pian și orchestră* de Schumann. După scurta introducere terminată

Teo Gheorghiu, Rumon Gamba

Foto: Barcan Photography

cu acordul orchestrei nu tocmai împreună cu pianistul, tema I a primei părți expusă la pian a sunat voit firav, reținut, aproape timid, iar revenirea ei în do major, foarte intimist. Momentul „*Eusebius*” în *la bemol major* a contrastat cu izbucnirile de energie și cu pasajele foarte bune în octave ale pianistului iar în repriză, tema I la orchestră a dat impresia chiar de prudență. În general, viziunea lui Teo Gheorghiu a sugerat mai mult finețe, delicatețe și sensibilitate decât anvergură sau etalare de virtuozitate, pianistica lui fiind totodată de foarte bună calitate. Partea a II-a a început cu un bizar accent pe primul acord, neaccentuat, al motivului inițial, situație care s-a repetat și în reluarea frazei, dar s-a reglat ulterior. Imprevizibilitatea ocazională a pianistului a fost, probabil, responsabilă și de momentele în care dirijorul nu l-a „prins” pe câte un acord dintr-un șir armonic cu puls regulat - momente cu atât mai evidente, cu cât Teo Gheorghiu pare foarte rațional în toate opțiunile muzicale, nu își asumă riscuri de tipul unor contraste prea mari, viteze extreme sau culminații amețitoare. Trecerea spre final a fost făcută cu pianissimo-uri foarte frumoase la pian și întreaga parte a III-a a fost pe deplin satisfăcătoare, cântată cu autoritate, fără afectări și efecte exterioare. În tema a doua a finalului, pianistul a

demonstrat că știe să acompanieze orchestra, dar arpeggiile dramatice din ascensiunea dinamică de după temarș nu au părut să aibă vreo încărcătură emoțională deosebită, implicarea fizică a dirijorului compensând impasibilitatea pianistului. Publicul a răspuns cu căldură interpretării lui Teo Gheorghiu, care a oferit, în bis, *Arabesca în do major op. 18* de Schumann, visătoare, cu sunet eteric și cu o coda foarte frumoasă, stranie, parcă izvorâtă dintr-o percepție acută a altei lumi. Oscilația artistului Teo Gheorghiu între convențional și inedit ar putea deveni marca stilului lui interpretativ.

În partea a doua, Orchestra Națională Radio a interpretat cu brio suita de balet *Appalachian Spring* de

Aaron Copland. Scriitura transparentă a suitei, cu contrastele ei dinamice și agogice, a fost admirabil interpretată de orchestra care a cântat cu vizibilă plăcere. În afara unui mic decalaj în secțiunea în mi major dinaintea celei de a doua părți a *Wedding Day*, unde anumite intonații dansante aduc aminte de Stravinski din perioada rusă, orchestra a sunat clar, precis, aerisit. O mențiune specială se cuvine măiestriei suflătorilor, timpanistului și pianistei, deși suflătorii, ca și corzile, își demonstraseră deja forma excelentă în prima parte a seriei. Rumon Gamba a dirijat cu antren această piesă tipic americană, al cărei stil a influențat muzica multor filme făcute la Hollywood în anii 1940. Melodiile în succesiuni de cvarte ascendente,

armoniile proaspete, caracteristice pionieratul artistic lipsit de prejudecăți al compozitorilor secolului XX din „lumea nouă”, ritmurile aksac, folosirea compactă a compartimentelor orchestrei i-au umplut de nostalgie pe cei care au savurat atmosfera marilor spații nord-americane la fața locului, i-au bucurat pe cei care veniseră la concert ca să audă muzică bună, pe muzicieni și pe „laici”. Iar criticul cărcotaș și-a amintit de o vizită a lui Aaron Copland la București în 1969, când compozitorul și-a dirijat propriul *Concert pentru clarinet*, cu Aurelian Octav Popa ca solist, excelent acompaniat de Orchestra Radio.

Lena VIERU CONTA

„Fabbrica Illuminata” 2024

Sub acest egal interesant și curios titlu (vezi piesa lui Nono din 1964 și fundația omonimă, condusă de doamna cea unit cele 2ă familii de genialități muzicale), UNMB a găzduit între 16-19 octombrie un Festival Internațional și mai interesant și demn de interes și curiozitate. Precizat chiar prin subtitlu: „cu ocazia celor 150 de ani de la nașterea lui Arnold Schönberg și a celor 100 de la nașterea lui Luigi Nono”, dedicat fu atât clasicei muzici de crucială avangardă europeană cât și postavangardei și reverberațiilor (care compoziționale, care academice) inspirate sau doar agățate de arta lui Schönberg și-a electronico-electrizantului Nono. Evenimentul a oferit spațiu și timp pentru 4 concerte solide, prezentând piese pe cât de una și una pe-atât de rar performate, plus un simpozion în alte 3 hălci colocviale de ținută. În ciuda micilor modificări de program și-a câtorva absențe și rateuri (tocmai *Pierrot lunaire* a trebuit contramandat), festivalul merita degustat.

Interesat mai mult de Schönberg (1: mea culpa; și 2: nu pot a nu pomeni și despre *Moise și Aron*, prezentată-n premieră est-europeană în Festivalul Enescu din 2019 drept oratoriu/operă în concert, chiar și fără mizanscenă și pe modesta estradă a Sălii Palatului reușind să convingă inclusiv pe unii melomani medii sau consumștiți de ocazie că „e ceva acolo”, că atonalismul și dodecafonismul chiar pot suna a muzică mare chiar și pentru urechi nespecializate, cu-atât mai mult cu cât „pe la noi” doar câte-un concert de Berg sau fragment din *Wozzek* s-au auzit o dată-n decenii)... Așadar obligat la selecție și interesat mai degrabă de genialul german am sărit peste câteva calupuri performative (atât conferințe cât și muzicare laiv), în prezentele rânduri comentând doar pe cele trăite sufletesco-trupește.

Concertului de deschidere i-a lipsit o piesă majoră. Dar prin *La Lontananza Nostalgica Utopica Futura*, cu vioara lui Ladislau Csenedes în persoană și bandă cu multă orchestră și electronie, plus *Hay que caminar*, cu Csenedes și Larisa Nicolae, ambele piese de Nono, a introdus perfect stilul care face semnătura compozitorului influențat de Cage: mix și conjuncție între minimalism și neofovism, între aparent aleatorism și minuțioasă structurare.

Între conferințe, Małgorzata Lisecka (*Schönberg as a Film Composer: „Moses und Aron” (1975) by Jean-Marie Straub and Danièle Huille*) a analizat critic un film nesatisfăcător pentru cinefili, dar ideal pentru muzicieni și muzicologi, deoarece nu făcea artă independentă și autonomă ci doar o filmare a operei, respectând multe dintre pretențiile compozitorului, redându-l filmic de manieră foarte onorabilă. Iar Peter Nelson (*Music as Silence: Schönberg, Nono, and the politics of experience*) a încercat în limitele termenilor și conceptelor european-academice (G. Agamben) să sugereze științific profunzimi criptice, holistice, transcendente. Eike Fess („When I compose I try to forget all theories...” *Thoughts on*

National University of Music Bucharest
Constantin Silvestri Hall

October 16-19, 2024

3rd ICCM - International Conference on Contemporary Music & Avant-Garde Music Festival

FABBRICA ILLUMINATA

HONORARY PRESIDENT: Mrs. Nuria Schönberg-Nono

AT - mdw University of Music and Performing Arts Vienna
Markus Böttgemann, Martin Eybl

AT - Mozarteum University Salzburg
Barbara Dobretsberger

AT - Arnold Schönberg Center Vienna
Eike Feß

DE - Musicological Institute of University of Cologne
Christoph von Blumröder

DE - Music University of Dresden
Jörn Peter Hiekel

FR - University of Paris VIII
Fabien San Martin

IT - Music Conservatory of Rovigo
Laura Zaitra

PL - Nicolaus Copernicus University Torun
Małgorzata Lisecka

RO - National University of Music Bucharest
Dan Buolu

UK - University of Edinburgh
Peter Nelson

USA - Harvard University
Hans Tutschku

ORGANIZER: Laurențiu Beldean
Transilvania University of Brașov

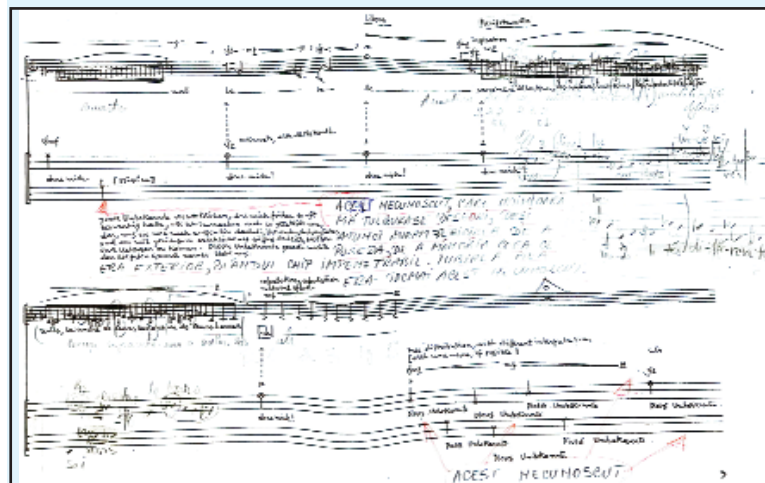

writing about Arnold Schönberg's twelve-tone method for a wider audience) și Christoph von Blumröder (*Schönberg and Nono: Composition in conflict with ideology and war*) au făcut excelente prezentări de arhivistică (+prezentarea unei expoziții și cărți de bună valoare educativă), respectiv de bioistoriografie generală, mai puțin de muzicologie subtilă sau postmodernă.

Al 3-lea concert: „Special evening devoted to Avantgarde Music”, s-a deschis cu *IX@100* de Cătălin Crețu – mixată laiv chiar de autor (excelent ambient electronic) pe sub și peste ample și superbe arcade de vocalize (soprana Mihaela Buhaiciuc). La audiție am perceput piesa drept rafinare amplă a abstractului, pantomima vocalistei ca un eteric autonom, ulterior aflând că titlul nu debuta cu cifra romană 9 ci era monograma lui Xenakis, așadar un omagiu formal. Precizare dispensabilă, opusul rezistând și fără referențial.

Exploatând maximal mai toate registrele și șprehgezangul (aceeași Buhaiciuc figurând pe dispăruta și decedata iconă erotică Albertina, în duet cu textul când șoptit când strigat-declamat al unui Marcel Proust care din

(Vai, cât de frecvenți contemporani nu-și fredonează mental propriile lucrări, ori măcar să-și negocieze imaginarul notat cu realul interpretării vii, eficiente.) Piesa e totuși una deosebită, de maestru tipic în minuțiozități bine construite.

Majoritatea brașoveni, interpreții au luat pretențioasele partituri în serios, așadar prezentându-se foarte aproape de înălțimea creativității dificile a respectivelor scriituri. Dintre caii de lungă bătaie, Mihaela Buhaiciuc s-a reliefat cu vigoare, maturitate, flexibilitate și disponibilitate ieșite din orice comun. Solistă sau protagonistă a mai tuturor partiturilor de voce feminină (și) din concertele acestui festival, profa de canto din Brașov se adevărește o interpretă de excepție pentru tot ce înseamnă și presupune exploatare a glasului în muzicile oricăror avangarde moderne și postmoderniste. Ar putea cânta și grand-operă clasică, însă cu un impresariat bine focusat s-ar putea consacra drept vocalistă pentru tot ce înseamnă simfonism avangardist, recent și contemporan, ajungând dacă nu de celebritatea cel puțin de utilitatea unei primadone (specializate) pe acest tărâm. Căci încă rămâne oarecum

partitură de citire propriei psihanalize), piesa italienei Lucia Ronchetti poate fi extrem de interesantă și captivantă pentru unii, bizară sau nedumerindă pentru alții. Căci frapează prin paralelismul discursurilor, poate și prin scena de lesbianism și voyeurism pedofil-onanist, în care vocea muzicală și găfâielile non-muzicale materializează acustic acele tablouri cu *baigneuses* prin care romantismul și impresionismul s-au adevărit la suprafață estetică iar în profunzime libertinard-decadente. De dată recentă, piesa face casă bună cu *Lulu* și *Peirrot lunaire*, picând la fix în contextul omagierii artelor expresionist-scrântite din debutul veacului 20.

Perlă și apoteoză stilistică, *Fabbrica Illuminata* (soprana Corina Purcărea) e pe bună dreptate considerată acut reprezentativă pentru Nono, căci sintetizează prima avangardă (clasicizată deja), introducând exemplar acel electronism ce poate marca neoavangarda sau post-avangarda neomodernistă. Piesă în care aparentul paradox sau oximoron (fabrică + iluminare) împinge blând tehnicismul postatonal până-n sfera expresivității criptice și psihedelice, de nu chiar spiritiste, precis spiritualiste.

Într-o perfectă sincronie și coordonare dintre vocea și mișcarea teatrală (M. Buhaiciuc) și electronia coordonată adhoc la masa de mixaj, *Voice Unrooted*, de Hans Tutschku, face o saltimbăncie extremă, de tehnicism autonom, înscris pe hârtie fără de milă față de aparatul fonator al cântăreței.

păgubos faptul că-n România nu există decât școală de operă/Operă (profii/profele sunt obligatoriu ex-stele/superstaruri de gen, studenții/studentele obligatoriu ținesc la statutul de dive verdiene și pucciniene, cabotini dar fuduli vânători webernieni, demoni mefistofelici, valkirii valpurgico-wagneriene). Din rândurile sau de printre rândurile cărei școli mai pică drept alternativă și variantă resemnată și timbrul, claritatea și virtuozitatea vocii de lied, de solo liric sau cameral și de cor nevibrat/nestufos/nereverberant, nu însă și de voce (egal delicată și dificilă, oricum ajutată de microfoane) specifică compozițiilor de mult mai mare versatilitate și tehnicism, pretinse de experimentul ultra-modernist și improvizator.

Din stimă față de program și de numeroșii inși implicați trudnic în eveniment copiez conținutul secțiunilor performative neatense mai sus (cu probabilitatea de-a nu fi fost și acoperit total).

Conferințe 1+2: Eike Fess: *Arnold Schönberg Center, Vienna: repository of Schönberg's estate and digital archive*; Martin Eybl: *Analysing Schönberg's Piano Pieces op. 19: History and Methodology*; Dan Buciu: *À la recherche de confluences*; Barbara Dobretsberger (Salzburg): *Schönberg's Pierrot lunaire and the aftermath: From Jikken Kōbō to Bruce LaBruce*. // Concert 2: *Arrière-garde or Avant-garde?*, susținut de Ansamblul KlanFar-Kommentar (dirijor Iulian Rusu). Piesele: Dan Buciu: *À la recherche de confluences*, L. Nono: *Polifonica Monodia Ritmica*, Diana Rotaru: *Enter no silence*, Nono: *Ommaggio a György Kurtág*. Vocaliste M. Buhaiciuc și Noemi Karacsony + 16 instrumentiști. / Conferința 3: Jörn Peter Hiekel (*Music, theatre as place of insight: references to Hölderlin and Schönberg in Nono's Prometeo*); Fabien San Martin: *The sense taken as a sound parameter in Luigi Nono. A dialectic of the <phonetic-semantic structure>*; Laura Zattra: *The use of technology in revolutionary perspective: Luigi Nono and his collaborators*; Hans Tutschku: *Nono's influence in my own music*. // Recital de pian: Cristina Buga (+ Nicușor Răducanu/pian, C. Crețu/electroacustici): H. Tutschku: *Irrgarten*; Adrian Iorgulescu: *4 Sound Inscriptions*; Schönberg: *6 little piano pieces op. 19* și *Piano Suite op. 25*.

Marin MARIAN

Stropi parfumați de iubire cu Musica Viva

Îndreptându-mă în seara zilei de 24 octombrie spre Teatrul de Operetă „Ion Dacian”, pentru a asculta Ansamblul cameral „Musica Viva”, mi-am răsfățat simțurile, poate mai mult ca oricând, cu atmosferă impregnată de un fin parfum parizian. Mă gândesc că s-a întâmplat asta deoarece, traversând porțiunea foarte asemănătoare Senei (cum îmi place să îi spun Dâmboviței noastre în zona respectivă), ce pleacă de la fântânile cântătoare, cu trotuare largi, pline de flori și sprijinite de pomi înalți, flancate, pe de o parte, de cafenelele cu lumini și muzică discretă, trotuare care trec apoi prin fața Bibliotecii Naționale pentru a ajunge la modernul edificiu menționat, iar pe de altă parte, vis-à-vis, de simbolul începutului Capitalei, Biserica Bucur, care, prin seninătatea și simplitatea-i emblematică a vârstei, veghează cu îngăduință la toți și toate din jur, mi-am amintit, păstrând proporțiile, de Notre-Dame și Sena ei.

Spre bucuria mea, aceeași atmosferă parfumată m-a însoțit și în Foyerul Operetei, aranjat neconvențional pentru concert, dar elegant, decent, în stil, cu lumini și culori discrete, și ascultând prezentarea programului povestit cu atâta abilitate și șarm de fondatoarea formației, pianista Andreea Butnaru, și mai ales audiind pledoaria stropită cu parfum de iubire a tuturor membrilor ansamblului în cauză.

Concertul s-a desfășurat sub umbrela proiectului „România Miraculoasă” – inițiativă colectivă a grupului „Musica Viva”, proiect care aduce în prim plan repertoriul ce onorează moștenirea culturală, în general și muzicală, în special, scoțând la lumină lucrări aproape uitate sau rar cântate, oferindu-le o interpretare care să le dezvăluie valoarea și locul în cadrul muzicii europene și nu numai. El a început cu *Sérénade Lointaine pentru pian, vioară și violoncel* de George Enescu, compusă în 1903 la Londra, în cinstea Regelui și Reginei României. Deși este o lucrare de tinerețe, în tulburătoarea ei frăgezime dezvăluie bogăția trăirilor romantice de o duioșie mătăsoasă, cu armonii blânde, legănate de ritmuri delicate, elemente regăsite, de altfel, într-o formă sau alta, în toată creația sa. O bijuterie pe care pianista, împreună cu violonistul Adrian Florescu și violoncelistul Florin Mitrea, au tălmăcit-o cu o suavă tandrețe, evidențiindu-i prin calitățile lor interpretative de rară consistență, întregul buchet de subtilități.

Apoi a urmat *Suita în stil românesc, op. 1, pentru vioară și pian* de Dumitru Bughici, interesantă personalitate, de un farmec aparte, a istoriei noastre muzicale. Compozitor prolific – a scris balet, muzică simfonică cu elemente jazz-istice, lucrări camerale și corale, profesor de har, cercetător – printre altele, a valorificat publicații, printre care primul *Dicționar de forme și genuri muzicale românesc*. *Suita*, cu influențe folclorice, este frumoasă, senină, transparentă și spumoasă și m-a captivat nu numai prin indiscutabila ei valoare dar mai ales prin punctul de vedere nou interpretativ al artiștilor soliști. Cumva mai proaspăt, mai

sprințar, cu picante accente și staccate permise de partitură dar nedescoperite sau neîndrăznite de alți confrăți.

După câteva cuvinte și idei punctate cu măiestrie pitorească de aceeași dar mereu noua Andreea Butnaru pentru cei nefamiliarizați cu partitura, s-a cântat *Sonata pentru violoncel și pian în re minor* de Nicolae Buicliu. Personalitate complexă, severă, corectă, viguroasă, cu mare respect pentru folclorul nostru și cel armenesc, și care, asemenea întregii creații (bogată și diversă) e aureolată de o latură lirică. E clasică, sobră și seducătoare prin atmosfera romantic-aristocratică pe care o degajă armoniile încredințate celor două instrumente, când dublate unul de altul, când împletite între ele, când independente. E atât de frumoasă încât doare (mai ales partea a doua). Cât privește tălmăcirea, pot spune că m-a frisonat de-a dreptul, cu sunetul de o rară acuratețe, impresionantul florilegiu de nuanțe și sonorități, cu căldura sunetului, *pizzicato*-urile și *vibrato*-urile care emanau văpaia sufletului (la violoncel) și sunetul calibrat, tușeul elegant, simțul muzical ieșit din

comun, forța artistică aparte, tehnica impresionantă (la pian) ce i-au creionat contrastele ritmico-melodice, reliefându-i farmecul.

Finalul i-a revenit lui Claude Debussy (novator în domeniul formei, ritmicii, armoniei și orchestrației), considerat unul dintre cei mai influenți compozitori ai tuturor timpurilor. A creat un stil nou al impresionismului muzical, un ethos profund poetic care a marcat definitiv, precum George Enescu, parcursul muzicii în Europa și în lume. *Trio-ul lui în Sol pentru pian, vioară și violoncel*, una dintre capodoperele genului, e scris cu structuri noi, armonii clasice influențate de muzica boemei pariziene a sfârșitului de secol al XIX-lea. Este o lucrare dificilă, serioasă, plină de un frumos neprevăzut, de șoaptă, de sugestie, de vrajă, elemente ce prevesteau conținutul creațiilor sale viitoare, înlocuind simetria, ordinea, rațiunea. Aproape că nu găsesc cuvinte pentru discursul muzical, sensibil și foarte “de acolo” al fiecărui interpret în parte și al tuturor la un loc, oferind publicului un tablou cu o paletă de indefinite culori, care cântau prin fiecare nuanță, fiecare linie melodică, fiecare îmbinare a armoniilor. Și cu ultimul acord, ce-mi stăruie încă în minte, în aplauzele repetate, s-a încheiat concertul „Musicii Viva” cu stropii lui parfumați de iubire. Căci nu? fiecare dintre lucrările prezentate, ca și interpretarea lor evocau și aveau la bază iubirea.

Doina MOGA

Bursa locurilor de muncă pentru muzicieni Interviu cu Elena Dediu

musical jobs
Proiect al Universității Naționale de Muzică
din București

În octombrie 2024 a avut loc lansarea primei platforme online ce colectează informații privind locurile de muncă din instituțiile muzicale din România, dar și diverse oportunități de avansare în carieră pentru tinerii artiști. Am stat de vorbă cu inițiatorul proiectului, Elena Dediu, pentru a afla mai multe detalii despre site dar și planurile de viitor pentru dezvoltarea acestuia.

Norela-Liviana Costea: *Cum s-a născut ideea site-ului musicaljobs.ro?*

Elena Dediu: M-am întors în România în 2019. A început apoi, în 2020, pandemia, iar asta m-a făcut să văd și mai mult utilitatea unei astfel de platforme. Când am venit cu ideea, nu m-am gândit că tocmai eu voi fi cea care o va implementa (bineînțeles alături de toată echipa), dar lucrurile s-au desfășurat de așa manieră încât noi am pus în practică o idee care, sunt convinsă, le venise multora – fiind preluată din celelalte site-uri care există în lume (musicalchairs.info, muvac.com etc.).

N.L.C.: *Care este cel mai mare beneficiu pe care credeți că îl vor avea muzicienii români – dincolo de sistematizarea acestor informații într-o singură platformă?*

E.D.: În primul rând colectarea informației este dificilă, dispersată, greu de găsit. Noi funcționăm abia de o lună și chiar și pentru noi este mult de muncă. Dacă vorbim

despre un tânăr care ar dori să intre într-o orchestră, filarmonică, ar trebui să studieze constant fiecare site al celor 17 filarmonici să vadă dacă există oportunități de angajare. De aici ar veni primul câștig: eficientizarea procesului de integrare profesională pe piața românească în primul rând, pentru că tot timpul există această problemă. Studenții termină Conservatorul și apoi se întreabă: „Eu ce fac acum?” Sunt, de fapt, multe oportunități de angajare (nu doar în cor sau în orchestră ori în sistemul de învățământ). De altfel, există și anunțuri de concursuri, festivaluri și alte oferte de pe piața internațională – venite pe filiera Biroului Internațional din cadrul Universității noastre. Până acum, eu anunțam aceste informații pe e-mailul personal, dar desigur, este dificil să discerni cine are cea mai mare nevoie, iar unii pot fi chiar deranjați de aceste e-mailuri constante.

N.L.C.: *Cine poate transmite oferte de locuri de muncă pe site-ul musicaljobs.ro și cum ar proceda o instituție pentru a fi prezentă pe această bursă a locurilor de muncă?*

E.D.: Avem, pe site, secțiunea Contact, iar instituțiile ne pot trimite direct detaliile de interes pentru muzicieni. Noi am încheiat parteneriate cu majoritatea instituțiilor de profil din România, iar acestea ne trimit disponibilitățile de angajare, însă noi suntem deschiși către noi parteneriate – acestea reprezintă fundamentul pentru noi. Facem această muncă în fiecare zi, desigur, dar anunțăm și festivaluri, masterclass-uri, proiecte noi, burse și altele.

N.L.C.: *Care au fost provocările în construcția acestui site și ce soluții ați găndit pentru rezolvarea acestora?*

E.D.: Ca orice lucru pe care îl iei de la zero, cel mai dificil este să îi convingi pe parteneri de utilitatea proiectului tău și de șansele de a deveni, în timp, o platformă utilă și eficientă pentru muzicieni. Ne bucurăm că, doar la o lună de existență, primim cereri de parteneriate și chiar de colaborări mai intense. Dar este încă loc de îmbunătățit – în primul rând la încheierea parteneriatelor, dar și la conștientizarea utilizatorilor. Ne dorim să ne impunem pe piață, astfel încât instituțiile să știe că există acest instrument care este în beneficiul tuturor celor care oferă locuri de muncă, dar și al celor care doresc să se integreze în domeniul pe care l-au studiat.

N.L.C.: *Care sunt planurile de creștere/ dezvoltare pentru această platformă?*

E.D.: Fiind un proiect al Universității Naționale de Muzică din București, ne dorim să ne impunem pe plan național, iar proiectul să ajungă la nivelul celor pe care le-am menționat mai devreme (musicalchairs.info sau muvac.com). Ne dorim ca, mai târziu, să îl traducem și într-o limbă de circulație internațională. Platforma fiind deja funcțională, pe termen scurt și mediu ne dorim să devină din ce în ce mai cunoscută și utilizată de studenții din toate universitățile din țară, filarmonici, opere, teatre muzicale.

N.L.C.: *Cum credeți că va fi influențată comunitatea muzicienilor de existența acestui site?*

E.D.: Mi-ar plăcea să fie, în primul rând pentru cei aflați la început de drum, un instrument care să-i ajute și să le dea încredere că la un moment dat își pot găsi drumul în acest domeniu și să nu dispere, să fie convingși că sunt nevoiți să facă o reconversie profesională. În al doilea rând, cred că ar fi fantastic să ajungem la o unitate, o transparență mai mare, iar instituțiile care au nevoie de muzicieni pregătiți să poată ajunge la ei. (Și mă refer nu doar la posturile de instrumentiști, coriști, soliști, ci și la cele conexe: secretar muzical, bibliotecar, consilier muzical sau manager – care sunt altfel pregătiți, absolvind o universitate de profil.) Eu cred că fiecare poate găsi un loc de muncă în domeniul muzical dacă a studiat la o universitate de profil.

N.L.C.: *Vă felicit pentru inițiativă și pentru punerea ei în practică!*

E.D.: Așa cum spuneam și mai devreme, a fost un efort de echipă și aș dori să îi menționez pe colegii mei: Mirel Mihălăchescu – asistent proiect, muzicologul dr. Luminița Ciobanu – web designer, Cezar Paul Bădescu – director al Departamentului de relații internaționale, Monica Luca și Vlad Ghinea – doctoranzi. Cu toții au fost de mare ajutor și au contribuit la finalizarea acestui proiect. Mulțumim și Universității pentru încrederea acordată și sperăm să putem dezvolta site-ul astfel încât să devină din ce în ce mai productiv și mai valoros pentru tot mediul muzical.

Interviu de **Norela-Liviana COSTEA**

Festivalul Muzicii Românești – Iași, Octombrie 2024

Maratonul de o săptămână a început luni 14 octombrie cu un recital așteptat. Pe Mihai Ailenei îl apreciez de mulți ani ca solist al orchestrei Filarmonicii ieșene. Pasajele din partiturile simfonice rezervate clarinetului i-au oferit mereu prilejuri de etalare a timbrului pur, luminos,

dulce, multiplu expresiv în funcție de caracterul lucrărilor, opus-urile camerale interpretate încă din anii 1993-'94 împreună cu partenerii din formația „Arsis”, lucrările ample programate în concertele ansamblului de suflători al Filarmonicii „Moldova”, pe care l-a coordonat, au dat liberă cale admirației pentru tehnica ireproșabilă, adecvarea stilistică, vocația-știința de a plămădi muzica în rezonanță deplină cu celelalte „voci”. Lejeritatea cântului la instrumentul său, plăcerea de a modela substanța melodică s-au păstrat neatînse în recitalul susținut împreună cu pianistul Răzvan Dragnea. Tot o personalitate a solisticii de concert, un admirabil conviv al întâlnirilor scenice în duo. Suita *Prin munții Apuseni* de Marțian Negrea, *Andante molto espressivo* din *Sonata în fa diez minor* și *Burlesca pentru pian* de George Enescu, *Eglogă* de Stan Golestan, *Improvizațiile clarinetului solo* de Vladimir Rotaru, *Două preludii*

de dans pentru clarinet și pian de Sabin Păuțza s-au ordonat într-un spectacol cameral în care toate calitățile tehnico-interpretative enumerate au purtat vestmintele conciziei elegante a gândirii și a expresivității.

Momentele aniversar-muzicale dedicate compozitorului Viorel Munteanu la împlinirea celor opt decenii de viață, una dintre principalele teme ale Festivalului, au fost prezentate în numărul trecut al revistei „Actualitatea Muzicală”. S-a detașat concertul vocal-simfonic al filarmonicii, dirijat de Radu Postăvaru, în programul care a cuprins *Sinfonia a III-a „Omagiul lui Brâncuși”* de Viorel Munteanu și *Concertul pentru flaut și orchestră „Prima frică mondială”* compus de Dan Dediu, solist Ion Bogdan Ștefănescu.

Altă prezență rară în Festivalul Muzicii Românești poate fi considerată Ansamblul „Archaeus”. Discurile, înregistrările Radio, nenumăratele concerte oferite publicului mai ales din București și Bacău (și programele ascultate anual în „Zilele Muzicii Contemporane” mi-au rămas în memorie) au îmbogățit în mod admirabil spectrul stilistic-sonor-expresiv al acestui atelier al muzicii recente, de ultimă oră. „Archaeus” și-a păstrat decenii la rând, în concepția întemeietorului și coordonatorului, regretatul Liviu Dănceanu, rolul de mediator între melosul, climatul eh-urilor bizantine și modernitatea aparent contradictorie a creației timpului nostru. O creație în care instrumentele electronice în tovărășie cu cele acustice, asperitățile sonore nu au depășit granițele muzicale, au inspirat meditația ascultătorului. Conduc acum de Mircea Pădurariu, ansamblul „Archaeus” a inclus în Festivalul ieșean un eveniment potrivit repetării la ediții viitoare, pe măsura diversității, noutății și spiritualității ce îi definesc experiențele muzical-artistice.

Prima agoră a ideilor exprimate doar prin cuvinte s-a deschis în dimineața de miercuri 16 octombrie. *Pascal Bentoiu: compozitorul, muzicologul, profesorul, tatăl* a constituit tema expozeului Ioanei Bentoiu, de la Institutul „Ribapierre” din Lausanne. Au fost împărtășite asistenței numeroase formată din profesori și studenți ai Universității de Arte „George Enescu” o serie de informații inedite despre cel care a marcat prin ideile, partiturile, volumele de estetică și analiză, prin activitatea de președinte al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor, evoluția fenomenului muzical românesc. S-a proiectat un fragment din colocviul

Vlad Văidean, Doina Grigore, Laura Vasiliu, Raluca Știrbăț, Matei Bănică

realizat de Alex Vasiliu la TVR Iași în anul 2004. Mărturisirile lui Pascal Bentoiu, marcate ca întotdeauna de experiența, spiritul dualist analitic-dubitativ, limpezimea, sobrietatea, eleganța, modernitatea și umorul adresării au luminat aspecte ale personalității sale mai puțin sau deloc știute din cauza rarității ocaziilor în care a fost îndemnat la confesiune. În mod firesc, au fost oferite celor prezenți *Trei Sonete (Afară-i toamnă, Sunt ani la mijloc, Când însuși glasul)* în tălmăcirea sopranei Cristina Simionescu și pianistei Vasilica Stoiciu-Frunză.

Al doilea conclav al cuvintelor potrivite, necesare, despre muzică s-a deschis miercuri seara cu prilejul lansării volumului de partituri cuprinzând opus-uri menite claviaturii de tânărul George Enescu (1896-1907). Lucrările au fost publicate doar cu câteva zile înainte la editura „Grafoart” sub îngrijirea pianistei, profesoarei, muzicologului Raluca Știrbăț. Pedagogul și muzicologul Laura Vasiliu, pianista Doina Grigore, muzicologul Vlad Văidean, Raluca Știrbăț au comentat importanța apariției volumului pentru cunoașterea textelor muzicale enesciene, disponibile acum oricărui interpret doritor și dator să le abordeze în folosul său, în folosul publicului. Ceea ce s-a demonstrat

Enescu”, instrumentist ce acumulează o frumoasă experiență de interpret la trombon, de aranjor, Robert Cozma a alcătuit primul volum cuprinzând piese compuse de Richard Oschanitzky, acum arondabile jazz-ului, dar cu înfățișări stilistice diferite. O premieră în lumea jazz-ului românesc, antologia publicată acum la editura „Grafoart” rezolvă aceleași necesități, cum se întâmplă în cazul partiturilor pentru pian scrise de George Enescu în prima tinerețe: pune la dispoziția interpreților, aranjorilor câteva dintre cele mai reușite creații ale lui Richard Oschanitzky.

Tot în timpul colocviului „Remember Richard Oschanitzky” a fost prezentată ediția a doua, revăzută și adăugită, a monografiei *Creația lui Richard Oschanitzky. Trăsături stilistice*, publicată de Alex Vasiliu la Editura Muzicală.

A urmat concertul dublu motivat: dialogul interpreților familiarizați în timp cu muzica lui Oschanitzky și al tinerei generații, care acum începe să-l descopere. Compozitor, autor de aranjamente, pianist improvizator, conducător de formații, Romeo Cozma a conferit noi versiuni unor creații în stilurile bossa-nova și jazz cameral – bijuteria pe care o aleg acum spre exemplificare fiind poemul *Madrigal* pentru combo de jazz și voci feminine.

Afirmat de câțiva ani în societatea jazzmen-ilor ieșeni prin pasiunea, meticulozitatea, deschiderea spre domenii stilistice diverse, plurivalența instrumentală, spiritul organizatoric riguros, în general prin seriozitatea exemplară ce îl caracterizează, Alex Huțanu a proiectat, împreună cu fratele său, pianistul Cătălin Huțanu, noua abordare a creației lui Oschanitzky într-o formă modernă, caleidoscopică din punctele de vedere ale aranjamentelor și improvizațiilor, adăugând septetului de jazz (pian, bas, baterie,

prin interpretarea câte unei părți din *Suita a II-a în re major opus 10* (1903) de către studenții Raluca Știrbăț la Universitatea de Arte din Iași: Cosmin Gavrilă (anul IV), Maria Cristina Hrițcu (anul II), Oliviu Daniel Bobu (anul IV) – *Pavana* fiind redată de profesoara lor.

Următoarele două momente în care s-au expus informații și idei despre lumea muzicii au reprezentat jazz-ul. Mihaela Gârlea a schițat portretul publicistului și promotorului Florian Lungu într-o prelegere însoțită de audiții și proiecții video ale unor piese de jazz. Joi 17 octombrie, discursul colectiv al ideilor rostite a avut ca temă două apariții editoriale. Intrat recent în rândurile cadrelor didactice la Universitatea de Arte „George

trombon, trompetă, chitară bas, saxofon tenor sau sopran) cvartetul de coarde. Astfel a fost respectată în mod creator viziunea integratoare a lui Oschanitzky - arheul român al înțelegerii concepției creator-interpretative academice cu sistemul ritmic, melodic, expresiv propriu jazz-ului. Publicul din sala mare a Casei Studenților a reacționat cu entuziasm la toate piesele din cele două programe.

Relația muzică academică-jazz a mai fost ilustrată în concertul Orchestrei de cameră ce activează la Universitatea de Arte sub conducerea lui Bogdan Chiroșcă. A fost prezentat a doua oară, acum la Festivalul Muzicii Românești, *Lumis - Concertul pentru pian, orchestră și combo de jazz*, semnat de Tudor Amarandei, programul mai cuprinzând două lucrări de Béla Bartók și Roman Vlad.

Adamos Brass

Se cuvine menționată seria de lucrări „Compozitori și interpreți ieșeni în muzica de cameră”, dintre care îl amintesc acum pe Paul Pintilie. Nu pentru că i s-au cântat cele mai multe opus-uri, ci pentru că diversitatea și atractivitatea muzicii sale a promis surprize plăcute în viitor.

Un moment reascultat cu aceeași încântare sub forma înregistrării a fost recitalul pentru care soprana Oana Severin, pianistele Cezara Petrescu și Oana Cărbunariu au ales lieduri de Felicia Donceanu și Carmen Petra Basacopol. Respectarea climatului muzical-poetic, elevația cântului vocal și pe claviatură au reconfirmat necesitatea înmulțirii experiențelor muzicale de garantată valoare legate de numele celor trei interprete.

Tot la capitolul ofertelor camerale m-a impresionat programul oferit de violonistul Valentin Șerban și pianista Doina Grigore - o întoarcere în universul creației enesciene. Admirabile au fost versiunile *Impromptu-ului concertant*, *Sonatei „Torso”* și *Sonatei a III-a „în caracter popular românesc”*.

Diversitatea stilistic-sonor-expresivă și de ambient spațial a Festivalului a fost augmentată prin recitalul flautistului virtuoz Ion Bogdan Ștefănescu, aflat la înălțimea sălii din

Palatul Braunstein cu lucrări de Doina Rotaru, Ghenadie Ciobanu, Carmen Petra Basacopol Adrian Enescu, Horațiu Rădulescu, Violeta Dinescu și un opus propriu. La Biblioteca Centrală Universitară au putut fi ascultate Ansamblul coral al Universității de Arte dirijat de prof. George Dumitriu și Corul Academic „Gavriil Musicescu” al Filarmonicii „Moldova” aflat sub conducerea lui Bogdan Cojocar, în sala „Eduard Caudella” din Casa Balș am ascultat două programe interesante ale cvintetelor de suflători „Pro Musica”, pregătit de prof. Doru Albu și „Adamos Brass” coordonat de Liviu Adamachi, concertul cameral oferit de septetul „TimbrIS”, ilustrativ pentru creația compozitorilor ieșeni Bogdan Chiroșcă, Izabela Vieriu, Ciprian Ion, Paul Pintilie.

În octombrie 2023, partitura regăsită a lui Alexandru Zira *O făclie de Paști*, orchestrată de Bogdan Chiroșcă și Ciprian Ion, a fost prezentată sub formă de operă în concert, dar în ultima seară a Festivalului abia încheiat am urmărit reprezentația scenică în regia lui Cristi Avram, care a imaginat și spectacolul *O noapte furtunoasă* de Paul Constantinescu. Producția Operei Naționale Române din Iași a încunajat seria bogat ofertantă a programelor ce ne-au acaparat atenția timp de o săptămână.

Trebuie admirate consecvența, eforturile, disponibilitatea, pasiunea cu care echipa restrânsă de organizare a Festivalului Muzicii Românești a rezolvat metodic, rapid, eficient, toate problemele impuse de o manifestare artistică atât de amplă. Cele patru instituții care au contribuit esențial la înfăptuirea evenimentului muzical au fost Filarmonica „Moldova”, Universitatea Națională de Arte „George Enescu”, Opera Națională Română din Iași, Uniunea Compozitorilor și Muzicologilor. Cred că unul dintre efectele benefice ale celor șapte zile de audiții este dorința ca reușitele, experiențele viabile ale componisticii românești contemporane și recente să-și merite receptivitatea publicului mai des, prin concerte, recitaluri, spectacole organizate în timpul stagiunii de instituțiile muzicale ieșene. Oferta poate stimula disponibilitatea publicului de a recepta noutatea.

Alex VASILIU

Cezara Petrescu, Oana Cărbunariu, Oana Severin

Vise înaripate, înflăcărate: Liviu Dănceanu

„Numai muzica poate crea o complicitate indestructibilă între două ființe. Pasiunea e vremelnică. Se degradează ca tot ce-i viu, în timp ce muzica e de o esență superioară vieții și, bineînțeles, morții.” Liviu Dănceanu vorbea despre această complicitate care nu s-a dezamorsat între singurul adevăr (în concepție cioraniană, pentru care *în afară de muzică, totul e minciună, chiar singurătatea, chiar extazul*) și un grup de entuziaști care s-au ambiționat, fie în singurătate, fie (mai ales) în extaz, să întrețină, la Bacău, acest adevăr și, nu în ultimul rând, să-l împărtășească Agorei.

Născut în octombrie, acum 70 de ani, Liviu Dănceanu a finalizat 181 de opusuri muzicale. În 14 octombrie, la Centrul de Cultură „George Apostu” Bacău s-a deschis a XXXVIII-a ediție a Festivalului Internațional „Zilele muzicii contemporane”, emblemă a orașului și a Filarmonicii „Mihail

Jora”. Evenimentul a fost prefațat în cuvinte calde de către directorul Centrului, Gheorghe Geo Popa, și de Pavel Ionescu-Ambrosie, fagotist al Trioului Syrinx (alături de regretatul flautist Dorel Baicu și de Dorin Gliga).

Pentru toate edițiile ZMC, directoratul de onoare aparține lui Ovidiu Bălan, care a dirijat până la un moment dat toate concertele orchestrei, restituind nenumărate opusuri. În acest an, domnia-sa a condus orchestra Filarmonicii băcăuane în *5' of Millennium* (de Liviu Dănceanu), *Concertul pentru percuție și orchestră* (de Dan Dediu), unde Doru Roman și-a pus în valoare măiestria interpretativă și într-o primă audiție absolută, *Simfonia a III-a „Farben und Zeiten”* (de Werner Schulze). Când încă nu se uscaser bine cerneala pe manuscrise, în Sala Ateneu sau la Centrul de Cultură „George Apostu” au răsunat sonoritățile opusurilor unor compozitori români de aici sau stabiliți în lumea largă.

Evenimentul plasează o dată în an Bacăul pe orbita muzicii noi, fapt ce m-a determinat să numesc urbea, în 2018, capitala muzicii contemporane. Festivalul, de prestigiu – imaginat și conturat an de an de compozitorul Liviu Dănceanu și pus în pagină de echipa Filarmonicii „Mihail Jora” din Bacău până în anul 2018 –, a însemnat racordarea la cele mai noi tendințe muzicale, iar personalitatea „orchestratorului” l-a poziționat pe o hartă ce depășește granițele țării și ale Europei. Aici au cântat soliști de marcă, entuziasmând „publicul – sincer, cald, entuziast”. Alături de impresiile protagoniștilor, vreau să reținem constanta prezență a condeierilor Festivalului: Liviu Dănceanu (care a avut rubrică fixă la revista „Actualitatea muzicală”), Vasile Pruteanu, Cornel Galben, Constantin Donea, Carmen Mihalache și subsemnata – o altă echipă, jurnalistică, ce a diseminat informațiile, cum se spune acum. În cele trei monografii ale Filarmonicii, cea de la 40 de ani, a Olgăi Chirștiuc, *Jubileu 50 și Relief armonic – Sub semnul lui Jora* (O.K.-Z), primului Festival de Muzică nouă din România, *Zilele muzicii contemporane*, i-au fost dedicate multe pagini.

În 14 octombrie, la Centrul de Cultură „George Apostu” s-au comemorat și 7 ani de la plecarea în marea călătorie a creatorului Liviu Dănceanu. În minte mi-au sunat cele *Șapte Zile, op. 56. Concert pentru Barrie Webb*. În anul 1991, Liviu Dănceanu compunea acest *Concert pentru trombon și orchestră*, unde se simte și „nostalgia celorlalte ipostaze virtuale ori actuale ale compozitorului-călător: nostalgia pelerinului, misionarului, exploratorului sau a conchistadorului, chiar dacă voința și decizia pelerinului”. În program, 7 lucrări: *Zoongs, op. 181 pentru voce și pian*, lucrare ce a fost dedicată interpreților Bianca și Remus Manoleanu, *Pianul cu instrumente, op. 95 pentru pian*, restituită de Remus Manoleanu, *Entrata, op. 23 pentru clarinet*, în viziunea lui Ion Nedelciu, unul dintre *Exercițiile de admirație, op. 101 pentru violoncel și pian*, interpretate de Andreea Țimiraș și Rodica Dănceanu. Au urmat trei lucrări pentru Ansamblul „Archaeus”: *Aliquote, op. 63*, superba *Beverdillini, op. 84* (parafrază la celebrele arii de Bellini și Verdi), și *Tachycardie, op. 81*.

Da, 7 zile, 7 ani, 70 de ani conduc la aceeași concluzie: „Nu știm dacă am reușit, dar în cei douăzecișicinci de ani de festival al muzicii noi, aici la Bacău, am încercat să vă convingem că atunci când drumurile sunt înflorite, nu trebuie întrebate unde duc”.

„ZMC. Acum trei decenii, nu era nici măcar un vis. Acum știu că acel ceva se cheamă istorie.” De aceea, acest Festival trebuie păstrat, organizat, promovat în spiritul și litera lui, pentru că, deși festivalul nu-și mai poate păstra nimbul și coloana vertebrală, rămâne în memoria locului ca o întocmire cu rost, ce nu poate fi confiscată și care merită mai mult. Pentru Liviu Dănceanu a fost o profesiune de credință, o complicitate cu muzica nouă, cu substratul ei ideatic și metafizic. „Muzica, aidoma zgomotelor, moare în tăcere. Numai că, în timp ce zgomotele cad în uitare, muzica urcă în amintire, ca și cum ne-ar mărturisi ceva din Edenul originar. Sfârșirea muzicii – scrie Dănceanu în *Ferestre (diatonice, cromatice, exterioare, fermecate, interioare)* din 2008 –, o poveste care, după ce e rostită, atârnă de firul vieții precum mărgăritarele, sumedenie de vise. Vise înaripate, înflăcărate.” Despre acest festival putem spune, fără teama de a greși, că a viețuit grație unicității lui și entuziasmului celor care l-au propulsat,

precum și stării de agregare create de personajul Dănceanu, animat de dorința de a nu lăsa muzica contemporană să fie marginalizată.

Festivalul a adus tot felul de posibilități de expresie în fața unui public nu foarte numeros, însă avid de a lua parte la eveniment, un public

curios să afle noutăți; fidel, cu alte cuvinte. Nu sunt multe locuri în lume unde să dureze un asemenea fenomen. Aici a fost susținut, ceea ce a dat posibilitate băcăuanilor să fie părtași la multe, multe de tot prime audiții, să vadă artiști cuprinși de extaz interpretându-și propriile compoziții ori altele pe care le primiseră în semn de omagiu pentru modul lor de a cânta. Toate acestea îi reușeau lui Dănceanu și legau rețeta de succes pe care a creat-o. Un dialog al artelor, imaginat cu dărnicie, a (re)unit indivizi izolați în universul cultural; muzica a răsunat aici, cu arheii lui Liviu Dănceanu, la „Zilele muzicii contemporane” – primul festival de muzică nouă al țării. La a XXX-a ediție, în 2016, Liviu Dănceanu afirma: *Show must go on!* În amintire, să-i respectăm dorința!

Archaeus

Ozana KALMUSKI-ZAREA

Reușită editorială la ceas aniversar: Volumele *Jurnal de drum.* Cu și despre Viorel Munteanu

Viorel Munteanu, aflat la ceas aniversar, marchează un destin aflat în slujba muzicii printr-o reușită editorială, edificatoare pentru întregul parcurs componistic, didactic,

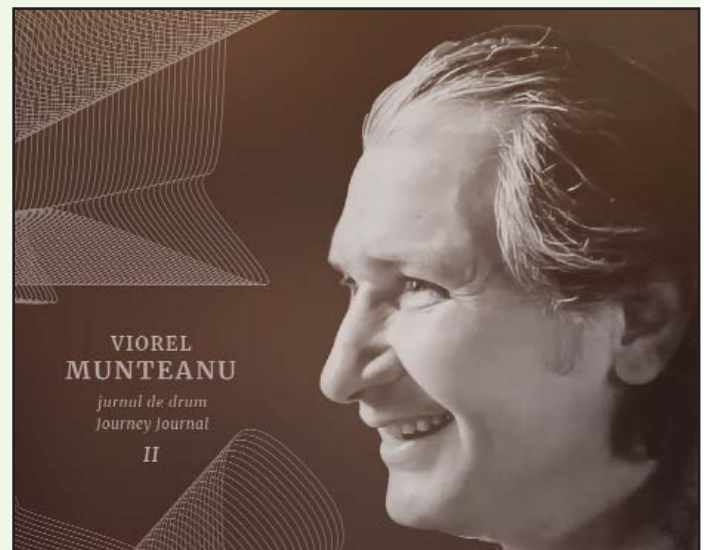
artistic și managerial desfășurat în cei peste 50 de ani de carieră – volumele *Jurnal de drum. Cu și despre Viorel Munteanu.*

Precum un vechi căpitan din timpuri legendare, compozitorul ieșean păstrează un altfel de *jurnal de bord*, fiind la cârma propriului său destin creator. Drumul a avut un traseu sinuos, provocator, iar în cele patru volume ale *Jurnalului de drum* publicat în anul 2024 la Editura Junimea, Iași, marchează cu atenție fiecare bornă importantă a acestui parcurs. Aceste publicații conțin întreaga activitate muzicologică și editorială care a fost dedicată creației sale, de la studii de sinteză, cronici, discursuri *laudatio*, interviuri, recenzii și consemnări personale, până la file de concert, afișe, articole de presă și poze prezentate în ordine cronologică. De

asemenea, fiecare text este scris în variantă bilingvă (română-engleză). Prin parcurgerea acestei opere, cititorul poate urmări fiecare reușită oferită de premierele creațiilor sale, interpretările din afara țării, poate descoperi multitudinea de dirijori, interpreți și orchestre care au abordat repertoriul compozitorului ieșean.

Însă acest amplu proiect nu ar fi avut loc fără efortul echipei editoriale coordonate de Cristian Ungureanu (prorector al UNAGE Iași) alături de Silviu Buraga, Diana Andron, Carmen Antochi, Ligia Fărcășel, Liviu Ciobanu (design), Ana Maria Negară, Valentin Bădărău, Renata Müller și artistul vizual Alexandru Băiceanu.

Despre obiectivele acestui proiect, coordonatorul Cristian Ungureanu menționează: „Scopul demersului nostru a fost acela al culegerii și structurării tematice și cronologice a tuturor aspectelor privind activitatea componistică, de

teorie muzicală, didactică și managerială a maestrului Viorel Munteanu [...]”, (*Jurnal de drum*, vol. I, p. 9)

De asemenea, este prezentat modul de organizare a volumelor și acribia de care a dat dovadă echipa editorială: „Au fost scanate peste 500 de afișe, programe și pliante de la

concerte și alte manifestări artistice, împărțite în cinci decade, pentru fiecare etapă cercetând și inserând cronici și însemnări despre importanța evenimentului și calitatea actului artistic". (*Jurnal de drum*, vol. I, p. 10)

Jurnalul de drum conține zece tematici principale în care au fost grupate numeroasele scrieri dedicate compozitorului ieșean. De asemenea, fiecare volum este deschis cu un interviu edificator, acordat unui jurnalist de prestigiu (Andra Apostu, Grigore Ilisei, Aurel Brumă). Primul volum conține cronică premiei absolute a Simfoniei a III-a „Ofrandă lui Brâncuși” de la Filarmonica „Paul Constantinescu” din Ploiești, semnată de dr. Ligia Fărcășel, *catalogul cronologic al lucrărilor, discografia, dvd-urile și filmele de televiziune* și o primă parte a consemnărilor din *concerte, programe, pliante, selecție afișe* organizate cronologic, între anii 2014-20203 (articole semnate de Ion Bogdan Ștefănescu, Maia Ciobanu, Lena Vieru-Conta, Dan Dediu etc.) și 2004-2013 (Laura Vasiliu, Gabriela Ocneanu, Florin Bucescu, George Balint, etc.). În al doilea volum regăsim continuarea cronologiei dintre anii 1974-2003 și anexa *Dirijori, soliști (vocali și instrumentiști), alți interpreți în concerte cu lucrări de Viorel Munteanu*. Din acest demers am remarcat faptul că peste 250 de interpreți au abordat repertoriul modern și provocator propus de Viorel Munteanu în cele mai importante festivaluri de muzică contemporană din țară și de peste hotare.

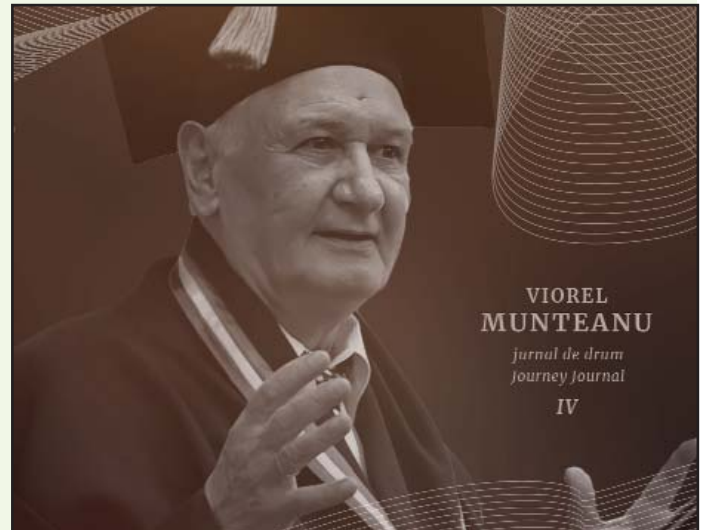
În volumul III sunt prezentate rezultatele obținute în urma grantului de cercetare *Catalogul Manuscriselor de Muzică Sacră din Moldova – sec. XI-XX*, cele mai importante DVD-uri și CD-uri de autor (*Oratoriul „Chemări spre Mântuire”, Ștefan-500; Închinare la veșnicia luminii, Documente sonore* vol. I-V), articole cu profil analitic și estetic în *Viziune și percepție în creație, scrieri despre Roman Vlad*, reușitele editoriale și manageriale în *Universitaria*, fragmente din cronici și scrisori

de apreciere - *Din... ÎNSEMNĂRI* - semnate de Adrian Iorgulescu, Iosif Sava, Gheorghe Duțică, Adrian Rațiu, etc. În ultimul volum regăsim o secțiune *In Honorem Viorel Munteanu 75*, cu cele mai consistente discursuri și portrete dedicate compozitorului ieșean. Dintre cele mai inspirate și sugestive caracterizări ale personalității lui Viorel Munteanu, doresc să evoc un scurt fragment din portretul aniversar realizat de muzicologul Gheorghe Duțică: „Viorel Munteanu este compozitor contemporan; dar nu doar pentru că se află în sincronie cu vremea și vremurile în care trăiește și compune ci, mai ales, pentru că a ales să rememoreze trecutul stând cu fața spre viitor”.

Ultima secțiune - *Studii, articole* - conține o vastă exegeză a creației compozitorului Viorel Munteanu, prin sintetizarea studiilor semnate de Gheorghe Duțică, Cristian Misievici, Dorel Baicu, Ștefan Angi, Laura Vasiliu, Mihail Cozmei, de o importantă valoare științifică.

Spirit erudit, Viorel Munteanu a continuat demersul de organizare și editare a surselor documentare început în 2019 prin publicarea volumelor *Rezonanțe. Retrospecții Viorel*

Munteanu (vol. I-III), sub coordonarea profesorului Gheorghe Duțică, publicate la Editura Junimea, Iași și în care au fost prezentate numeroase studii analitice ample, semnate de muzicologi consacrați. Astfel, prin cele două edificii editoriale, compozitorul ieșean configurează un veritabil tezaur al memoriei și, totodată, o amplă bază de date utilă în abordarea profesionistă, științifică a creației sale.

Mihaela RUSU

Albumul cu amintiri

Ion Dumitrescu, Alfred Alessandrescu și Tudor Vianu la mormântul lui Beethoven. (Zentralfriedhof, Viena, octombrie 1957)
Fotografie din Arhiva Ilinca Dumitrescu

„Subito” - Brăila

Poveste de pe malurile Dunării

Vă plac poveștile? Vă încântă când citiți despre eroi atotputernici, care reușesc să treacă prin vitejie și curaj peste toate greutățile și să-și ducă misiunea la cel mai bun sfârșit? Iar cu fiecare acțiune, clipă de clipă să facă totul și mai bine, mai palpitant și mai deosebit?

Asist la o asemenea poveste de trei ani. Ea se întâmplă la Brăila, sub egida Filarmonicii „Lyra - George Cavadia” și are titlul de Festivalul de muzică de cameră „Subito”. Anul acesta s-a ținut între 4-6 octombrie 2024.

Petrea Gogu, Ciprian Dobre, Dan Dediu

Filarmonica din Brăila înseamnă de fapt o mână aleasă de oameni extrem de pasionați, muncitori și inventivi, conduși cu eleganță, har și competență de maestrul Petrea Gogu. Artist ambițios și harnic, el a gândit și pus în practică acest proiect, ajutat de minunați colaboratori și invitând alături de el instituții importante, de talia Consiliului Județean, Uniunii Compozitorilor și a Primăriei Brăila, ca să citez doar trei din zecile de parteneri. Iar toți, umăr la umăr, au contribuit la nașterea și creșterea acestui festival, care devine din ce în ce mai bun, mai select, mai ofertant, adunând din toată țara cam tot ce e mai valoros în domeniul muzicii de cameră. Această grea sarcină implică un foarte elaborat eșafodaj de logistică, expertiză și contacte personale cu artiști și prinde viață prin efort prelungit și temeinic, întins pe mai multe luni. Dar ceea ce a rezultat, le-a meritat pe deplin.

Ce-mi place foarte mult la concepția acestui festival e felul cum e gândit. Pe scenă se desfășura un ritual al fiecărei evoluții, în dulcele stil clasic. Există un moment de deschidere, apoi evoluțiile artiștilor, apoi omagierea lor prin diplome și flori, totul așa cum se cade. Fiecare moment artistic a fost introdus printr-o prezentare de către doamnele muzicologi Marilena Niculescu și Alexandra Gurgu, foarte bine documentate, interesante și care au darul de a stârni și mai mult interesul publicului.

Prima seara de festival și majoritatea dintre concertele ce au urmat au fost la Casa Tineretului. A fost încântător să remarc cât de mult s-a îmbunătățit iluminarea de scenă și, mai ales, amplificarea.

Sonorizarea a fost perfectă, nu am simțit în niciun moment că avem de-a face cu incinte acustice, sunetul era natural, neforțat, echilibrat, clar și foarte bine definit, egal distribuit în sală.

Pentru a deschide acest eveniment, pe scenă a pășit Dan Dediu, președintele Uniunii Compozitorilor din România și președintele de onoare al festivalului, fiu al Brăilei. El a subliniat importanța muzicii de cameră și greutatea acestui eveniment în contextul contemporan. A fost reconfortant pentru noi, cei din sală, să primim asigurarea dânsului că colaborarea dintre festival și Uniune va dura și se va amplifica. Dan Dediu, creator de școli și instituții, dar mai ales creator de opere muzicale monumen-

tales, a girat cu prezența domniei sale calitatea, valoarea și mai ales pretențiile festivalului „Subito”. A urmat Ionuț Ciprian Dobre, vicepreședintele Consiliului Județean, subliniind aportul oferit de autoritățile județene culturii brăilene. Apoi, Petrea Gogu, managerul Filarmonicii „Lyra - George Cavadia” și președintele executiv, a deschis oficial Festivalul.

Tradițional, primii pe scena Casei Tineretului au fost membrii celebrului cvartet „Gaudemus”, al Filarmonicii din Brașov: Lucia Neagoe, Raluca Irimia, Leona Varvarichi și Ștefan Neagoe. Acest ansamblu reușește de ani buni să-și mențină strălucirea și notorietatea pe care le cunoaștem cu toții. Mereu omogeni, mereu atenți la nuanțe, desfășurând planurile sonore cu o logică muzicală perfectă și un bun-simț artistic, ei ne oferă mereu bucuria unei interpretări superlative. Au cântat cvartete de

Mozart și Haydn, aducând astfel bucuria, joaca și armonia binecunoscute ale celor doi prieteni și rivali austrieci din perioada muzicală a clasicismului.

Seara inaugurală s-a încheiat cu evoluția ansamblului de muzică veche „Codex”, tot din Brașov. Acest ansamblu a reușit, încă de la înființarea sa (1996), să pătrundă adânc în muzica veche occidentală, nu doar prin interpretări, ci și printr-o susținută muncă de informare și cercetare. Muzica descoperită de ei este interpretată autentic, reflectând perioada în care a fost scrisă. Repertoriul lor spectaculos se mișcă între cântece „savante” ale compozitorilor consacrați și cântece populare, de dans sau de ocazii festive, cu autori necunoscuți. De fapt, cuprinde tot ce există între aceste două extreme. Noutatea și punctul de maximă atracție este, fără

Ansamblul „Codex”

îndoiială, versatilitatea interpreților. Aceștia folosesc atât instrumente clasice de coarde, cât și vechi și incomode instrumente din trecut (lăute, fidule, gardon, flaut bas de lemn, rebec și alte „specialități” de percuție), pentru a realiza sonoritatea originală. Mai mult, muzicienii brașoveni nu se sfiesc să interpreteze vocal piese, unele foarte dificile chiar și pentru o voce antrenată. Repertoriul propus de Ansamblul de muzică veche „Codex” a cuprins un florilegiu de melodii, începând cu perioada renascentistă, trecând prin baroc, ajungând la dansuri de curte sau țigănești, ardelenesti sau germane, precum și cântece de Crăciun. Focul pasiunii acestor minunați muzicieni și cercetători a cuprins sala, purtându-ne prin diferite stări și făcându-ne să ne imaginăm o lume demult apusă și atât de departe de noi în timp și gust. Ei sunt Ignác Csaba Filip (director artistic), Zsombor Filip, László Kovács, Éva Kovács, Csaba Adorján, Zsombor Lázár, Árpád Szögyör și Éva Szabó. Numeroșii spectatori au aplaudat minute în șir extrem de reușita deschidere de festival!

A venit apoi ziua a doua. Alte surprize, alte concerte de pus la arhiva sufletească! Romanța românească suferă transformări și pierde din relevanță. Tânăra generație, dar nu doar ea, o ignoră din preferințele sale, preferând modele de muzică mai internaționale, dacă pot să le zică așa. Festivalurile sau evenimentele la care încă se mai cântă romanțe sunt, de cele mai multe ori, o paradă de oameni nepregătiți, cu o orchestră făcută repede, pe genunchi, cu interpretări amatoristice, afectate sau exagerate. Și știu bine ce spun. Așa că faptul că pe scena festivalului „Subito” era trecut recitalul tenorului Daniel Magdal și al pianistului Alexandru Burcă cu un program de romanțe și cântece interbelice, m-a crispat un pic. Pe primul artist nu-l prea știam. Pe Alex Burcă însă da, îi cunoșteam foarte bine calitățile și incredibila sa versatilitate. Un talent rar, aproape unic în România. N-aș fi vrut să fie implicat într-un eșec,

având în vedere felul defectuos în care se cântă azi romanțele. Și foarte mult m-am bucurat să asist entuziast la un recital foarte reușit. Daniel Magdal, cu a sa voce robustă, stilată, sigură, de forță, a onorat interpretările istorice ale altor cântăreți din trecut (Dan Iordăchescu, Nicolae Florei, Dorin Teodorescu sau Cleopatra Melidoneanu îmi vin acum în minte), iar Alexandru Burcă, fără partitură, a acompaniat măiestru, stabilind prin mici improvizații de un imens bunsimț muzical și stilistic o ambianță melancolică și autentic frumoasă. Ambii interpreți au ridicat publicul în picioare. Chiar și pe mine...

În partea a doua dimineții de sâmbătă, a urcat pe scenă Ansamblul „Quintessence”, format din Tereza Gânju - violoncel, George Bosnea - violoncel, Marian Păduraru - contrabas, Ludmila Calalb - pian și soprana Iustina-Lucia Munteanu.

Ansamblul e gândit pentru mai multe formule ale componenței, excelând în duete și trio-uri. Chiar și repertoriul ales e neobișnuit, alternând interesant perioade ale istoriei muzicii, de la Händel, trecând prin perioada romantică (Panseron, Boelmann, Bottesini, Bizet, Offenbach, Fauré) și ajungând și în secolul al XX-lea (Șostakovici și Bernstein).

Minunații muzicieni s-au bucurat să ne ofere pagini aproape neștiute ale acestor cunoscuți maeștri și au reușit să ne încante cu siguranța interpretării lor.

Seara de sâmbătă a fost magnifică. Nu doar prin ineditul protagoniștilor, ci mai ales prin calitatea ridicată a actului artistic.

Formația ieșeană de clarinetiști „Pro Musica Academica”, fondată și însuflețită de prestigiosul profesor universitar Doru Albu are o istorie lungă și prodigioasă, cu multe premii obținute și multe festivaluri unde a încântat. Ne așteptam, așadar, la o performanță superioară. Și exact asta am primit, cu bucurie, cu admirație. Tinerii clarinetiști (Zaharia Hojbotă, Costel Enea, Danu Borș, Emilian Clipa) sunt toți foarte pasionali și pasionați de ceea ce fac. Au o înțelegere superioară a muzicii, probabil insuflată, transmisă mai departe lor de către coordonatorul și maestrul lor, profesorul Albu. Repertoriul a fost eclectic, cu muzică românească și universală, începând cu cunoscuții Béla Bartók, Ciprian Porumbescu și Manuel de Falla și terminând cu Pascual Marquina Narro, Vittorio Monti, Romeo Cozma, Faustin & Maurice Jeanjean și Michele Mangani. Dezinvolți, teperamentali, talentați și exuberanți, tinerii clarinetiști au reușit să se omogenizeze foarte bine, au fost mereu atenți la sincronizare și calitate sonoră și au reușit un recital admirabil. În final, am avut parte de o variantă cu cinci clarinete a faimosului marș Radetzky, de Johann Strauss-tatăl. Cumva, nu știu cum, interpretarea lor a adus exact aceeași energie a unei orchestre simfonice cântând acest „șlagăr” într-un exuberant concert de Anul Nou, prin aceasta, demonstrând omogenitatea, bucuria și consistența studiului împreună.

Dar marea atracție a seriei a doua a festivalului „Subito” a fost Cluj Tango Orchestra. Și poate că a fost, de fapt, momentul „di grande” al întregului eveniment.

Nici nu știu de unde să o iau. Nu vreau să vă plictisesc cu repertoriul ales, realizați cred că este vorba de Piazzola,

Gardel, Almaran etc. Dar țin mult ca, înainte de toți, să-l menționez pe violonistul Claudiu Hontilă, liderul discret/mascat al acestui ansamblu, cel care leagă toate instrumentele între ele. Mereu atent, acționând cu mișcări de corp minimaliste, el egala prin gestică sa toate intesitățile sonore ce se puteau desprinde din omogenitate. Apoi toate "comentariile" sale dintre versuri, incredibila autenticitate a stilului, alura sa elegantă, "hollywoodeană", face din dânsul un muzician dintr-o foarte rară făină.

Dar nu doar Claudiu Hontilă e așa. Toți instrumentiștii sunt: Irina Indrei, Robert Indrei, Emanuel Elcean. Programul

a avut și o pereche de foarte buni dansatori, care au punctat minunat, vizual și stilistic: Csongor Kicsi și Silvia Spătaru. Iar cei care și-au asumat partea vocală au fost mezzo-soprana Operei Române din Cluj Iulia Merca și Marthin Marcos, un argentinian veritabil. Iulia Merca (o contraaltă, după umila mea părere) are temperamentul latino necesar, are forța înțelegerii și darul senzualității vocale cerute pentru astfel de muzică. Iar Marthin Marcos e „de acolo”, are știința creării unei ambianțe stradale din Buenos Aires, iar melodiile pur și simplu ieșeau din sufletul său fără niciun efort. La final, publicul numeros s-a ridicat brusc în picioare, aplaudând generos minute în șir. A fost cu adevărat o imensă și plăcută surpriză. Și pot pune pariu cu oricine că această formație abia își ia zborul spre celebritate. Pentru că nu are cum să fie altfel...

Duminica dimineață. În cochetul și elegantul sediu al Filarmonicii au cântat două duete minunate. Mai întâi binecunoscuții Olivia Iancu și Claudiu Lobonț („Duo Arciliuto”). Vedete ale scenelor baroce din toată țara, acești muzicieni pasionați și implicați oferă mereu garanția unor evoluții impecabile. Seriozitatea, pasiunea lor ardentă, investițiile lor în instrumente stabile, sigure, performante, modul în care studiază sunt scheletul unor evoluții strălucitoare, omogene, variate, colorate și entuziasmante. E greu să reînvii o muzică atât de veche. Luis Milan, Alonso Mudarra, Antonio Soler, Gaspar Sanz sau Joaquin Rodrigo sunt compozitori de secolele XVI și XVII care au scris o muzică ce a servit atunci unor necesități și unor gusturi care azi nu mai există. Cu toate acestea, lăuțiștii Olivia Iancu și Claudiu Lobonț nu au dorit să facă un recital „arheologic”, adică doar să scoată la lumină niște vechi partituri aproape uitate. Ei au dorit să „stoarcă” frumusețea muzicală discretă și aromată a acelor timpuri și să recreeze un ambient spiritual.

Îi cunosc personal pe acești oameni minunați. Ceea ce mă amuză și mă atrage mereu la ei este că datorită muzicii pe care ei o cântă, (muzică diferită, veche, care are nevoie de răgaz și de o înțelegere răbdătoare să fie efectivă) și ei sunt diferiți. Adică sunt exact ca muzica lor de suflet: răbdători, diferiți, zâmbitori, la o altă viteză decât noi, ceilalți oameni stresați și panicați. Și acest minunat recital a arătat cumva exact asta, ei reușind să ne facă să ne „închidem” pentru o oră ceasurile biologice și să ne lăsăm cucerți de o altă lume.

Sesiunea de dimineață a fost închisă de soprana Elina Dincă-Velica și pianista Ludmila Calalb. Aici lucrurile au fost clare. O voce minunată, atent construită, un talent evident și o interpretare emoționantă și emoțională. Repertoriul a fost cel standard pentru un artist liric care-și respectă *fach*-ul: Puccini, Boito, Bizet, Dvořák, Dediu, Cavadia, Grigoriu. Câteva arii binecunoscute, dificile și solicitante, savurate cu intense aplauze de public.

Elina Dincă-Velica a optat pentru tempi largi, desfăcuți pentru a-și afirma bogăția sonoră a vocii sale de soprană plină. Glasul său e înnobilit de armonice catifelate, dulci la auz, consolidate prin studiu intens și colorate prin interpretarea sa genuin emoțională. Ludmila Calalb a acompaniat cu mult suflet și ea, ajutând foarte mult la crearea unei ambianțe de încântare, așa cum numai o voce de o asemenea frumusețe poate realiza.

Seara de închidere a festivalului „Subito” a adus pe scenă două formații spectaculoase, dinamice și foarte omogene: Cvintetul de alămuri al Filarmonicii Transilvania din Cluj și „Traffic Strings” din București.

Cvintetul de alămuri ne-a surprins plăcut prin tinerețea membrilor și prin claritatea sunetului. Se știe că e greu câteodată să controlezi timbrul un instrument de suflat de alamă. Presiunea aerului suflat, temperatura ambientală, unele intervale sau micile erori ale poziției buzelor (embouchure) pot necăji foarte mult instrumentiștii și pot favoriza sunete nedorite. Așa că controlul permanent e crucial pentru ca un cvintet de suflători de alamă să aibă

omogenitatea unei orgi. Și acești foarte buni instrumentiști au reușit minunat: Gabriel Gyarmati, Iosif Sătmărean, Gabriel Cupșa, Leonard Neamț-Gilovan și Alexandru Corlan.

Repertoriul a fost foarte variat și întins pe sute de ani, de la Renaștere și până în secolul XX, începând cu Samuel Scheidt și Tylman Susato, trecând prin Jeremiah Clarke și Johann Sebastian Bach, ajungând la Mozart, Lew Pollack,

George Gershwin și Dave Brubeck. Stilurile și energiile cu totul diferite nu au pus niciun fel de probleme grupului iar recitalul oferit a fost o încântare.

Iar, ca festivalul să se încheie cât mai frumos, au fost invitați pe scenă cunoscuta formație bucureșteană „Traffic Strings”, având-o ca invitată specială pe minunata violonistă Simina Croitoru.

Simina Croitoru

„Traffic Strigs” e o formație îndrăznească. Ea nu are în componență, așa cum s-ar crede, doar instrumente de coarde, ci și pian, percuție sau nai. Prin toate aceste combinații timbrale, acest grup de muzicieni inovativi caută să creeze punți inspirate între tradiția clasică și interpretări moderne ale diferitelor stiluri: pop, jazz, etno, tango

etc. Așa că orice concert al lor te va surprinde și încânta. Liderul formației este Lucian Moraru, un neastâmpărat violist, compozitor și aranșor, vizionar, temeinic, harnic și inventiv. El a prezentat toate piesele și ne-a inițiat în experimentele sale cu formația. Instrumentiștii au fost admirabili, extrem de talentați și implicați în această foarte, foarte frumoasă joacă a adaptărilor. Ei sunt Andrei Stanciu, Ciprian Oraveț, Bogdan Eugen Popa, Gabriel Bărbălău, Ana Maria Biaciu-Popa, Vasile Răducu și Marian Micu. Iar repertoriul oferit a fost eclectic, bogat și foarte variat.

O surpriză foarte frumoasă a fost inspirata invitație a violonistei Simina Croitoru, care prin talentul uriaș și temperamentul ei special a colorat și a îmbogățit seara de final de festival. Adică așa cum îi șade bine unei închideri de mare eveniment, cu o vedetă autentică.

Se mai cuvine să arătăm în această extinsă corespondență că în holul Casei Tineretului, gazdele festivalului au organizat o expoziție de pictură a elevilor Liceului de Artă din

Brăila și o alta, a edituri muzicale Grafoart, însumând manuale de muzică, partituri, volume biografice și cărți de amintiri ale unor muzicieni iluștri.

M-am întors acasă de la Festivalul de muzică de cameră „Subito” cu un tonus ridicat. Dar sincer, nici nu mă așteptam la altceva. Doar citind lista participanților, te și asiguri de un weekend dintre cele mai frumoase și bogate în trăiri și satisfacții.

Iar acum, recitind ce am scris, nu mă recunosc... Nu am avut nicio obiecție, nicio observație... Foarte ciudat! Nu mi se întâmplă prea des. Dar de ce să caut nod în papură când el nu există??

Apoi să nu uităm de organizatori, oameni harnici și discreți. În fruntea lor, Alexandra Gurgu a fost cea care s-a ocupat de tot ceea ce a însemnat logistica. Și a făcut-o cu zâmbet, bonomie, calm și mare pricepere.

Dar eroul poveștii noastre este Petrea Gogu, maestrul discret, gazda excepțională, muzicianul pretențios, organizatorul pedant și liderul născut, nu făcut, al unei instituții care, sub conducerea dânsului, a înflorit. (Foto: Rodica și Steluță Manolache)

Răzvan GEORGESCU

Festival-Concurs Internațional „Remus Georgescu” De profundis

Ediția a XI-a - 14-27 octombrie 2024

Cea de-a XI-a ediție a renumitului Festival-Concurs Internațional „Remus Georgescu” a fost concepută pornind de la tema *De Profundis* - titlul solemnului oratoriu vocal-simfonic al emblematicului compozitor timișorean Remus Georgescu.

Reflecțiile maestrului asupra artei sonore - „*Muzica se naște din tăcere, ni se dezvăluie treptat, se împlinește în timp și se stinge din nou, în tăcere*” (Remus Georgescu) - au constituit germenii creațiilor muzicale compuse special pentru acest festival de către cei cinci câștigători ai concursului de compoziție. Aceștia au fost aleși din 220 de candidați, creațiile fiind jurizate de către cei doi directori artistici ai festivalului și totodată discipoli ai maestrului - compozitorii Gabriel Mălăncioiu și Gabriel Almași - spre a fi redade publicului de către muzicieni de prestigiu, în primă audiție absolută la Timișoara. Președintele juriului a fost compozitoarea Diana Rotaru.

Deschiderea festivalului (14 octombrie 2024) a avut loc în Sinagoga din Cetate, aducând în fața publicului apreciatul trio instrumental

clușean Axis Mundi - Eva Buteanu (pian), Radu Dunca (vioară) și Aurelian Băcan (clarinet) - care a interpretat lucrări de Aram Khachaturian, DanDe Popescu, Alexandru Murariu, Cristian Bence-Muk, Adrian Pop, Aurelian Băcan. Trioul a captat interesul auditoriului prin rafinamentul interpretativ și redarea unor lucrări cu un grad complex de dificultate tehnică.

Recitalul „Color Umbrae” (16 octombrie 2024) - în interpretarea de excepție a ansamblului timișorean ATEM: Cristina Mălăncioiu (vioară), Bogdan Preda (flaut), Cristian Miclea (clarinet), Darius Tereu (violoncel), Victor Andrei Părău (pian), alături de compozitoarea/interpreta Irinel Anghel - a dezvăluit fațetele sonore ale umbrei, ca entitate enigmatică duală, exacerband expresivitatea artistică în creații ale compozitorilor: Clara Iannotta, Dan Dediu,

Ansamblul „Atem”, cu Irinel Anghel și Gabriel Mălăncioiu

Salvatore Sciarrino, Irina Perneș, Beat Furrer, Elise Arancio, Irinel Anghel.

„Elephantus in Attica” (17 octombrie 2024) – un concert inedit, dublu expus, în interpretarea celebrei pianiste Adriana Toacsen, care a exaltat publicul micilor muzicieni, inserând lucrări contemporane, presărate cu tâlc în povestea aventuroasă a elefantului Babar, printr-o vastă și fermecătoare coloristică interpretativă, evidențiată în creațiile compozitorilor: Francis Poulenc, Diana Rotaru, Ariadna Ene Iliescu, Cătălin Crețu, George Păiș, Cristian Bence-Muk, Irina Perneș.

Prelegerea UCMR (17 octombrie 2024), intitulată „Post velum” (n.a. „Revelația unui mister”) a adus în lumină concepte inovatoare, neconvenționale, perspective distincte și surprinzătoare, explicate de fiecare compozitor prin intermediul propriei prelegeri. Prin urmare, Mihai Popean a

povestit descoperirea eu-lui creator într-un context personal, meditativ, provocând publicul la o stare de introspecție, prin prezentarea lucrării „La Intonanza pentru vioară și harpă”, în interpretarea Cătălina Căpățână (vioară) și prof. Rebeca Bere (harpă). Diana Rotaru a destăinuit căile prin care a devenit compozitoare în genul teatrului muzical medieval japonez NOH, utilizând elemente ale identității sale componistice și adaptând limbajul muzical occidental celui asiatic, complet diferit, printr-un melanj de stiluri, în prelegerea „Despre măști, șerpi și mântuirea prin poveste: HANNYA”. Gabriel Mălăncioiu a dezvăluit prin intermediul lucrării *Aulino pentru piccolo* din ciclul *Musiventuros* cele două aspecte care l-au inspirat în crearea ciclului *Musiventuros*: nevoia de inițiere a instrumentiștilor în interpretarea muzicii contemporane printr-un compendiu al tehnicilor instrumentale extinse și axarea în fiecare parte a unei lucrări pe o altă problematică a muzicii contemporane, colaborând cu interpreți valoroși, implicați activ în promovarea muzicii noi. Gabriel Almași a descris, în cadrul prelegerii „Strobo Cartoon și alte scârțâieli”, perspectiva proprie asupra muzicii contemporane, prin includerea în creațiile sale a anumitor elemente sonore din mediul citadin, prezentând trei lucrări distincte ca stil și abordare: „Question...”, „Strobo Cartoon Rag” și „Powehi”.

Simpozionul UCMR „De silentio et musica” (19 octombrie 2024), moderat de compozitoarea Diana Rotaru, a adus în atenția publicului muzicologi, pedagogi, etnomuzicologi, care au reliefat aspecte din istoria muzicii sau

din actualitate, mai puțin cunoscute. Rodica Giurgiu a realizat o prezentare detaliată a vieții, creației și preocupărilor artistice ale maestrului Remus Georgescu. Discuțiile libere au evocat cu emoție contribuția maestrului în deschiderea a noi orizonturi în dezvoltarea discipolilor săi, ceea ce astăzi se transmite mai departe noilor generații de muzicieni. Felician Roșca (fondator) și Cristina Struța (director artistic) au prezentat realizările deosebite și invitații renumiți care au participat în cadrul Festivalului Internațional „Orgile Cetății” din Timișoara și al Festivalului Internațional de Orgă „TimOrgelFest”, subliniind protejarea și promovarea importantului patrimoniu al orașului, compus dintr-un număr de 16 orgi, dintre care 15 funcționale, cărora li se adaugă 2 orgi noi de factură barocă (în sistem italian și german); Timișoara fiind orașul cu cele mai multe orgi din România. Ovidiu Papană a fascinat auditoriul cu o parte din cele 550 de instrumente din toată lumea, pe care le deține, relevând interferențele poporului român cu popoarele învecinate și cercetând prototipuri ale acestora prin analiza spectrală a structurii acustice. Constantin-Tufan Stan a condus audiența pe urmele pașilor inegalabilului compozitor George Enescu pe meleagurile zonei de vest a țării, documentând concertele acestuia, pe baza unor scrisori, notițe și relatări din trecut. Maria Balabaș a adus în discuție o temă străină omului contemporan, care nu mai are timp și răbdare pentru a asculta muzica, sensibilizând publicul cu prelegerea „Moduri de a asculta”. Fin ancorată în filozofie, autoarea a provocat ascultătorul să internalizeze stările sufletești transmise prin intermediul vocii care cântă, inspirată fiind de o înregistrare din prima jumătate a secolului XX, realizată de echipa etnomuzicologului Constantin Brăiloiu. Prin audiție, ascultătorul poate transcende către o altă dimensiune, accesând o lume uitată, necunoscută organic, diminuând distanțele intergeneraționale și trăind sentimentul de apartenență, naționalitate și integritate.

Recitalul cameral „Silentium est aureum” (21 octombrie 2024) a fost susținut de un trio formidabil: Sarah Maria Sun (voce), Kilian Herold (clarinet) și Jan Philip Schultze (pian). Interpreții au creat o atmosferă electrizantă, reliefând aspectul teatral și jucăuș al muzicii contemporane,

personificând focul, transformând coloristica timbralității vocale pentru a sugera senzualitate, sarcasm, inocență sau dramatism, în lucrările compozitorilor: Thierry Tiedrow, Benjamin Britten, Leonard Bernstein, György Ligeti, Georges Apergis, Benjamin Scheuer.

Un recital remarcabil - „Duo Profundis” (22 octombrie 2024) - interpretat de baritonul Nicholas Isherwood și

contrabasistul Arthur Balogh – a revelat publicului noi modalități de explorare a timbralității registrelor grave, prin tehnici vocale și instrumentale extinse (precum arcușul înlocuit de un pseudo-arcuș alcătuit din lemn zimțat, fără păr, creat special pentru acest recital), incluzând uneori chitara bas

Imagine din Concertul vocal-simfonic „De Profundis” (25 octombrie 2024)

electronică, sintetizatorul, ocarina sau toba, în lucrări aparținând compozitorilor: György Kurtág, Gabriel Mălăncioiu, Sabina Ulubeanu, Karlheinz Stockhausen, Giacinto Scelsi, S. Lacy.

Concertul „Filacademica” (23 octombrie 2024) a reprezentat o oportunitate de conectare a tinerilor muzicieni cu tendințele și estetica muzicii contemporane, vizând noi perspective și asimilând tehnici de interpretare inovatoare, sub îndrumarea mentorilor, care i-au ghidat în abordarea unor lucrări semnificative din repertoriul compozitorilor: R. Georgescu, L. Teodorescu-Ciocănea, G. Kurtág, I. Pop, T. Țuțuianu, K. Saarah, P. Glass, L. Manolache, V. Dinescu, A. Schönberg.

„O, gloriosa domina” (24 octombrie 2024) – un recital de chitare, interpretat cu măiestrie tehnică, subtilitate muzicală și o intensă forță expresivă, de către Costin Soare și Ioan Bănescu – DUO HESPERUS – explorând ritmica percutată și tehnicile instrumentale extinse, în lucrări compuse special pentru acest duo, aparținând compozitorilor: A. Murariu, D. Dediu, O. Vardianu, G. Păiș, V. Dinescu, G. Almași, D. Variu.

Concertul vocal-simfonic „De Profundis” (25 octombrie 2024) a marcat apogeul festivalului, printr-o interpretare de excepție a Orchestrei Simfonice „Remus Georgescu”, a Corului „Ion Românu” ale Filarmonicii „Banatul” și a Corului de copii al Liceului de Artă „Ion Vidu” din Timișoara, sub bagheta prestigiosului dirijor și compozitor Thomas Adès și a apreciaților dirijori ai celor două corurilor: Iosif Todea și Maria Gyuris. Soliștii Alexandru Mihai Bota (violă) și Nicholas Isherwood (bariton) s-au remarcat prin virtuozitate, rafinament și o profundă expresivitate, magnetizând publicul și trezind o amplă paletă de emoții. Programul a cuprins creații ale compozitorilor: T. Adès, G. Kurtág, S. Akhunov, R. Georgescu.

Încheierea festivalului a fost marcată prin Concertul itinerant (27 octombrie 2024), care a dezvăluit publicului cele 5 creații muzicale câștigătoare, din 220 de lucrări participante (număr crescut substanțial, comparativ cu anii precedenți), dedicate acestui eveniment, pornind de la citatul menționat al maestrului Remus Georgescu. Fiecare compozitor a revelat

cu originalitate percepția proprie despre tăcere, manifestată în muzică. În primă audiție absolută, creațiile celor 5 compozitori, de naționalități și culturi diferite, au putut fi ascultate în: Sinagoga din Cetate, Librăria „Cărturești”, Muzeul Național de Artă și Domul Romano-Catolic. Prima

lucrare – „Silence” – a Elisei Arancio (SUA) a fost interpretată electrizant de ansamblul de alături West Brass Quintet: Corneliu Meici (trompetă), Andrei Candrianu (trompetă), Iulius Mecea (corn), Bogdan Dijmărescu (trombon), Felix Burghilea (tubă). Cea de-a doua lucrare aparținând compozitorului Arshia Samsaminia (Iran), a fost interpretată cu expresivitate, într-o atmosferă meditativă, de ansamblul ATEM. Lucrarea a treia – „Good luck, Prince” – Vadim Genin (Rusia) a redat călătoria printr-o lume a distorsiunilor sonore, în interpretarea captivantă și dinamică a lui Arthur Balogh (contrabas augmentat electronic). A patra lucrare – „Anxiety” – Maria Pérez Diez (Spania), în interpretarea cvartetului The Romanian Flute Ensemble, coordonat de Matei Ioachimescu, stimulând emoțiile specifice stării prin expresivitate și virtuozitate. A cincea lucrare pentru duo de chitare, aparținând compozitoarei Irinei Perneș (România),

Ioan Bănescu, Ovidiu Pintilie

este un omagiu adus lui Giovanni Papini, fiind interpretată de Ioan Bănescu și Ovidiu Pintilie, reliefând, cu o energie debordantă, efecte sonore contrastante.

Ediția a XI-a a Festivalului-Concurs „Remus Georgescu” a avut un real succes, aducând în prim-plan arta sonoră contemporană la cel mai înalt nivel de complexitate și oferind publicului experiențe muzicale memorabile. Multiculturalitatea a marcat întregul festival, ilustrând abordări inovatoare asupra tematicii tăcerii în muzică. Reușita acestui proiect amplu, ce a reunit sute de muzicieni de renume internațional și lucrări valoroase interpretate în primă audiție absolută, se datorează efortului susținut al Filarmonicii „Banatul” din Timișoara, care anticipează o nouă ediție remarcabilă, proiectată sub semnul inovației.

Francisca-Loredana PAIDAC

MANON, MANON, MANON

Rar se pot găsi în istoria muzicii situații în care trei compozitori să scrie fiecare câte o operă pe același subiect, într-un interval de mai puțin de patru decenii. Dacă acest lucru nu era neapărat ceva neobișnuit în secolul XVIII, în epoca romantică individualismul și specificitățile stilistice au făcut ca o asemenea coincidență să nu fie la ordinea zilei. Cu atât mai mult în cazul romanului abatelui Prévost, *Histoire du Chevalier des Grieux, et de Manon Lescaut*, publicat în 1731, care a avut de așteptat 125 de ani (!) pentru ca Daniel Auber (1856), Jules Massenet (1888) și Giacomo Puccini (1893) să compună respectivele opere, intitulate *Manon Lescaut*, *Manon*, respectiv din nou *Manon Lescaut* – toate de mare succes (cel puțin la momentul premierelor).

Despre cel dintâi dintre aceste demersuri știm că: „Între anii 1930 și 1950, Daniel Auber și dramaturgul Eugène Scribe au fost adevărații campioni ai teatrului parizian promovată de Opéra-Comique. Secretul succesului lor? Drame în care protagoniștii se confruntă cu aventuri de gravitate crescândă pe care le depășesc prin

subiect ce avea să fie făcut celebru de Giuseppe Verdi, la Roma, la 25 de ani de la premiera pariziană. Deci chiar mai puțin decât a trecut între premiera de *Manon Lescaut* și lansarea noii variante franceze, *Manon*, semnată de Massenet (cu titlu prescurtat, pentru a diminua șansele apariției unor eventuale proteste). Până și Debussy avea să fie interesat de un subiect lansat în muzică de Auber, compunând cantata *L'Enfant prodigue*...

răsturnări de situație incredibile, însoțite de partituri caracterizate de ușurință și melodii irezistibile. Printre cele mai durabile succese ale lor se numără *Manon Lescaut*, creată în 1856”. Chiar dacă Daniel Auber astăzi nu mai este unul dintre vârfurile de lance ale creației de operă mondiale, celebritatea sa în secolul XIX atinge cote nebănuite. Când a fost construită celebra clădire a Operei pariziene Palais Garnier, cei mai reprezentativi compozitori ai lumii au fost plasați pe frontonul acesteia: Mozart, Beethoven, Spontini, Auber, Rossini, Meyerbeer, Halévy, după cum se vede Auber aflându-se în acest top, alături de nume nemuritoare precum Mozart, Beethoven și Rossini, dar și alături de gloriile – mai trecătoare – ale acelei epoci: Spontini, Meyerbeer și Halévy. Oricum ar fi, compozitorul se bucura de mare prestigiu, fiind directorul Conservatorului și Capelmastru al Curții imperiale a lui Napoleon III. A compus multe opere, câteva dintre ele supraviețuind azi mai ales prin discografie. Culmea este că nu doar *Manon Lescaut* a avut ulterior și alte transpuneri muzicale superioare ca valoare, ci și *Gustave III ou le Bal masqué*,

Auber a avut și el tentația de a... intra el însuși pe fir în asemenea „dueluri” teatral-muzicale, compunând *Leicester, ou Le château de Kenilworth* în 1823, când deja de patru ani exista opera lui Donizetti *Il castello di Kenilworth/Elisabetta al castello di Kenilworth*. La fel s-a

întâmpat și cu *L'Enfant prodigue*, care mai avea o variantă anterioară, compusă de Pierre Gaveaux, lansată în 1811. Daniel Auber a avut chiar curajul să reia o temă veche de aproape două secole, încercându-și și el puterile cu *Actéon*, subiect al unei opere baroce franceze, de Marc-Antoine Charpentier.

De notat că cea mai de succes dintre toate operele lui Auber, *Fra Diavolo*, a fost preluată și de producătorii de la Hollywood, care au lansat filmul cu același titlu în 1933, în care joacă nimeni alții decât... Stan și Bran.

Puccini a ajuns el însuși după doar patru ani în situația de a-i fi preluat un titlu de către alt compozitor, la chiar următoarea sa creație, *La Bohème*, subiect dezvoltat de către Ruggiero Leoncavallo în propria sa versiune de *La Bohème*, lansată public la doar un an distanță de la premiera lui Puccini (dar, de fapt, începută înainte ca Puccini să facă primii pași în direcția compunerii *Boemei* sale).

Un caz rarissim s-a petrecut cu opera lui Massenet, care a avut o... continuare (cum se întâmplă astăzi în cinematografie cu acele *sequels* ce dezvoltă urmarea acțiunii unor filme de mare succes) compusă de el însuși, în care

reapare Des Grieux, un portret și o rochie a lui Manon și chiar nepoata acesteia, îndrăgostită de nepotul cavalerului.

Să revin. Nu era deci imposibil ca doi compozitori să abordeze același subiect dar, cum spuneam, împrejurarea în care trei compozitori celebri să facă acest lucru într-un interval scurt de timp la scară istorică nu cred că este un fapt comun. Și nu numai că aceste opere au căpătat viață, dar au și rezistat peste veacuri, fiecare dintre ele oferind pagini încântătoare și o emoție proprie, cu parametri stilistici diferiți, reflectând personalitatea și originalitatea proprie a lui Auber (creatorul genului grand opéra), Massenet (cel care a fundamentat drama lirică franceză romantic-târzie) și Puccini (compozitorul care a încununat în mod propriu epoca post-romantică italiană impregnată de verism).

Pornind de la observația de mai sus, Teatro Regio Torino (gazda premierelor absolute ale operelor pucciniene

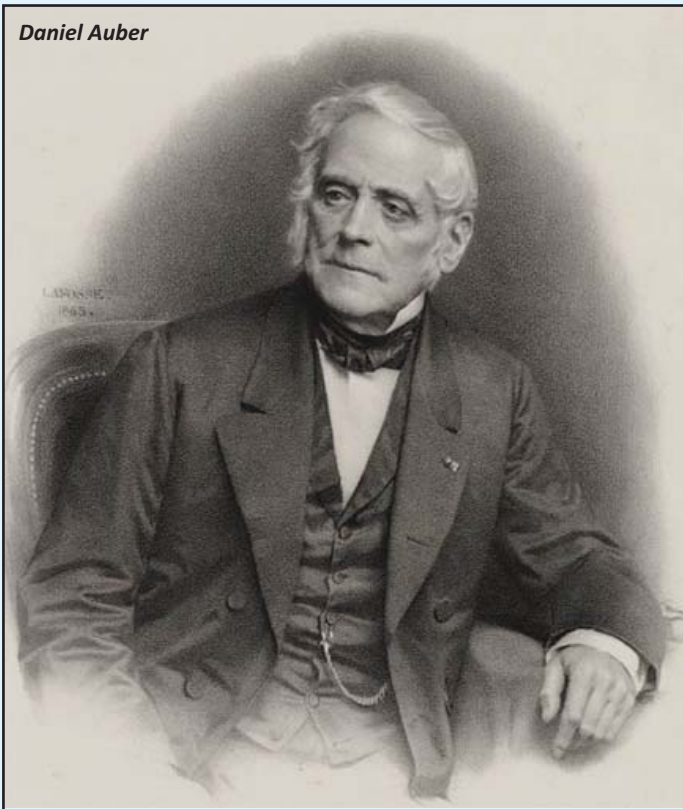
Giacomo Puccini

2024, care a semnat variante regizorale ale unor opere precum *Roméo et Juliette*, *La traviata*, *Fedora* și *Falstaff* la Trieste, la Geneva, la Praga, Budapesta, la Moscova, la Torino (după ce în trecut a semnat producții la Covent Garden, Metropolitan Opera, Scala de Milan, Teatro Colon de Buenos Aires, lucrând în țări precum Franța, Germania, Belgia, Olanda, Anglia, Finlanda, Argentina, Brazilia, Monaco, Statele Unite, Italia, Grecia, Spania, Portugalia, Elveția, Ungaria, Cehia, Croația, Japonia, China.

Sub titlul *MANON, MANON, MANON*, trilogia este o reușită regizorală, dar și muzicală. Toate cele trei opere se intersectează cu lumea filmului, în epoci diferite: filmul mut (cu cartioane explicative care țin loc de dialoguri sau de descrierea unor evenimente), filmul interbelic, filmul anilor 60, fiecare cu vedetele sale prezentate pe un ecran care completează cadrul scenografic și este un alt palier al acțiunii. În prima operă acțiunea se petrece pe un platou de filmare, secvențele fixe cântate (ariile și duetele) fiind cele pe care le filmează regizorul, cu operatorul, echipele de lumini și de sunet, cu cei care se ocupă de recuzită etc., finalul ariei fiind și finalul secvenței cinematografice respective, când regizorul oprește acțiunea. Ținuta actorilor este cea specifică filmului mut iar mobilierul trimite și el către acei ani. Acțiunea operii lui Puccini este transpusă în anii 60, cu taioarele și frizurile la modă pe atunci, cu figura Brigittei Bardot în prim-plan, în timp ce în opera lui Massenet există două paliere de timp și loc: judecarea lui Manon, sala tribunalului, judecătorii, care apoi intră în stop-cadru pentru ca la nivelul inferior pe verticală să se desfășoare acțiunea propriu-zisă. Recunoaștem pe

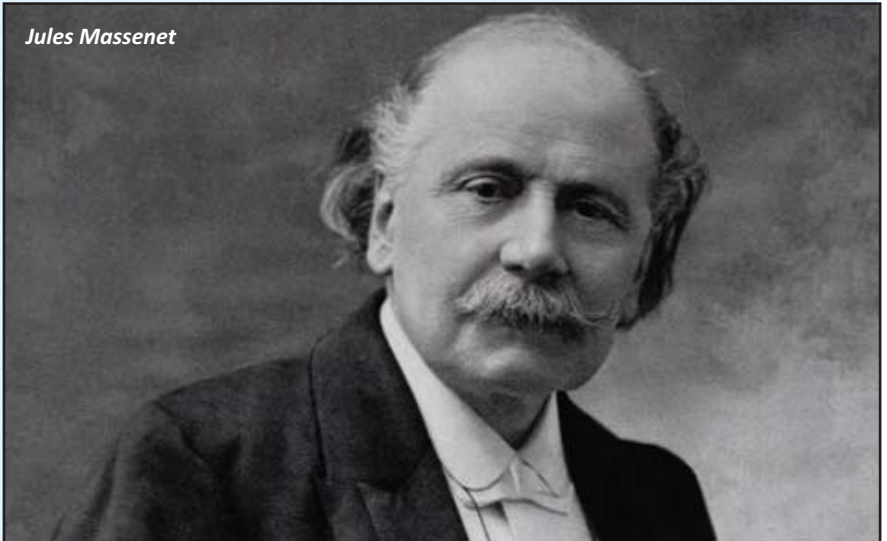
Daniel Auber

Manon Lescaut și *La Bohème*) a imaginat o provocare îndrăzneată: să reunească cele trei opere inspirate de cartea abatelui Prévost într-o trilogie, care să se joace (asemeni operelor tetralogiei wagneriene), fiecare în câte o seară, consecutiv. Dar acesta a fost doar începutul, doar rădăcina unei idei mult mai spectaculoase: cele trei opere să fie puse în scenă de același regizor, care să le gândească congruent, cu evidențierea unor puncte comune și a unor diferențe, într-un concept și într-un cadru scenografic care să confere unitate.

Această sarcină i-a revenit lui Arnaud Bernard, celebru *metteur en scène* francez, în vârstă de 58 de ani, deosebit de activ în anul

Jules Massenet

imaginile filmate vedete ale cinematogra-fiei franceze precum Arletti, Jean Gabin etc.

Din punct de vedere muzical, fiecare dintre spectacole a avut punctele sale de atracție, numitorul comun fiind însă calitatea, de la început până la sfârșit. I-am putut urmări la lucru pe dirijorii Guillaume Tourniaire, Renato Palumbo și pe celebrul Evelino Pidò, care au condus o orchestră foarte bună, care răspundea cu flexibilitate cerințelor și care a avut un sunet omogen și bine controlat din punct de vedere al intensității (echilibrul scenă/fosă fiind ideal realizat). Dacă opera lui Auber este dominată de multele arii (toate de virtuozitate) ale personajului principal și a fost firesc ca principala atracție să fie excelenta, tână și frumoasa soprană Rocío Pérez, în opera lui Puccini celebritățile invitate au fost tenorul Roberto Aronica (Des Grieux) și Carlo Lepore (Geronte di Revoir), în timp ce soprana Ekaterina Bakanova din Rusia a strălucit în rolul lui Manon din opera lui Massenet, unde vedeta scenei era basul Roberto Scandiuzzi (Contele Des Grieux, tatăl

Lilia Istratii

Cavalerului). Am avut bucuria să o văd evoluând foarte bine din punct de vedere actoricesc și vocal (în rolul Rosette) pe mezzo-soprana basarabeancă (solistă a Operei din Chișinău) Lilia Istratii, pe care publicul bucureștean o cunoaște deja bine din evoluțiile perfecte de la Operă sau de pe scena Studioului „Mihail Jora” al Radiodifuziunii, ea fiind invitată și la Cluj, Iași ori Craiova, dar și dincolo de Atlantic, unde a apărut pe prestigioasa scenă din cel mai mare oraș al Braziliei, São Paulo.

Au fost trei spectacole memorabile, jucate în fața unei săli arhipline, ideile regizorale, scenografia și nivelul înalt al realizării muzicale fiind remarcate de către toți delegații prezenți în acele zile la Conferința de Toamnă a organizației Opera Europa, manageri, directori artistici, regizori, impresari etc., confirmând încă o dată importanța de a avea

Evelino Pidò

curajul să lansezi o idee nouă, neașteptată, viabilă și realizată atât de convingător și de interesant încât să impresionezi pe toată lumea.

Cu atât mai mult am regretat lipsa de viziune, lipsa unui concept și a unor idei personale ale regizorului

Rocío Pérez

producției de la București, plată, previzibilă, în care „cinematografia” este reprezentată de un ecran care ține loc de decor...

Mihai COSMA

Aniversări, comemorări

În 20 noiembrie 2024 sărbătorim aniversarea doamnei muzicolog **Veturia Dimoftache**, care venea pe lume în urmă cu 85 de ani la Hașag în

județul Sibiu. A început studiile muzicale în Sibiu și a continuat apoi la Conservatorul din București, unde s-a bucurat de îndrumarea unor nume importante ale muzicii românești precum Dragoș Alexandrescu, Tudor Ciortea, Vinicius Grefiens și Emilia Comișel, ca să amintim doar câțiva. Mai târziu a urmat cursurile de vară din Veneția și Darmstadt, devenind apoi doctor în muzicologie la Universitatea de Muzică din București, sub îndrumarea academicianului Octavian Lazăr Cosma. De-a lungul anilor, Veturia Dimoftache a întreprins o bogată activitate științifică și de cercetare, fiind o prezență constantă în cadrul festivalurilor, simpoziunilor și a altor evenimente de profil. Membră a Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România, a publicat numeroase articole în revistele „Actualitatea Muzicală”, „Muzica” și a publicat studii ce au ca punct de interes muzica bizantină și muzica românească. De asemenea, a avut o importantă contribuție la formarea noilor generații de muzicieni prin activitatea didactică din cadrul universităților de profil din Cluj-Napoca și București. Răbdarea, minuțiozitatea și rigoarea cu care Veturia Dimoftache a elaborat volume precum „Texte biblice și artele surori” și „Marțian Negrea” (dar nu numai) o

plasează în rândul unora dintre cei mai stătători muzicologi români ai generației sale. La mulți ani, stimată doamnă Veturia Dimoftache!

În data de 11 noiembrie 1914, în județul Vâlcea, s-a născut **Victor Giuleanu**, muzicolog și profesor. A absolvit Conservatorul de Muzică „Ciprian Porumbescu” din București, precum și Facultatea de Drept din București și Seminarul Pedagogic Universitar „Titu Maiorescu” din București. A obținut titlul de doctor în muzicologie la Conservatorul din Cluj în anul 1976, devenind ulterior profesor la Conservatorul din București. Mai târziu a ocupat și funcția de rector al Conservatorului. În anii 70 și 80 Victor Giuleanu a avut o activitate internațională onorantă, servind ca director ales în Consiliul de conducere al Societății Internaționale de Educație Muzicală sub egida UNESCO (International Society for Music Education), susținând conferințe și comunicări științifice în

diverse centre culturale din întreaga lume. A fost membru al Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România, președinte al juriului Concursului Internațional de Canto „George Enescu” din București precum și al Concursului Internațional de Canto din Rio de Janeiro (Brazilia). De asemenea, a fost membru în juriile Concursurilor Internaționale de Pian și Canto din Geneva, Zwickau, Moscova, Sofia și Graz. Victor Giuleanu a fost distins cu șase premii din partea Uniunii Compozitorilor și Muzicologilor din România pentru lucrările elaborate și publicate (volume de teorie muzicală ori de cercetare a muzicii bizantine), Premiul Ministerului Învățământului pentru

activitate științifică deosebită și Ordinul „Steaua României” clasa a III-a pentru contribuțiile aduse dezvoltării învățământului muzical superior. A trecut la cele veșnice în 23 decembrie 2006, la București.

La 2 noiembrie 1854, pleca dintre cei vii **Anton Pann**, renumit culegător de folclor literar și muzical, creator de cântece religioase și compozitor al melodiei imnului „Deșteaptă-te, Române!”. Anton Pann s-a născut în anul 1796 în comuna Sliven din Bulgaria. În anul 1810 a intrat în corul catedralei din Chișinău, unde a dobândit abilități în cântul psaltic. La 16 ani s-a mutat la București și s-a înscris la Școala de cântăreți bisericești a Mitropoliei, unde a studiat sub îndrumarea lui Dionisie Fotino. După această perioadă de studii a fost angajat inițial ca lucrător la tipografia lui Petre Efesiul, ulterior devenind director al acesteia. La 23 de ani a fost numit de Mitropolitul Dionisie Lupu în comisia responsabilă cu traducerea cântărilor bisericești din limba greacă în limba română. Pe parcursul întregii vieți a desfășurat o intensă activitate de culegere a folclorului, publicând cântece populare, melodii lăutărești și literatură populară, continuând să cânte în diverse biserici până la sfârșitul vieții sale. Anton Pann a avut un rol semnificativ în culegerea și notarea folclorului românesc pentru publicul larg. A publicat volume

precum „Bazul teoretic și practic al muzicii bisericești sau Gramatica melodică”, „Poezii populare” și câteva ediții ale „Versurilor musicești”, „Prescurtarea din Bazul muzicii bisericești” dar și câteva cărți laice precum „Fabule și istorioare”, fiind apreciat și ca scriitor.

Norela-Liviana COSTEA

Tenorul Grigore Gabrielescu (1859-1915)

8 mai 1885. În sala Teatrului Național din București avea loc un eveniment istoric, primul spectacol de operă în limba română, care a consfințit și întemeierea teatrului liric în țara noastră, ce avea să fie instituționalizat în 8 decembrie 1921 sub numele de Opera Română. S-a cântat „Linda di Chamounix” de Donizetti, iar în rolul principal masculin, Carlo de Sirval, a evoluat tânărul tenor de numai 26 de ani Grigore Gabrielescu. Avea să devină una dintre vocile importante ale românilor, cu rezonanțe puternice în străinătate.

Fiind vorba de epoci demult apuse, am folosit drept surse documente de referință ale istoriografiei de operă și numesc aici, în ordinea apariției, volumele „Glorioasa existență a tenorului Grigore Gabrielescu” de Ioan Massoff, Editura Muzicală a Uniunii Compozitorilor, 1974 și „Hronicul Operei Române din București. Volumul I, 1885-1921” de Octavian Lazăr Cosma, Editura Muzicală, 2003.

Începuturi

Grigore Gabrielescu s-a născut la Craiova acum mai bine de 165 de ani, în 13 ianuarie 1859 și prima remarcă a glasului său s-a făcut în timpul școlii când a intrat ca altist în corul mixt al bisericii Madona-Dudu. Printre colegi, Elena Teodorini, marea cântăreață de mai târziu. În ultimul an de liceu, Gabrielescu a devenit și dirijorul corului bisericii, prefigurând multiple daruri și preocupări. În 1879 a venit la București, fiind primit imediat la Conservatorul de Muzică și Artă Dramatică, unde i-a avut drept profesori pe George Stephănescu la Canto, maestrul supranumit „părintele pedagogiei vocale românești”, Eduard Wachmann, directorul Conservatorului, la Armonie și Ștefan Vellescu la Artă Dramatică. În paralel a studiat și Dreptul. Prim-premiant în fiecare an de studii, Grigore Gabrielescu a avut ambiția de a cânta intens.

A și fost angajat în ansamblul Teatrului Național, apoi în compania de Operă Italiană, iar debutul absolut a venit într-un concert din 1880, în urma căruia, referindu-se la aria din „Martha”, criticul Grigore Ventura nota „tânărul are o foarte frumoasă voce, dar să se ferească de încă numeroase intonații nazale și guturale. E adevărat că vocea nu-i încă formată. Încolo, el cântă cu gust și frazează bine”. În același an a abordat aria lui Radamès din „Aida” și o scenă din „Faust” alături de colegul Dimitrie Popovici (pe care viitorul îl va consacra cu supranumele „Bayreuth”). Criticul Mauriciu Cohen-Lănanu remarca „intonația sigură și emisiunea ușoară”, iar cronicarul Cristei din Iași, citat de Octavian Lazăr Cosma, avea să scrie mai târziu în „Liberalul” din 1887, după „Faust”, „vocea domniei-sale te încântă și te transportă în sferile cerești... are un tenor sublim, o voce dulce și puternică totodată”.

O multitudine de roluri diverse i-au fost oferite și acceptate imediat pentru rodaj, în vodeviluri, operete de Stephănescu, Caudella, Suppé sau Millöcker, precum și în farse la modă. În 1883 a fost angajat și în trupa „vestitului I. D. Ionescu” (numele vi-l amintiți din „O noapte furtunoasă”) în care a jucat în „comedii cu cântice” de Alecsandri. Desigur a studiat și cântat personaje de operă, printre care Almaviva din *Bărbierul din Sevilla*, Don Ottavio din *Don Giovanni*. În concerte, Gabrielescu a interpretat fragmente din *Faust*, *Favorita* (inclusiv aria „Spirto gentil”), alături de selecțiuni de varietăți. Vreme de șapte ani, activitatea prodigioasă a junelui tenor a fost clar îndreptată în direcția formării vocale și scenice. Putem să ne dăm seama, judecând repertoriul, că glasul lui Gabrielescu era în acea perioadă situat în *Fach*-ul liric-lejer, cu direcționări lirice și extensie acută, Do natural inclus.

Triumf în *La traviata* alături de Adelina Patti.

Spectacolul cu *Linda di Chamounix* i-a consolidat reputația și a fost solicitat să cânte în *La traviata* alături de aceea care fusese Linda cu câteva luni înainte, Carlotta Leria. Numai că la finele lui 1885 urma să vină la București în rolul Violetta, diva mondială Adelina Patti. Pentru a înțelege mai bine caracterul și psihicul lui Gabrielescu, trebuie să-l citez pe Massoff care scria că artistul „și-a descris cu o luciditate rar întâlnită momentele prin care a trecut, neînțelegând să se cruțe (...) în acest stadiu”. Într-adevăr, Gabrielescu și-a făcut *post-festum* o autocritică înverșunată, acuzându-și notele grave slabe, pasajul de registru neomogen, respirația nedisciplinată,

amplourea redusă de sunet. Nu cred că s-a întâmplat vreodată ca un artist să se autoflageleze într-atâta încât să-și găsească plusuri doar prin sonoritatea plăcută a sunetelor mediane, „dispunerea de note de efect” în acut, intonația justă și expresia potrivită în frazare.

Surprinzător a fost că autoacuzele nu fuseseră inspirate de apariția alături de diva Patti, ci de propria sa conștiință profesională. Aceasta îl lauda pe șoptite coriștilor sau îi spunea chiar lui, în spectacol. La aplauzele și ovațiile de la rampă, primadona l-a indicat insistent pe Gabrielescu drept vedetă. „Vocea dumitale e excepțională!” avea să-i confirme. Probabil că tânărul tenor a primit și ceva sfaturi de la ilustra soprana într-un *tête-à-tête* pe peronul Gării de Nord, la plecarea divei.

În 1886 au urmat spectacole cu *La traviata* în compania Elenei Teodorini, turnee de concerte în țară și apoi, un an mai târziu, marele pas spre Italia, la Milano.

Metamorfoza și marea lovitură

Cum era firesc, prima preocupare a lui „Gregorio” Gabrielescu a fost să caute un impresar și un profesor de canto. Propriul control artistic îl ghida. I-a fost recomandat maestrul Giuseppe Cima cu care a studiat șase luni, după care a intrat într-o potrivită linie impresarială ce i-a oferit un prim contract la Teatrul Carlo Felice din Genova cu rolul titular din... *Otello* de Verdi la numai șapte luni de la premiera absolută din februarie 1887. O schimbare radicală. După roluri lirico-lejere și lirice, Gabrielescu s-a aruncat deja în groapa cu lei a celor dramatice! Efectul studiului serios. Cu perspectiva căror consecințe?

Mulțumit, impresarul Piontelli l-a trimis să inaugureze teatrul din Treviso cu *Aida*. A bisat aria. Ziarele „Venezia” și „La Gazette de Treviso” scriau despre un tenor „a cărui carieră promise să fie lungă și strălucită, un tenor cu voce caldă și puternică, vibrantă, bine timbrată, cu o metodă bună, un tenor

care cântă just și ia parte la acțiuni, promițând să devină *di primo cartello*". A fost rechemat la Genova pentru Enzo din *Gioconda* fiind programat apoi să deschidă stagiunea la Scala în 31 martie 1888 (așa era *apertura* pe atunci) cu premiera operei *Nestorio* de Giuseppe Gallignani (1851-1923), lucrare rapid uitată. Dar a fost inclus în ansamblul Scalei pentru un turneu în America de Sud, după o nouă apariție pe marea scenă în puțin cântata *Asrael* de Alberto Franchetti (1860-1942).

Și a urmat marea lovitură a carierei lui Grigore Gabrielescu. Giacomo Puccini, care îl văzuse în *Gioconda* la Genova, l-a invitat la Scala să susțină rolul Edgar din noua sa operă cu același nume, la premiera mondială absolută din 21 aprilie 1889. Bagheta i-a aparținut renumitului Franco Faccio, dirijorul primelor reprezentații la Scala cu *Aida* verdiană (1872), a versiunilor revizuite de *Simon Boccanegra* (1881), *Don Carlos* (1884) și a premierei absolute a operei *Otello* (1887). Gabrielescu își amintea: „Puccini mi-a spus (...) că am o voce de lungă rezistență, că voi cânta tot așa de bine și la 70 de ani. (...) Grație acestei opere am obținut angajament pentru stagiunea următoare la Scala”. După apariția într-o creație absolută și nu oriunde, ci pe scena Scalei, va fi urmat într-o postură similară de Hariclea Darclee în 1892 (*La Wally*), la doi ani de la debutul mării soprane în teatrul milanez.

În 1890 a cântat *Otello* la Trieste în prezența și cu autorizarea lui Verdi însuși, notează Octavian Lazăr Cosma. Din 200, erau numai patru mari tenori în frunte cu Francesco Tamagno, creatorul, acceptați de compozitor și de editorul Ricordi pentru acest rol „greu și ostenitor, care pretinde mijloace vocale și talent dramatic de primul ordin” (cum scria „L’Adria” în 8 martie 1890).

„*Primo tenore assoluto drammatico*”...

... a fost numit Grigore Gabrielescu la Lisabona, în 1891. Începuseră marile sale turnee în capitala Portugaliei, Rio de Janeiro, Montevideo, Rosario de Santa Fé, Cordoba, Madrid, Bilbao, Sevilla, Las Palmas, și nu numai atât. Tenorul român a reluat rolurile cu care cucerise Italia, inclusiv *Le roi de Lahore*, *Dinorah*, *Boema*, *Rigoletto*, *Hughenoții*, *Africana*, *Carmen*, *Ebreena*,

Cavalleria rusticana, *Condor*, *Lohengrin*, *Tannhäuser*, *Ernani*, *La donna Bianca* a portughezului Alfredo Keilhe... Repertoriu de mare bogăție.

Sfârșitul

Brusc, având probleme de sănătate, Gabrielescu a luat în 1893, la Paris, decizia să nu mai cânte, șocând întreaga lume. Explicația pe care a dat-o într-un târziu pentru a pune capăt speculațiilor a fost: „La Rio de Janeiro un accident de călărie îmi produsese fractura unui picior și-mi înăsprise neurastenia care până atunci mă stăpânise cu blândețe. Pierdii calitățile respirației, pârghia cu care cântărețul răstoarnă dificultățile tehnice”. Putea fi o motivație. Personal, nu-mi iese din minte traseul de la Almaviva la Otello... Avea 34 de ani. Cunoscuse triumfuri, ovații și succese nebune, însă intrigile, acuzațiile nedrepte nu l-au ocolit.

A revenit în țară și a desfășurat o neobosită activitate la Craiova, București și Iași, destinată propășirii artei lirice și instruirii în domeniu. A înființat lângă Craiova o expoziție-muzeu dedicată cântăreților români cu succese în străinătate, a dorit – fără șanse din cauza posturilor ocupate – să fie angajat ca regizor, corepetitor sau profesor la Teatrul Național și Conservatorul bucureștean, a devenit până la urmă profesor la Conservatorul de Muzică și Declamație din Iași, a scris cronici muzicale și chiar dramatice la Iași (foarte utile, ca venind din partea unui mare specialist), a început să lucreze la un manual de muzică pentru școlari, a compus melodii pe versuri de mari poeți români, i-a înaintat lui Spiru Haret, ministrul Instrucțiunii Publice, un proiect de lege privind organizarea Operei Române, a fost numit director general al Teatrului Național din Craiova (1904-1907, cu remarcabile realizări), a înființat la Craiova „Revista culturală” (1907-1910), a colaborat la ziarul „Doljul”, a înființat tot la Craiova în 1911 Școala de Muzică „Elefterie și Elena Cornetti”, în cadrul căreia a fondat în 1912 o orchestră simfonică.

În același an, George Enescu a vizitat Craiova pentru un concert și i-a dăruit o fotografie cu autograful „Domnului director Gabrielescu, cu toată grațitudinea și admirația mea”. Un an mai târziu, în 18 martie 1913, orchestra craioveană a cântat pentru prima oară în Bănie *Poema Română*, iar compozitorul i-a scris de la Paris în urma solicitării aprobării programării opusului, o misivă din care rețin „Amabila dvs. scrisoare (...) mi-a făcut o deosebită plăcere. Se înțelege de la sine că nu este vorba de permisiune, ci de recunoștință când e vorba de dvs. O să fie o mare cinste pentru mine faptul că-mi veți executa opera și nu regret decât un lucru, și acesta-l regret din suflet: este că n-am să pot asista la această execuțiune care sunt sigur că va fi mai mult decât excelentă. Vă rog deci, domnule director, să primiți încă o dată mulțumirile mele cele mai vii, precum și asigurarea foarte înaltei mele considerațiuni”.

Deși bolnav de angină pectorală și cu nervii slăbiți, Grigore Gabrielescu a continuat promovarea tinerilor cântăreți și a redactat în 1914 un nou proiect de organizare a Operei Române, rămas ca și precedentul fără răspuns.

În apropierea Noului An 1915, Gabrielescu a oferit un supeu colaboratorilor de la „Cornetti”. Tenorul Ion Băjenaru l-a întrebat de ce nu mai cântă. Atunci „Gregorio” a executat o gamă din grav până în acut, cu toate nuanțările posibile. Vocea lui nu se mai auzise în public de 21 de ani și la supeu avea să fie pentru ultima oară, în cadru restrâns. Peste trei luni, la 13 martie 1915, urmărit de bancherii creditorilor pentru magazinul său de arme, biciclete și mașini de cusut, care mergea prost, Grigore Gabrielescu și-a curmat viața. Împlinise 56 de ani și două luni.

Pentru eternitate, o stradă din Craiova și una din București îi poartă numele...

Costin POPA

Zilele jazz-ului maghiar

Pentru a șasea oară fanii noștri de jazz din Capitală au avut privilegiul de a cunoaște și de a aplauda muzicieni de elită din Ungaria – de altfel singura țară vecină și prietenă care a zămislit o atare oportunitate concretizată într-o manifestare artistică amplă, judicios, echilibrat organizată, am spune aproape un festival! Activul Institut „Liszt” – Centrul Cultural Maghiar la București – a inițiat în perioada 7-11 octombrie patru concerte, în patru săli diferite, cu participarea unor jazzmani ungari mai puțin cunoscuți, cu o singură excepție... Subsemnatul am fost disponibil, ca spectator, la două dintre cele patru concerte, ambele remarcabile. Ele vor face obiectul prezentelor rânduri de cronică.

Cea dintâi întâlnire cu publicul avut loc în Sala „George Enescu” a Universității Naționale de Muzică din București în seara de 7 octombrie, pe podium evoluând un duo de zile mari: notoriul saxofonist Lakatos Antal Tony, artist care ne-a mai onorat cu ilustra sa apariție scenică, el fiind excepția la care ne refeream mai sus (absolvent al Departamentului Jazz din cadrul Conservatorului de Muzică din Budapesta „Bartók Béla”, stabilit din 1981 în Germania la Frankfurt, solist în numeroase concerte și înregistrări nu doar de jazz ci și de pop și rock, având la activ peste 280 de înregistrări pe albume LP și CD ca leader ori ca sideman; multe apariții în show-uri TV; concerte și festivaluri din Elveția, Turcia, Ungaria, Japonia, Malaesia etc.), și-a aflat un partener scenic pe măsură în personalitatea valorosului ghitarist și compozitor Snétberger Ferenc (foarte prețuit în țara sa, rezident din 1988 la Berlin, aplaudat în toată Europa, dar și în Japonia, Coreea, India și SUA, creator de muzică de film și de teatru, deținătorul de drept al unor meritate recompense: Premiul „Liszt” (2005), Premiul Prima (2013), Premiul „Kossuth” (2014), Premiul Fair Play în Artă al Comitetului Olimpic Maghiar (2014), Crucea de Merit al Republicii Federale Germania (2021). Cei doi autentici campioni ai improvizației inspirate, animați de un relief interplay (semnificând interacțiunea liberă a ideilor muzicale spontane), s-au întrecut pe sine în tâlmăcirea creativă a compozițiilor purtând autograful lui Snétberger Ferenc, precum cele numite „HENGING OUT”, „EMPTY”, „GOMME”, „SONG TO THE EAST”, dar și a unor preluări din repertoriul internațional, amintim „TROUBLANT BOLERO” (Django Reinhardt), „WHISPER NOT” (Benny Golson) și ca supliment (encore) de program, „THE GIRL OF IPANEMA” (Antônio Carlos Jobim).

Seria evoluțiilor scenice ale oaspeților maghiari s-a încheiat apoteotic în seara de 11 octombrie cu concertul

susținut la Clubul Green Hours Jazz Café de un tânăr quintet instrumental surprinzător de dotat pentru jazzul modern și contemporan, excelentul colectiv „Symbiosis5”. Etalând o impresionantă bucurie a exprimării, o tonică energie a vitalității, Kapolcsi Szabó Levente - pian, Drippy Máté - saxofon tenor, Virág Benedek - ghitară, Gyányi Tamás - contrabas și Majsai Roland - baterie au încântat audiența atât prin originalitate, prin spiritul viu al muncii în echipă, dar mai ales prin calibrul valoric al solourilor inventive. Fapt

deopotrivă relevabil, grupul „Symbiosis5” a inclus în program exclusiv compoziții proprii ale membrilor, cultivând cu preponderență limbajul muzical modal: „THE BEGINNING” și „LOCKED IN A BOX” (Majsai Roland), „PICASSO” și „CONTENTMENT” (Drippy Máté), „I WAS JUST WONDERING”, „STEP ONE”, „NOSTALGY”, „LAST CHANCE” (Kapolcsi Szabó Levente).

Celelalte două Zile ale Jazzului Maghiar în București – ediția a VI-a i-au adus la rampă marți 8 octombrie în sala Institutului „Liszt” pe tânărul pianist Egri János jr. și formația sa Trio Johnology, iar miercuri 9 octombrie în Clubul Jazz Book pe doi frați, pianistul Oláh Krisztián și saxofonistul Oláh Kálmán jr.

Conform tradiției statuate și la anterioare ediții, le-au fost oferite studenților, elevilor, precum și celor interesați de tainele jazzului, în după-amiaza aceleiași zile, la Universitatea Națională de Muzică București, Sala Auditorium, un masterclass susținut de pianistul și compozitorul Oláh Krisztián, profesor la Catedra de Pian Jazz a Universității de Muzică „Liszt” din Budapesta.

ZILELE JAZZULUI MAGHIAR ÎN BUCUREȘTI – o sărbătoare a muzicii de înaltă ținută! (Foto George Zaroschi)

Florian LUNGU

Jurnal de arhivare a muzicii românești... tinere, categoria (Club) A!

La început, în 21 aprilie 2001, a fost întâlnirea cu Mirel Leventer la Club A. Mi-a înmănat o casetă video cu secvențe filmate de el, fără sunet, la al doilea Festival „Club A” (10-16 mai 1971, Sala Palatului), care nu exista în

arhiva TVR. Dar și imagini din club, de la serile tematice la concerte, plus dans, carnaval, fotografii nenumărate... Vinerea următoare îl intervievez în TVR. Mirel apare cu un aparat de filmat... artizanal, rusc, îl întoarce cu cheia ca pe o jucărie și ne filmăm reciproc.

„Asta-i camera cu care am filmat tot, pe 8 mm, super-amator, celebrul festival al Arhitecturii, plus atâtea reuniuni în club. Obligația noastră era să fim prezenți la câte-o seară de dezbatere politică. În contul fiecăreia,

trăgeam și 10 seri de rock, folk și jazz...” Iar documentele video sunt de valoare inestimabilă. Aniversări ale clubului din martie 1974 și 1984 cu spuma muzicii românești rock, folk și jazz, plus cel mai tare festival-concurs ever cu muzică rock românească. Imagini realmente fantastice.

Au urmat zeci de emisiuni realizate pentru toate posturile TVR, cu muzicieni și ziariști intervievați, emoționați până la lacrimi de ceea ce vedeau, atât cu ei înșiși cât și cu colegii de generație, ori cu antecesorii cărora

le-au fost fani... De atunci, identificarea și arhivarea imaginilor rarissime, dacă nu unicate, continuă... Mai mult, la numeroasele evenimente muzicale din 2001-2002, Mirel a fost nelipsit cu camera sa foto – altă suită de imagini importante pentru retrocedarea muzicii românești.

Mirel continua surzător: „...Iar la acest festival am fost ales și eu în comitetul de organizare, alături de alți 25 de

viitori corigenți, chiar repetenți - pentru că am fost pedepsiți: a fost scandal mare. Festivalul era programat să înceapă pe 10 mai, de Ziua Regelui, cenzura a sesizat coincidența, noi n-am vrut să-l amânăm nici în ruptul capului. Mac Popescu, fondatorul clubului, a avut mare curaj, ne-a dat bani de peliculă, pe care chiar n-aveam de unde s-o găsim, era foarte scumpă.”

De precizat că, în perioada 1985-1993, arhitectul fotograf a locuit în Israel; în prezent are dublă cetățenie, română și israeliană. Semnătura sa se regăsește pe mai multe construcții de anvergură, atât din țară, cât și din străinătate, o bună parte dintre acestea în Israel. Membru al Clubului A, a fost coordonatorul Cineclubului A între 1970 și 1975, în perioada în care era student al Facultății de Arhitectură.

În 2 octombrie, la sala Librărie ArCuB, a fost deschisă o expoziție cu lucrări ale lui Mirel. De asemenea, a fost proiectată o succesiune de filme și fotografii din opera foto-video. Mică parte dintre imagini și-au găsit locul într-un album realizat în condiții excepționale, însoțite de texte ale unor persoane importante din viața sa de artist. Proiectul a fost coordonat de soție, inimoasa Mihaela Leventer.

Mirel Leventer

După două săptămâni, în 15 octombrie, la Kulturhaus, a fost vernisată o altă expoziție, dedicată celor 55 de ani împliniți de la înființarea Club A. Un eveniment la care am fost invitat să particip din nou, dar în calitate de curator, dată fiind legătura mea cu hruba din Blănari din 2000 încoace – două volume despre istoria muzicală a clubului, rezultate în urma câtorva sute de emisiuni „Remix” filmate acolo pentru TVR. Ca să fiu sincer, mi-am început discursul cu o amintire tristă – eu am urât Club A până după 1989, întrucât, nefiind student la Arhitectură, nu am putut să îi trec pragul (necum cu trupa mea rock).

Numai că, în anii '90 lucrurile s-au schimbat total. Managementul privat care a preluat stabilimentul a deschis porțile tuturor celor doritori să intre în acel adevărat templu, o oază de libertate vreme de 20 de ani, trecută la CV cu litere de aur de multe mari vedete ale noastre, nu numai muzicale! Datorită managerului Adrian Șoaită de până în 2010 (proprietar Kulturhaus acum) și directorului de programe Paul Radu, nu am mai pășit ca simplu spectator în hrubă, ci am putut dezvolta laolaltă cu alți confracți jurnaliști întâlniri cu arhivele muzicale și actanții din ele. În primul rând cu Nelu Stratone și regretații Florin-Silviu Ursulescu și Aurel Gherghel („Întâlnirile undergROund de la Club A”). Emisiunile „Remix” (cu arhive) respectiv „Rock Forum” (cu concerte și interviuri ale artiștilor în afirmare și pe val din anii 2000) nu au făcut decât să preia ștafeta de la înaintași.

Iar din punctul meu de vedere, ceea ce s-a întâmplat în general - în underground-ul din centrul vechi – încă 20 – 25 de ani a fost cel puțin la fel de important, indiferent de genul artistic al întrunirilor. Ziarul gratuit editat de Casa de pariuri literare, expoziția de fotografii și afișe (și nu numai imagini), podcasturile postate pe youtube (recuperând inclusiv ultimul interviu cu fondatorul Emil Barbu „Mac” Popescu, căruia îi e dedicat întregul proiect de arhivare, co-finanțat de AFCN), conferințele la licee și colegii naționale bucureștene au completat spectrul de acțiuni sub genericul „Clubul Arhitecturii 55”.

Un proiect de arhivare și neuitare în această restituire a arhivei clubului (incluzând digitalizarea imaginilor din

Club A, care vor fi postate pe un site), în care s-au implicat, pe lângă cei menționați mai sus, Cristian Cosma (CDPL), Gabriela David (PR parcă dintotdeauna al clubului), Ion Bogdan Lefter, Mirel Leventer, Răzvan Țupa, Călin Irimescu, Nelu Stratone, Mugurel Vrabete, Costin Petrescu, Angelica Stan...

Doru IONESCU

„Café - Concert, încotro?”

Colocviul de specialitate cu tema „Café - Concert, încotro?” i-a avut ca invitați pe prof. Petruț Constantinescu, managerul Filarmonicii „Ion Dumitrescu” din Râmnicu Vâlcea, pe violoniștii Petrică Pană și Valentin Albeșteanu. Li s-au alăturat Miruna Ionescu și Mădălin Voicu Jr, iar cele câteva intermezzo-uri muzicale care au ilustrat această temă au fost susținute de Valentin Albeșteanu la vioară și de Valentin Cucu la pian.

Cuvântul de deschidere a aparținut actriței și cântăreței Miruna Ionescu: „Vreau să încep cu marele compozitor Ion Vasilescu, cel care a dat strălucire muzicii ușoare interbelice și de café - concert nu doar la noi în țară, ci și dincolo de hotarele României. Să nu uităm că în anul 1936 *Vrei să ne-ntâlnim sâmbătă seara* s-a cântat la Paris, pe scena *Folies Bergères*; acest minunat șlagăr l-au cântat Dorel Livianu, Gică Petrescu, Jean Moscopol și Titi Botez și se

Valentin Albeșteanu, Sergiu Cioiu, Miruna Ionescu, Maria Mitrache

cântă și acum! Astfel de exemple sunt cu sutele și iată cum muzica interbelică a reușit să creeze conexiuni culturale, diplomatice și economice, dacă ne gândim la importurile de partituri, instrumente muzicale și de muzică autentică de la acea vreme sau la posibilitatea tinerilor muzicieni talentați de studia și concerta în străinătate. Împreună cu Valentin Albeșteanu, din dorința de a readuce la lumină și de a îi reda notorietate și valoare binemeritate muzicii interbelice, s-a născut ideea nebunească a organizării acestui festival! Și dacă despre mine a spus că sunt sufletul unui festival, atunci el este inima!” ...

„Mă bucur că îmi văd încă o dorință împlinită și anume organizarea unui colocviu cu tema *Café Concert*-ului reprezentat cu cinste în perioada interbelică de mari artiști și virtuozii instrumentiști, dar care a continuat să se cânte până prin anii '70” - a spus Valentin Albeșteanu. „Apoi, ca gen muzical, a fost pe nedrept

împins, îndepărat și... păstrat într-un con de umbră. Pentru a-i readuce strălucirea de odinoară și a-l face cunoscut publicului ar trebui să îl promovăm așa cum se cuvine și să îl facem înțeles, să îl valorificăm din punct de vedere stilistic și, nu în ultimul rând, să îl susținem cu exemplificări, documentare și date concrete despre ceea ce reprezintă cu adevărat *Café Concert*-ul. Din păcate, Dicționarele și Enciclopediile Muzicale nu conțin referiri la acest gen care, chiar și în zilele noastre, declanșează atitudini de ușor dispreț. Unii muzicologi și specialiști în domeniu îl consideră un gen muzical minor, ba chiar se spune că este o muzică cu... *miros de mici*. Cred că trebuie să avem curajul ca noi, muzicienii promotori ai acestui gen, să îl susținem și să dovedim că se poate cânta oriunde, chiar și pe scena unei filarmonici”.

„*Café Concert*-ul înseamnă de fapt muzica clasică, instrumentală adusă din sălile de concert în saloanele unor restaurante, localuri sau în cafele; erau populare în Franța din a doua jumătate a secolului XIX și se numeau *Café-chantants*. Pictori faimoși ai vremii au surprins în tablourile lor scene de la astfel de concerte: Edgar Degas, Edouard Manet sau Toulouse Lautrec. *Café Concert*-ul reprezintă de fapt, un set consistent de miniaturi de mare popularitate semnate de compozitori precum W. A. Mozart, Ludwig van Beethoven, Franz Liszt, Antonín Dvořák, Pablo de Sarasate sau Fritz Kreisler, apoi în secvențe din opere și operete celebre - Vincenzo Bellini, Georges Bizet, Jacques Offenbach și în piese de divertisment - variété internațional, adică valsuri, tango-uri, chansonete, cântonete, cântece de muzică ușoară, muzică de jazz și în piese cu diverse origini. *Café-concertul* românesc a fost mereu apreciat de marele public!” - a adăugat Valentin Albeșteanu în cadrul colocviului. „Această muzică este executată mereu live, iar în ultimii ani am încercat să facem drumul invers, adică din zona de restarante să îl ducem spre cea de săli de concerte. Și am reușit!”

Renumitul violonist Petrică Pană a fost invitat special la acest colocviu, el însuși fiind un promotor al *café-concert*-ului, ca și tatăl său, celebrul violonist și șef de orchestră Tudor Pană. Mentori i-au fost marele violonist Ion Voicu și Nicușor Predescu

„România a avut în perioada interbelică, dar și înainte de anii '20 unii dintre cei mai valoroși violoniști cunoscuți pe plan mondial!” - a spus acesta. „Din prima

Valetin Albeșteanu, Miruna Ionescu, Petruț Constantinescu, Petrică Pană

jumătate a secolului XIX au apărut primele consemnări în Bucovina despre Barbu Lăutaru, Grigore Vindereu și Nicolae Bicu, la Timișoara despre Nică Iancu Iancovici și Petrea "Crețul" Șolcan, apoi centrul de greutate al muzicii de café-concert s-a mutat în Muntenia, lângă București. Vorbim despre Gheorghe Ochialbi, Angheluș Dinicu, bunicul lui Grigoraș Dinicu, Sava Pădureanu, Cristache Ciolac, Nicu Buică... Datorită valorii și talentului lor, ei au trecut de bariera muzicii lăutărești și au devenit soliști concertști, mulți evoluând alături de marele compozitor George Enescu. Pot da multe exemple, dar memorabilă a rămas colaborarea acestuia cu Nicu Buică. În 1918, după

concertul de la Teatrul Național din Iași, unde a interpretat *Sonata Kreutzer* de Beethoven, avându-l alături la pian pe George Enescu, acesta a exclamat la final: *Măi, Buică, tu nu ești om, ești un drac!*

"George Enescu prețuia muzica lăutărească și pe instrumentiști, despre care spunea: «Lor să le mulțumim că ne-au păstrat muzica, această comoară ce abia acum o prețuim. Numai dâșii au dezgropat-o, au trecut-o și au dat-o în păstrare din tată-n fiu, cu acea grijă sfântă ce o au pentru ce le e mai scump pe lume – cântecul (...) Eu m-am luat mai mult după muzica lăutarilor, nu după școală!». A colaborat cu mai mulți lăutari faimoși și în concerte, îmbina muzica clasică a unor compozitori celebri cu cea culeasă de la lăutari.

Primul «profesor» al copilului Enescu a fost lăutarul Nicolae Filip, zis Laie Chioru din Râureni Moldovei. La 19 ani a concertat la Paris cu țambalistul Lică Ștefănescu; acesta a cântat cu nonșalanță Frédéric Chopin, Ferdinand Hérold și Auguste Durand, iar la final, *Rapsodia ungară* de Franz Liszt. Tot în anul 1900, la Expoziția Universală de la Paris compozitorul i-a întâlnit pe Sava Pădureanu și Cristache Ciolac, de la care a învățat peste 40 de melodii și diverse tehnici de interpretare folosite de lăutari. Vestitul Nicu Buică a cântat la început alături de țambalistul Lică Ștefănescu la restaurantul «Iordache» de pe Strada Covaci; cu o tehnică uluitoare, pe care o dovedea trecând de la

muzică clasică la muzică populară, el a devenit cunoscut peste hotare și a cântat alături de George Enescu în mai multe concerte. Gheorghiuș Dinicu, fratele dirijorului și violoncelistului Dimitrie Dinicu, i-a fost cel mai apropiat marelui compozitor. Odată i-a spus: «Dragă Dinicule, cântă-mi ceva care să mă odihnească. Mi-e dor să fiu liniștit»... Tatăl acestuia era celebrul naist Angheluș Dinicu, iar taraful cânta la restaurantul «Sărindar». Cu Grigoraș Dinicu - «ultimul exponent autentic al scripcarilor români», George Enescu avea să devină mai târziu bun prieten, cei doi fiind văzuți la multe evenimente".

"Parfumul de *Café Concert* al Bucureștilor s-a păstrat și se păstrează și datorită acelor virtuozii care au fost și muzicanți de restaurant, dar și artiști de scenă"... - a adăugat Petrică Pană. "Grigoraș Dinicu trecea de la *Athénée Palace* la Ateneul Român, Nicușor Predescu la fel, cânta și la *Athénée Palace* și era dirijor al Orchestrei de Studio Radio. Victor Predescu, fratele lui, era dirijor al Orchestrei de muzică populară a Radiodifuziunii Române și cânta la restaurantul «Cina». Tata lucra cu Nicușor Predescu și m-au lăsat să-mi fac ucenicia alături de ei. Am cunoscut un alt mare artist, pe Romeo Bazarcă, toată lumea îl apaluda la București sau la Berlin. Și el, și virtuozii precum Grigoraș Dinicu, Ionel Dinicu, Nicușor Predescu, Victor Predescu, Nicu Stănescu, Titi Niculescu, Ionel Banu, Tudor Pană, Ion Albeșteanu, Ionel Budișteanu, Costache Mirea, Cornel Panțir, George Toader, Cristian Pintilie, Nicolae Băluță, Sile Vișan, Gică Rădulescu (fostul pianist al Ioanei Radu), Gherase Puică, Florin Todică, Constantin Mirea, Marinică Voicu au dus farmecul muzicii de *Café Concert* în țară și peste hotare. Ei au scris istoria foarte clară și de nelcinit a *Café Concert-ului!* Pe ei îi puteai întâlni și asculta cântând la restaurantele faimoase ale Bucureștilor: *Athénée Palace*, *Mon Jardin*, *Continental*, *Ambasador*, *Cina*, *Lido*, *Bulevard*, *Capitol*, *Zori de zi*, *Casa Albă*, *Doina*, *Pescăruș*, *Hanul lui Manuc*, *Capșa*, *Pescăruș*, *Carul cu Bere*, *Berlin*, *Select...*"

Unul dintre cei care au promovat și au valorizat acest gen muzical, aducând *Poveste din Bucureștiul de odinioară* pe scena Filarmonicii "Ion Dumitrescu" din Râmnicu Vâlcea, este managerul Petruț Constantinescu, invitat la colocviu. "Aș vrea să ies din discursul șablonard și școlastic pe care unii îl așteaptă din partea unui director de filarmonică. Eu sunt în primul rând un muzician, funcțiile sunt efemere, astfel încât nu mă pot erija într-un specialist de *Café Concert*, dar iubesc din suflet acest gen care m-a fascinat de pe băncile facultății. Nu trebuie să ai idei preconcepționate în domeniul artistic, mai ales legat de muzică; dacă este de calitate nu are cum să dezamăgească și nu are cum să nu placă. Trebuie să facem totul și să urmăm calea deschisă și bătorită de acești oameni, să nu abandonăm un stil, un gen muzical doar pentru că altul nu îl înțelege, pretinde că nu-i place sau că e derizoriu".

La final, Valentin Albeșteanu a anunțat câteva obiective pe care le va realiza în viitorul apropiat: înființarea unui curs de interpretare și solistică muzicală cu specializarea *Café Concert* pentru tineri soliști, elevi în clase terminale la liceul de muzică sau studenți la UNMB, organizarea de recitaluri în săli de concerte din București sub titulatura "Mari familii de muzicanți" și, în colaborare cu instituțiile bucureștene, să înființeze "Strada muzicii", cu multe terase pe care să se cânte numai *Café Concert* de către familii de muzicieni.

Oana GEORGESCU

Dan Spătaru

Au trecut 20 de ani...

Dan Spătaru a fost un exemplu de corectitudine, punctualitate, eleganță, ceea ce de fapt caracterizează întreaga "Generație de aur", deci este pe cale de dispariție...

Alături de Anton Șuteu și Marina Florea la premiile "A.M."

Când plecam în vreo deplasare organizată de mine, treceam să-l iau cu mașina, nu întârziam niciodată, dar mereu era acolo, deja cu siguranță de minute bune în poarta casei, fumând. Iar la concerte, indiferent unde aveau ele loc (am avut spectacole și în cămine culturale, la țară, în comune), era mereu impecabil – costum sau smoking, cravată sau papion, pantofi de lac, cămașă albă. Se "echipa" cu mult timp înainte de intrarea în scenă (era vedeta distribuției, închidea mereu concertul) și stătea în culise, unde mă ciocneam de el și îl întrebam, deși știam răspunsul, de ce nu stă în cabină înainte de a ajunge pe "schelă", cum spunea el: "Vreau să simt publicul...". Avea o popularitate uriașă, în anii săi de glorie umplea stadioane doar dacă apărea un afiș micuț sau dacă se auzea că vine în oraș. "Drumurile noastre", piesă sârbească la care el a scris textul, rămâne peste timp un șlagăr fără egal, se cântă și azi la toate petrecerile. Interesant este faptul că în 1968, la prima ediție a festivalului internațional "Cerbul de aur" de la Brașov, Dan Spătaru a fost desemnat să reprezinte țara noastră alături de Margareta Pâslaru și Anca Agemolu, dar numai cea dintâi a reușit să intre în palmares, cu o Mențiune. Peste 3 ani, însă, reușea acest lucru verișoara bună (tații lor au fost frați) a lui Dan, Doina Spătaru!

Am mers în multe turnee împreună cu Dan Spătaru, uneori cu mașina lui de care era tare mândru, o Lada Niva pe care o achiziționase la începutul anilor '90, cu aprobare specială a președintelui de la Chișinău. Dar el se bucura de o popularitate incredibilă nu doar în Republica Moldova (il lega o trainică prietenie de vedeta locală Ion Suruceanu), dar pe întreg cuprinsul fostei URSS. Filmul muzical "Cântecele mării", co-producție româno-sovietică cu

muzica lui Temistocle Popa, s-a filmat la Soci, în Crimeea, și a lansat numeroase șlagăre, dintre care "Să cântăm, chitara mea" a fost reluat în limba rusă, cu un succes formidabil, de starul sovietic Muslim Magomaev. Dan Spătaru vorbea perfect limba rusă, în urma sotelor de concerte susținute în URSS. În filmul amintit el a avut-o drept parteneră pe frumoasa actriță Natalia Fateeva, artistă a poporului din URSS, între ei înfiripându-se, în ciuda faptului că ea era căsătorită, o fierbinte idilă. Cum să uităm scena din acest film în care ei cântau și dansau pe melodia "Noi doi și-o umbrelă"? Cum asta se petrecea înainte de căsătoria lui Dan cu frumoasa balerină a Teatrului "Fantasio" din Constanța (unde a fost și el angajat câțiva ani buni), Sida, aceasta n-a avut nici un resentiment, din contră. La câțiva ani de la moartea lui Dan, impresarul Stoian Anghel a organizat la Sala Palatului un spectaculos concert omagial de 5 ore, filmat pentru TVR de Carmen Movileanu și retransmis în 3 episoade. Ei bine, Sida a sunat-o atunci pe Natalia Fateeva, pentru a o invita, din păcate aceasta n-a putut veni la București...

Cum am bătut țara în lung și-n lat alături de Dan, evident că amintirile sunt numeroase și emoționante. Cum aș putea uita festivalurile de la Mamaia, unde el a lansat zeci de piese premiate? Sau turneul, unic prin aceea că avea loc live, în acompaniamentul formației Epilog din Alexandria, "Vifor Show Alive"? Acolo Dan Spătaru strălucea într-o distribuție care acum mi se pare imposibil de reunit, alături, între alții, de Marin Moraru, Cristina Stamate, Gabriel Dorobanțu, Daniela

Gabriel Cotabiță, Corina Chiriac, Mihaela Mihai și Marina Voica

Györfi, Maya, Draga Olteanu-Matei, Jean Paler, Alecsandru Ionescu, dar sigur mai erau și alții, nu mi-i amintesc pe toți acum. Tot în anii '90, mai precis în 1996, la festivalul de la Mamaia a avut loc un concurs al Caselor de producție. Radio România a triumfat de justete cu un show superb prezentat de Titus Andrei și având o distribuție de zile mari – Marina Voica, Dan Spătaru, Mihaela Mihai, Corina Chiriac, Gabriel Cotabiță!

Dan povestea, fără a se ascunde, de perioada mai tulbure din viața sa. Să nu uităm însă că el câștiga fabulos în turneele din URSS: 150 de ruble pe seară, sumă cu care puteai cumpăra un televizor mic (am avut așa ceva), așa încât, ne relata el, erau seri în care "cinstea" cu vodcă,

șampanie și caviar pe toți cei din restaurant! Însă din clipa în care s-a născut fiica sa Dana (alături de care, ne amintim, a cântat o melodie în duet) alcoolul a dispărut total din

peste hotare, probabil nu e casă din România în care să nu existe ceva legat de el. A fost Cetățean de onoare în orașul lui natal, Medgidia, acolo unde sora sa Puica a fost o apreciată profesoară de limba română. Regretatul fost primar al orașului, Marian Iordache, a dezvelit în parcul orașului un bust al artistului și în plus a păstorit cu competență Festivalul internațional de muzică ușoară "Dan Spătaru", ce avea un tânăr director pasionat și cunoscător, Daniel Gheorghe. Era un brand unic al micului oraș, veneau invitați din toată lumea, au fost concurenți din Vietnam sau din țări africane! Dureros însă, în urmă cu 4 ani noul primar a desființat festivalul, pur și simplu, fără nici o explicație, probabil are alte gusturi muzicale... Sida Spătaru suferă enorm din acest motiv, neputând să înțeleagă o asemenea decizie. Îmi amintesc că la una din primele ediții micuța Măriuca a cântat adorabil, într-o costumație adecvată, "Trecea fanfara militară" de Temistocle Popa, compozitor care i-a scris lui Dan Spătaru nu mai puțin de 70 de cântece! Iar o

alături de Paul Surugiu-Fuego

viața sa, o dovadă incredibilă de voință. Cum până în momentul morții sale au trecut mai bine de două decenii, am putea vorbi, eventual, doar de o slăbire a organismului, cert este însă că fuma foarte mult și că bea câteva cafele tari pe zi. Marea lui neîmplinire a fost aceea că n-a apucat s-o vadă pe frumoasa lui nepoțică Măriuca...

Greu de crezut, dar după știința mea (confirmată și de Titus Andrei), Dan a cântat o singură piesă în duet cu verișoara sa Doina, "O sută de stele" de Gelu Solomonescu. Fiecare și-a urmat cariera separat, în plus Doina a fost plecată mai tot timpul în turnee peste hotare, alături de formația Star 2000 condusă de Petre Geambașu.

Despre Dan Spătaru a apărut o carte la Editura Militară, "Regele aplauzelor", conținând multe erori, dar tot e ceva că s-a tipărit, asta e important. Albumele sale, fie că e vorba de vinil, casete audio sau CD-uri, au atins tiraje record, a apărut pe coperțile revistelor, a cântat cu succes

cu Mihai Cosma și Octavian Ursulescu la Palatul Cantacuzino

altă mâhnire a văduvei artistului este aceea că, în ciuda tuturor demersurilor și promisiunilor, mica stradă, cu puțini locuitori, pe care a locuit Dan Spătaru, în spatele Halei Traian, nu a căpătat numele lui, așa cum ar fi meritat. Și când te gândești că zeci de mii de oameni, cel puțin, au fost obligați să-și schimbe actele atunci când bd. 1 Mai a devenit Ion Mihalache! Culmea este că strada 1 Mai a fost "mutată" în Drumul Taberei (alte acte și aici...), înlocuind str. Compozitorilor, deci nici aici muzica n-a avut succes la edili...

La parastasul de 7 ani de la moartea bunului meu prieten și coleg Dan Spătaru am fost la mormântul său, la Cimitirul Bellu, după care Sida ne-a invitat la o masă a amintirilor, cum se obișnuiește, la un restaurant de pe str. Mihai Eminescu. Țin minte că acolo am povestit multe despre Dan cu Cornel Patrichi și cu Viorel Spătaru, verișor cu Dan (lucra la magazinul Bucur Obor, câte am mai cumpărat de la el!), privind amândoi triști costumul de scenă pe care văduva artistului îl adusese pe un umeraș, ca pomană. Nu știu la cine a ajuns, dar nimeni, niciodată nu va putea să-l poarte cu distincția lui Dan...

Octavian URULESCU

John Mayall

John Brumwell Mayall s-a născut pe 29 noiembrie 1933 în Macclesfield, un mic oraș din regiunea Cheshire din Marea Britanie. Și-a petrecut copilăria în orașul Stockport, situat între Manchester și orașelul său natal, admirând muzica americană, în special blues, fiind inspirat de artiști precum Lead Belly, Albert Ammons sau Pinetop Smith. Conduc de această pasiune, tânărul John Mayall a început să învețe să cânte la pian, chitară și muzicuță, în timp ce tatăl său, Murray Mayall, apărea în calitate de chitarist pe scenele pub-urilor locale.

Atunci când Mayall atinge vârsta maturității, Războiul Rece era în plină desfășurare și, ca parte a serviciului militar pe care trebuia să îl îndeplinească, a fost detașat în Coreea. În această perioadă, într-o scurtă călătorie în Japonia, John Mayall și-a cumpărat prima chitară electrică. Întors în Anglia, s-a înscris la Manchester College of Art, pe care l-a absolvit, cântând în timpul liber alături de diverse formații.

În anii '60, John Mayall s-a dedicat exclusiv carierei de muzician, stabilindu-se la Londra, acolo unde pune bazele uneia dintre cele mai reprezentative formații blues-rock din istoria Marii Britanii. The Bluesbreakers a

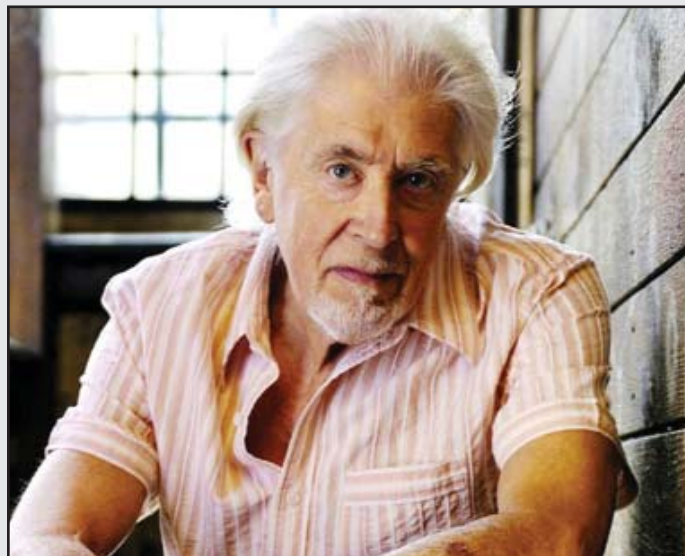

reprezentat o adevărată instituție a muzicii blues, de-a lungul anilor făcându-și „ucenicia” alături de Mayall nume importante ale blues-ului și rock-ului britanic, precum John McVie, Peter Green, Jack Bruce, Mick Fleetwood, Mick Taylor sau Eric Clapton.

Odată cu venirea lui Clapton, care tocmai părăsise formația The Yardbirds, în primăvara anului 1965, The Bluesbreakers era deja o formație aflată în ascensiune, totul culminând cu primul album de studio lansat de trupă, intitulat „Blues Breakers with Eric Clapton”. Acest album a ajuns până pe poziția a șasea în clasamentele din Regatul Unit, fiind premiat cu discul de aur.

În cele șapte decenii de carieră, John Mayall a lansat, incluzând și albumele cu The Bluesbreakers, peste 30 de

albume de studio și alte 34 de albume live. În 2024, datorită impactului pe care l-a avut asupra noilor generații de

muzicieni, precum și importanței și locului pe care îl ocupă în istoria muzicii, John Mayall a fost introdus în Rock & Roll Hall of Fame la categoria Musical Influence Award.

Pionier al muzicii blues în Regatul Unit, compozitor, instrumentist și lider de formație, John Mayall a murit în reședința sa din California, la vârsta de 90 de ani.

Liam Payne

Vestea morții lui Liam Payne, la doar 31 de ani, a șocat întreaga lume a muzicii. Aflat în Buenos Aires, fostul membru al trupei fenomen One Direction a încetat din viață în condiții suspecte în urma căderii de la balconul unui hotel din capitala argentiniană.

Liam James Payne s-a născut pe 29 august 1993 în Marea Britanie și a intrat în atenția publicului încă de la vârsta de 14 ani, atunci când a participat la preselecțiile emisiunii X-Factor 2008. După o prestație bună în urma căreia Payne nu a reușit însă să treacă foarte departe în competiție, la sfatul lui Simon Cowell tânărul Liam s-a întors în calitate de concurent în anul 2010. În cadrul aceste

ediții X-Factor, Liam Payne a format alături de Harry Styles, Niall Horan, Louis Tomlinson și Zayn Malik trupa One Direction, ajungând pe podiumul concursului, One Direction ocupând locul al treilea.

După încheierea concursului, Payne a rămas alături de One Direction pe parcursul a câțiva ani, această formație a devenit una dintre cele mai vândute trupe pop din lume. Toate cele cinci albume lansate de One Direction au obținut discul de platină atât în Regatul Unit, cât și în Statele Unite ale Americii, vânzând și global milioane de discuri. Prin prisma succesului mondial uriaș, One Direction a depășit ca popularitate trupe de genul „boys-band” precum NSYNC, Backstreet Boys sau New Kids on the Block.

În anul 2016, grupul One Direction s-a despărțit definitiv, iar Payne s-a concentrat asupra carierei solo. În anul 2019, Liam Payne a lansat unicul album solo. Intitulat „LP1”, discul lui Payne nu a înregistrat un succes similar celui de pe vremea formației One Direction, însă, cu toate acestea, în Regatul Unit a reușit să obțină un disc de aur.

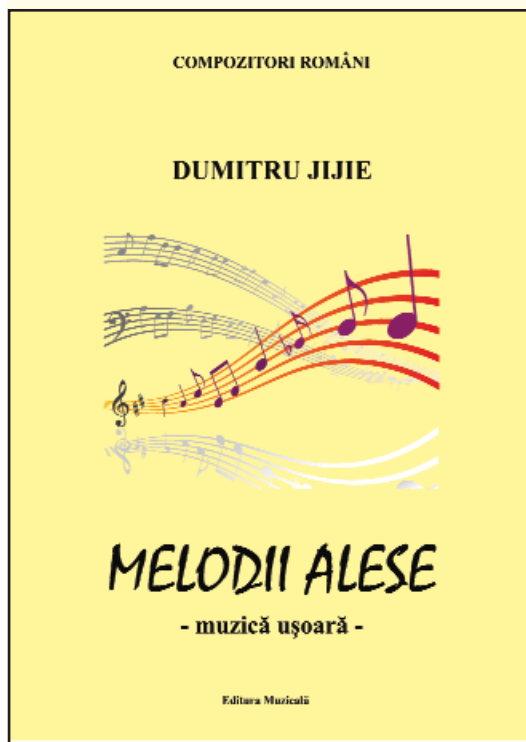
În săptămână următoare de la aflarea incidentului din Buenos Aires, numărul difuzărilor trupei One Direction a crescut pe platformele de streaming cu câteva zeci de milioane, reprezentând un omagiu adus de fani carierei compozitorului și interpretului Liam Payne, a cărui voce s-a pierdut mult prea devreme.

David LAPADAT

Recenzii

Dumitru Jijie: „Melodii alese”

În colecția „Compozitori români”, Editura Muzicală ne propune acest frumos caiet conținând 16 creații de muzică ușoară ale compozitorului vasluian. Membru al UCMR, Dumitru Jijie și-a ilustrat talentul atât pe

tărâmul muzicii corale, cât și al celei ușoare, multe din creațiile sale fiind premiate la competiții muzicale pentru copii. Actuala culegere de cântece ne reamintește câteva dintre cele mai cunoscute melodii ale sale, pe versurile unor apreciați textieri, cum ar fi Carmen Aldea Vlad, Viorela Filip, Aurel Brumă, atunci când Dumitru Jijie nu apelează la versuri proprii sau ale lui George Topârceanu. Între titlurile cele mai cunoscute publicului larg se numără „Latino în pas de doi”,

„Angeli”, „Lumea se schimbă”, „O viață de iubire”, „Toamna în parc”, „Speranță de copil”, „Viața noastră e un film”.

Sanda Țăranu: „Conversații în foaier”

La Editura Muzicală a apărut ediția a II-a a remarcabilei cărți ce retracează cariera de excepție acestui adevărat Prinț al Operetei care a fost tenorul Nicolae Țăranu. Soția sa, binecunoscuta prezentatoare de televiziune Sanda Țăranu, actriță la bază, se apleacă cu evlavie, dar și cu un adevărat profesionalism de jurnalist asupra fiecărui moment important, premieră, spectacol, turneu. Ediția de față este mult îmbogățită și revizuită față de cea anterioară, fiind adăugate o serie de cronici și articole, inclusiv de peste hotare, descoperite în arhiva familiei. Iubitorii acestui gen muzical atât de popular altădată descoperă, în texte și în imagini, o întreagă istorie a genului, cu toate figurile care au strălucit pe firmamentul operetei, în roluri alături de

Nicolae Țăranu. Scrupulos și riguros, acesta și-a notat într-un caiet toate rolurile și numărul de reprezentații, regăsind rândurile olografe în volum, de la spectacolul cu opereta *Aculina* de Iosif Kovner (1954) la *Eternele iubiri* de George Grigoriu (1977). Impresionan-

tului îndreptar fotografic i se adaugă un CD (procesare audio-digitală-compozitorul și regizorul muzical Dani Constantin) în care regăsim câteva din rolurile memorabile ale lui Nicolae Țăranu, între care cele din operele *Valurile Dunării* de George Grigoriu, *Plutașul de pe Bistrița* și *Ana Lugojana* de Filaret Barbu, *Soarele Londrei* și *Culegătorii de stele* de Florin Comișel, *Țara surâsului* și *Paganini* de Franz Lehar, *Contesa Maritza*, *Baiadera* și *Prințesa circului* de Kalman, *Vânzătorul de păsări* de Carl Zeller, *Frumoasa mea doamnă* de Fr. Loewe, *La Calul Bălan* de Ralph Benatzky.

Prin această carte, apărută în condiții grafice de excepție, Sanda Țăranu restituie pagini inedite istoriei muzicale românești. Mai mult - a dăruit-o cu generozitate iubitorilor operetei în cadrul remarcabilei întâlniri cu publicul ocazionate de tradiționala „Gală a Seniorilor de Colecție” organizată de Alexandra Dobre la teatrul Luceafărul din București, cu participarea a 500 de spectatori entuziaști.

Ioan SĂTMĂREANU

Cântec și zâmbet

Sala Dalles, din centrul Bucureștilor, are istoria ei legată de muzică: în anii '50, '60 și '70 aici se țineau concertele de muzică ușoară românească, ca să nu mai vorbim de prelegerile și exemplificările jazz-istice ale compozitorului și pianistului Edmond Deda. Sala a fost renovată pe vremea directoratului actorului Gabriel Fătu, arată excelent, găzduiește spectacole teatrale, dar, așa cum se va vedea mai jos și reprezentații muzicale, având dotări

Viorica Chiurciu

George Rotaru

Dalles (oferită gratuit de conducere) și îndeosebi cunoscuta interpretă de muzică ușoară și populară Viorica Chiurciu. Aceasta este o cercetătoare științifică prestigioasă, director general al companiei Romvac, dar și absolventă a Academiei de muzică "Gheorghe Dima" din Cluj-Napoca. În postura de interpretă a lansat câteva albume de mare calitate la casa de discuri Eurostar, în cele de muzică ușoară avându-l drept colaborator inspirat pe cantautorul Rareș Borlea-Raoul. În cele trei apariții ale sale din concert a dovedit nu doar eleganță și distincție, ci și o maturitate interpretativă remarcabilă, abordând diverse stiluri muzicale. În plus, a organizat și o originală tombolă cu produse Romvac, spre deliciul spectatorilor. Aceștia erau, evident, mari amatori de muzică populară, fiind regalați cu

tehnice de calitate. Spectacolul la care ne referim a beneficiat de cel mai bun public din lume, fără exagerare: Seniorii! În timp ce tinerii stau cu nasul în telefoane și din când în când mai ridică privirea spre scenă, cei care sunt părinții și bunicii noștri au dat o adevărată lecție de viață - bună-dispoziție, implicare și antren, cântând și dansând de mama focului timp de aproape cinci ore! Organizatoarea, Valentina Spânu, președinte al Asociației DOR (Demnitate, Onoare, Respect), a dovedit încă o dată că experiența asociațiilor anterioare pe care le-a condus, "Credință și demnitate" și "Frumosul românesc", a fost benefică, totul fiind pus la punct cu rigurozitate, nemaivorbind de distribuția de zile mari. Participarea a numeroase vedete a fost posibilă grație implicării sponsorilor - Pan Food (Sibiu), sala

Ioana Sandu

recitalurile unor mari vedete, cum ar fi Gheorghe Turda (ovaționat după "O sole mio", pentru că să nu uităm că el este absolvent al secției canto clasic a Academiei de muzică "Gheorghe Dima" din Cluj-Napoca) sau Radu Ciordas, dar și ale altor soliști talentați, binecunoscuți, evident, seniorilor din sală: Florin Grigore (piesa compusă de el, "Credință și demnitate", imn al fostei asociații, a fost reluată în cor de toată sala), Mitriță Crețu, Marisena și Dorel Zamfir (acesta un excelent violonist), Gheorghe Gheorghe sau Veronica Geamănu. Pe aceleași coordonate au evoluat două minunate ansambluri coregrafice de copii : "Trandafirii" din Gura Șuții, jud. Dâmbovița (coregraf Ion Tănase) și cel

Aurel Moga

din com. Balotești, condus de profesorul instrumentist Marius Florescu. Fiul acestuia, violonistul Rareș Florescu, fost finalist la "Românii au talent" pe când era un puști, este astăzi învățător și student la două facultăți, impresionând încă o dată prin evoluția entuziasmantă, cu câteva piese clasice. Un moment aparte a fost cel oferit de acordeonistul virtuoz Jan Mocanu (care apoi l-a acompaniat pe Gheorghe Turda), care a abordat cu lejeritate și lucrări din repertoriul clasic. Spumoase au fost cele două apariții ale aceluia care au adus "zâmbetul" din titlu - valoroșii actori comici (cu egale înzestrări muzicale, așa cum s-a văzut) care strălucesc de fiecare dată în reprezentațiile de music-hall ale Teatrului de revistă "Constantin Tănase", Nae Alexandru și Cristian Simion.

Muzica ușoară românească a avut și alți reprezentanți valoroși, în afara Vioricăi Chiurciu. Este vorba de veșnic tânărul Aurel Moga, cu alura lui de adolescent perpetuu, amintindu-ne de duetul său cu

Lucia Bubulac

Corina Chiriac de la Mamaia de acum 40 de ani, de George Rotaru, aniversând cu această ocazie cinci decenii de la debut (el fiind și un apreciat interpret de romanțe, sugerăm organizatorilor să facă mai mult loc în program, în viitor, acestui gen muzical, al cărui public-țintă sunt tocmai seniorii) și de Ioana Sandu. După mai bine de zece albume discografice de mare succes și diverse proiecte muzicale, cele mai multe concretizate la casa de discuri Eurostar, Ioana Sandu a dovedit încă o dată că este una din valorile sigure ale genului. Finalul spectacolului a aparținut tot muzicii ușoare, cu toți artiștii pe scenă și spectatorii în picioare, însoțind-o în evoluția sa superlativă pe frumoasa interpretă Lucia Bubulac, vice-președinte al asociației DOR. După cum se știe, aceasta este și un apreciat medic, cadru didactic la Facultatea de Medicină, anunțând cu această ocazie revenirea în prim-plan cu un nou album, din cuprinsul căruia a încheiat cu compoziția proprie "Împreună vom fi mai puternici". Și chiar că vom fi, dacă vom reuși cât mai des să dăruim oamenilor spectacole în care aceștia să-și mai descrețească frunțile, uitând de griji...

Octavian URSULESCU

Mereu tânărul Ionel Tudor

Însuși prenumele lui sună ca un alint, probabil părinții (tatăl a fost un muzician valoros) i-au urât, la naștere, copilărie veșnică și tinerețe fără bătrânețe! De fapt, așa l-am și prezentat la primele sale apariții publice importante, drept “tânărul compozitor”, fie că era vorba de festivalul “Melodii” de la București, de cel de la Mamaia

(unde am debutat amândoi în 1983, la reluarea manifestării, el reușind să cucerească atunci Premiul Publicului cu șlagărul “La 5 și jumătate, la Universitate”) sau la concursul TV “Șlagăre în devenire”. Și chiar că era tânăr, fiind născut pe 22 octombrie 1955, la București... Ar fi putut deveni un excelent pianist concertist, fiind absolvent al Conservatorului bucureștean la clasa de pian, unde i-a avut profesori pe Dan Grigore sau Sandu Sandrin, dar a preferat muzica ușoară. Încă de pe băncile facultății îl găsim în componența formației Academica, alături de colegii săi Mircea Romcescu și Eugen Tegu, după care între 1980 și 1991 a fost profesor la Școala Populară de Arte, unde a pregătit o sumedenie din vedetele genului, în activitate și astăzi. Ulterior le-a încredințat acestora melodii de succes, dar le-a și acompaniat în postura de pianist și dirijor, atât cu Big-Band-ul Radio, cât și cu propria sa formație (îndeosebi la festivalurile de muzică ușoară de la Brăila și Amara). Este membru atât al Biroului de conducere a secției de muzică pop și jazz a UCMR, cât și al Consiliului UCMR, al Consiliului director și al Comisiei profesionale ale UCMR-ADA. Așadar, într-un firesc crescendo, a cântat într-o cunoscută formație pop, a fost pe rând profesor, orchestrator, pianist și șef de formație, pentru ca la nici 30 de ani să se impună drept unul dintre cei mai importanți creatori din domeniul muzicii ușoare românești. Cum despre cele mai importante titluri ale sale vom reveni (mare parte din ele prezente pe CD-ul de față), să notăm că Ionel Tudor a dirijat, înafara Big-band-ului Radio, mari orchestre simfonice în cadrul unor spectacole de referință (cum ar fi Festivalul internațional “Cerbul de aur” de la Brașov, de pildă) de tip pop-simfonic, pop, pop-opera, colaborând

practic cu toată floarea vocilor de referință din muzica ușoară și de jazz, dar nu numai. În cei 30 de ani cât s-a aflat în fruntea big-band-ului Radio a reușit să-l transforme din ansamblul “de estradă”, cum era cunoscut pe vremuri, într-o reductabilă orchestră de jazz, inițiind concerte în care au apărut toate vocile importante ale genului, plus invitați de peste hotare. În afara manifestărilor festivaliere de care deja am amintit – “Melodii”, Mamaia, “Cerbul de aur”, Brăila, Amara – Ionel Tudor și-a pus amprenta personalității sale, ca dirijor, compozitor, pianist, orchestrator sau șef de orchestră, în concerte de clasă la Ateneul Român sau la Opera Română, în gale de tip Proms sau în tot ce înseamnă singurul festival internațional de muzică ușoară cu desfășurarea neîntreruptă, “George Grigoriu” de la Brăila, fiind inițiator al acestei manifestări de top alături de soția sa, poeta Andreea Andrei, fiică a compozitorului omagiat. Chiar dacă albumul de față reunește, cu o singură excepție, șlagăre de muzică ușoară, nu putem omite că Ionel Tudor a colaborat, în calitate de dirijor și orchestrator, cu sopranele Angela Gheorghiu, Felicia Filip, Irina Iordăchescu, Crina Zancu sau cu tenorii Ionel Voineag, Teodor Ilincăi, Andrei Lazăr, Vlad Miriță. Numele lui figurează, în calitate de compozitor, pe genericul filmelor “În fiecare zi mi-e dor de tine” (regia Gheorghe Vitanidis), “Un studio în căutarea unei vedete” (Nicolae Corjos), “Expediția” (Mircea Moldovan), “Turnul din Pisa” (Șerban Marinescu). De asemenea a compus muzica pentru musical-urile “Elefântelul Bimbo”, “Elefântelul Bimbo și Pantera Roz”,

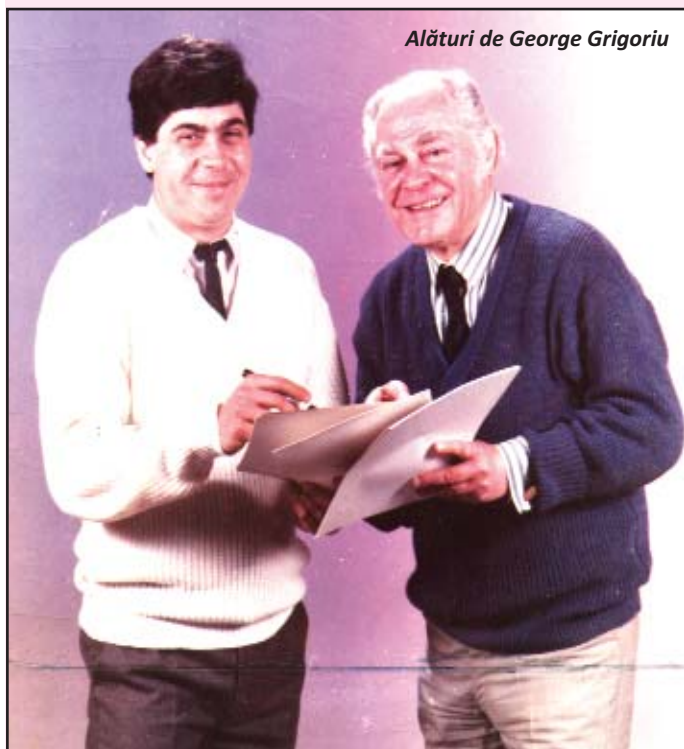

“Un noroc cu cântece”, “Ah, misterele iubirii!”, “Insula cu amintiri” și a reorchestrat partitura musical-ului lui Henry Mălineanu “Bună seara, domnule Wilde!”. Dacă ar fi să publicăm lista tuturor premiilor, distincțiilor, diplomelor de excelență primite în cele peste patru decenii de activitate fructuoasă, ne-ar trebui cam multe pagini. Importante ni se par, însă, cele dintâi, în primii ani 80, când într-adevăr Ionel Tudor era “tânărul compozitor” care începea să uimească prin talentul său. În această categorie intră piesele finaliste, unele premiate, de la concursul TV “Șlagăre în devenire”, chiar dacă nereținute pentru acest disc editat de UCMR (dar pentru asta ar fi fost necesar cel puțin un album dublu!): “Anotimpul speranțelor”, “Copilul meu” (ambele cu Eva Kiss), “Zile fericite” (Marina Florea), “Toamnă blândă românească” (Cvintetul vocal Luchian), “Doar o vorbă”

(Cornel Constantiniu) sau "Nu-i prea mult" (Adrian Daminescu), după care a venit consacrarea de la Mamaia 1983. La loc de cinste în secțiunea distincții se înscriu cele cinci premii ale UCMR și cele trei din partea revistei "Actualitatea Muzicală". Iar prestigiul personal l-a impus în postura de membru sau de președinte de juriu la diverse competiții importante. Și mai e ceva ce n-aș vrea să uit. La competițiile muzicale internaționale, cum ar fi "Cerbul de aur" de la Brașov sau "George Grigoriu" de la Brăila, numeroși sunt soliștii străini care aleg compozițiile lui Ionel Tudor, cuceriiți de muzicali-tatea lor aparte, și de cele mai multe ori le cântă chiar în limba română!

Depășind "pe repede înainte" etape importante din cariera compozitorului Ionel Tudor, am amintit și câteva titluri emblematice, dar nu întâmplător am scris undeva că prolificului autor de hit-uri i s-ar fi convenit cel puțin un dublu CD. Și asta pentru că, fatalmente, pe albumul de față nu și-au mai găsit loc cântece extraordinare, cum ar fi "Piano, pianissimo", "Ultimul tramvai" (ambele cu Angela Similea), "Ore" (Marina Voica), "Serenada mea", "Și ce dacă trece vremea" (ambele cu Dan Spătaru), "Câte ferestre, atâtea povești" (Luminița Anghel), titluri ce ne vin automat în minte. Din fericire, melomanul iubitor de muzică ușoară regăsește aici alte melodii intrate deja în "cufărul de aur" pe care-l deschidem de fiecare dată când simțim nevoia să ne alinăm sufletele cu bijuterii ale compozitorilor noștri. Sigur, ca și în cazul concursului "Șlagăre în devenire", unele refrene îmi trezesc dulci reverii și nostalgii din postura de prezentator, fiind părtaș la lansarea lor și martor al entuziasmului publicului. Așa au stat lucrurile cu "Noapte albastră" la "Melodii 87", la Polivalenta bucureșteană, când 6000 de spectatori nu-l mai lăsau să plece de pe scenă pe Gabriel Cotabiță, aflat la

neuitat cu care Gabriel Cotabiță electriza publicul în turneele pe care le organizam în țară și intitulate, cum altfel?, "Noapte albastră", șlagăre ce figurează toate pe disc. Și dacă tot am amintit de acest titlu, la concertul "25 de nopți albastre" orchestra condusă de Andrei Tudor (nu întâmplător a fost aleasă această variantă) l-a acompaniat pe Cotabiță în piesa "Te rog, domișoară, nu pleca...", domnișoara în cauză fiind pe scenă tânăra solistă Alexandra Vărgatu, ale cărei cosițe brunete băteau toate

începuturile sale în muzica ușoară, după cariera rock. Asemănător au stat lucrurile cu "Nu îți spun *te iubesc*" cu Cornel Constantiniu, la Mamaia 85, sau cu șlagărele de

recordurile de lungime. Mai toate piesele de pe disc au cucerit premii mari la festivalul de la Mamaia, inclusiv Trofee și premii I, cum ar fi "Voice from above", "Poate că da, poate că nu", "Și va mai trece o noapte", "Șansa e de partea mea", "Un ceas sau două sau trei", "Aproape de cer", "Să nu ne spunem adio", dar evident că nu aceste recunoașteri le-au impus marelui public, juriul suprem. Tot prin "votul" publicului s-au impus melodii lansate la Radio (când încă se difuza muzică ușoară românească la postul public...), netrecute prin concursuri, dar pe care publicul le reclamă la fiecare concert al vedetelor respective, în repertoriul cărora figurează la loc de cinste: "Te-ăștept să vii" (celebrul "Fotoliu din odaie") - Mirabela Dauer sau "Stele perechi" - Marina Florea. Este valabil și pentru ceilalți interpreți de pe disc, care de fapt este o colecție de refrene formidabile aduse la microfon de voci de excepție: Marcel Pavel ("Ia-mi și sufletul cu tine"), Adrian Enache ("Seara"), Monica Anghel, Luminița Anghel, Ionuț Ungureanu. Piesa "El amor" este cunoscută și prin versiunea în limba română, "Uneori", iar "Pe drumul meu" a figurat pe ultimul disc al lui Dan Spătaru, orchestrat de Ionel Tudor. O prezentare aparte se cuvine cântecului "Tell Me Why?", ce a marcat prima calificare a țării noastre direct în finala Eurovision, în Estonia, dar și o clasare frumoasă, locul 8-9, la egalitate cu piesa Suediei. Practic, această selecție este o superbă realizare de familie, versurile aparținând, cu trei excepții, Andreei Andrei. Iar pe Andrei Tudor îl mai găsim în postura de dirijor al Orchestrei Simfonice București la piesa instrumentală ce încheie discul, "Evening Waltz", emoționanta lucrare ce ne-a încălzit inimile în serile lungi ale pandemiei. Atunci, instrumentiști din toată lumea au colaborat online, într-o solidaritate ce ne-a amintit că muzica nu are granițe și învinge toate obstacolele. Piesa a fost difuzată în acea perioadă de sute de ori de toate posturile de televiziune, începând cu Antena 3 și TVR.

Octavian URSULESCU

Cristina Beldean Moșuțan: „Te iubesc, romanță!”

Binecunoscuta interpretă din Dej reunește pe acest album produs de studioul Glas Transilvan din Cluj-Napoca 13 romanțe, unele intrate deja în patrimoniul genului, altele mai noi, lansate chiar de ea. Laureată la toate marile festivaluri de romanțe din țară, solista n-a ocolit nici unul din titlurile pe care le-a cântat cu succes în ultima vreme. Din prima categorie fac parte melodii cum ar fi “În cârciumioara unde cântă un cobzar” de Gherase Dendrinu, neuitate creații

ale lui Titel Popovici (“Ce fel de om ești tu?”, “De ce, Doamne?”, “Icoana amintirii tale”), “Inimă” de Temistocle Popa sau lucrări semnate de Dan Stoian – “Romanța rugăciune”, “Cred în frumusețea vieții”. “Convertit” în ultimii ani la romanță, Ionel Bratu Voicescu este prezent cu două creații laureate – “Omule, de ce te-ai dus?” și “Inimă, cupă cu amar”, în timp ce titlurile celelalte fac parte din panoplia romanțelor cu care protagonista a cucerit laurii unor importante competiții de profil. Este vorba de compoziții de Bela Andrași (“Vioara plânge”, “Sensul vieții”, “Doi cocori”) și de Sile Jercan (“Pagini dintr-o carte”). Așadar, un amestec de tradiție și de nou într-un melanj mai mult decât atrăgător, punând în valoare plener calitățile interpretative rare ale Cristinei Beldean Moșuțan (absolventă a Academiei de muzică “Gheorghe Dima” din Cluj-Napoca), care și prin acest disc demonstrează convingător că face parte din prima linie a vedetelor romanței românești. De altfel acest album, recomandat cu căldură în booklet de Alina Mavrodin Vasiliu, Camelia Florescu, Georgeta Plută sau Octavian Ursulescu, a fost lansat cu mult succes la a 57-a ediție a Festivalului național “Crizantema de aur” de la Târgoviște.

Mariana și Mihai Călin: „Ce e viața pe pământ?”

Asumându-și deschis filiațiile cu celebrul cuplu Maria Cornescu (căreia îi și mulțumesc pe coperta CD-ului)-Nelu

Bălășoiu, protagoniștii de față, de asemenea din spațiul folcloric oltenesc, ne oferă un album de calitate. Editat de cunoscuta casă de discuri Eurostar (producător Paul Stîngă), discul evidențiază, pe lângă înzestrările artistice ale celor doi, acompaniamentul de mare calitate al orchestrei “Mugurelul” de la Chișinău, dirijor Ioan Dascălu. Ca o paranteză, cum este oare posibil ca în capitala Republicii Moldova, cu o populație sensibil mai mică, să existe cel puțin patru orchestre folclorice de mari dimensiuni și la București nici măcar una?! Interesant este faptul că doar patru din cele 12 piese sunt cântate în duet. Maeștri de sunet sunt Andrei Sefenco și Florentina Herghelegiu. (D.M.)

Revistă lunară de informare, opinie și dezbateri editată de
UNIUNEA COMPOZITORILOR ȘI MUZICOLOGILOR DIN ROMÂNIA
și finanțată cu sprijinul MINISTERULUI CULTURII

ACTUALITATEA MUZICALĂ

Redactor șef:
Mihai COSMA

Redactori: Octavian URSULESCU
Norela-Liviana COSTEA

Secretar de redacție: Costin ASLAM

Corespondenți:

Mariana POPESCU, Constantin-Tufan STAN,
Carmen STOIANOV, Alex VASILIU

Semnează în acest număr:

Dumitru AVAKIAN, Corina BURA, Dan DEDIU, Oana GEORGESCU,
Răzvan GEORGESCU, Doru IONESCU,
Ozana KALMUSKI-ZAREA, David LAPADAT, Carmen MANEA,
Marin MARIAN, Doina MOGA, Francisca-Loredana PAIDAC,
Costin POPA, Sarah RIZESCU, Mihaela RUSU,
Valentina SANDU-DEDIU, Mirela STOENESCU-TOLLEA,
Alex VASILIU, Lena VIERU-CONTA

<https://ucmr.org.ro/revistele-ucmr/revista-actualitatea-muzicala/>

Adresa redacției: București, str. Ecaterina Teodoroiu nr. 19,
sect. 1, 010971, România. **Tel./Fax:** +40-21-312.98.67
E-mail: em@edituramuzicala.ro, editura@unmb.ro

TIPOGRAFIA - INTERSIGMA-ERICOM SRL

TEL: 021-242.30.32

ISSN: 1220-742x